КПСС XXVI СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 45 (7435). № 46 (7436). • 5 март, 1981 йил • ПАЙШАНБА • Баҳоси 4 тийин.

ИНТЕНСИВЛАШ ЙЎЛИДАН

Совхозимиз меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев партия XXVI съездида қилган докладини чуқур ўрганяптилар. Бу Ҳисобот докладида қишлоқ хўжалик ходимлари меҳнатига юқори баҳо берилганлиги ҳар биримизнинг қалбимизни ифтихор туйғуларига тўлдирди.

Шу билан бир қаторда ўн биринчи беш йилликда олдимизда янада улкан ва масъулиятли вазифалар турибди. Бу вазифалар съездда батафсил кўрсатиб берилган. Хўжалигимиз коллективи ҳам пахта, бошқа турдаги деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш режаларини белгилаб, изчил амалга оширмоқдалар. Шу йилнинг ўзида 1500 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 33 центнердан кўпроқ «оқ олтин» йиғиштириб олиб, давлат қабул пунктларига 5000 тонна қимматбаҳо хомашё етказиб беришга аҳд қилганмиз. Кўкоролнинг янги ўзлаштирилган массивида бу даражада мўл ҳосил етиштириш пахтачиликни интенсивлаштиришни, бинобарин ҳосилдорликни оширишни талаб этади. Буни яхши тушунган пахтакорларимиз деҳқончилик маданиятини оширмоқдалар, ер, сув, ўғитлар ва техника воситаларидан фойдаланишни яхшилаяптилар.

Ҳозирги кунларда кўкламги экиш кампаниясига қизғин ҳозирлик кўряпмиз. Ерга барака уруғи қадашни қисқа муддатларда ва сифатли ўтказиш учун ҳамма нарсани тахт қилиб қўйганмиз.

Ҳ. ҚАҲРАМОНОВ,
Бекобод районидаги «Ленинград» совхозининг директори.

Л. И. Брежнев Али Носир Муҳаммад билан учрашди

3 март куни КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев Яман Социалистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Яман Халқ Демократик Республикаси Олий халқ кенгаши Президиумининг Раиси, Бош Министри А. Н. Муҳаммад билан учрашди.

А. Н. Муҳаммад КПСС XXVI съездида Л. И. Брежнев баён этиб берган тинчликсеварлик ташаббуслари халқларнинг тинчлиги ва хавфсизлиги иши учун, империализм агрессив доираларининг халқаро вазиятни кескинлаштириш йўлидаги уринишларига, мустамлакачилик зулмидан халос бўлган мамлакатларнинг суверенитетига қилаётган тажовузларига қарши курашаётган барча кучларнинг фаолияти учун жуда катта аҳамиятга эга бўлишини таъкидлади. Совет Иттифоқининг Яқин Шарқ можаросини одилона бартараф этиш хусусидаги, Форс кўрфази ва Ҳинд океани зонасидаги хавфсизликни мустаҳкамлаш ҳусусидаги таклифлари рўёбга чиқарилиши мана шу регионларда портлаш хавфи остида турган вазиятни юмшатиш имконини берган бўлур эди.

Л. И. Брежнев шуни уқтирдики, Демократик Яман халқининг Яман Социалистик партияси раҳбарлигида миллий мустақилликни мустаҳкамлаш, экономикани ривожлантириш ва жамиятни социалистик негизларда қайта қуриш йўлидаги курашини КПСС билан совет халқи хайриҳоҳлик билан кутиб олмоқдалар ва қўллаб-қувватламоқдалар. Совет Иттифоқи билан Демократик Яман ўртасидаги ҳар томонлама ҳамкорлик, дўстлик ҳамда ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома асосида мустаҳкамланиб бормоқда.

Суҳбат давомида КПСС билан ЯСП ўртасидаги дўстона алоқалар муваффақиятли ривожланиб бораётганлиги ҳусусида мамнуният изҳор этилди.

Учрашув самимий, дўстона вазиятда ўтди.

(ТАСС).

ДЎСТОНА ВАЗИЯТДА

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Тихонов 3 март куни Кремлда ПБИП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, ПХР Министрлар Советининг Раиси, мудофаа министри В. Ярузельский билан учрашди. У ПБИПнинг КПСС XXVI съездига келган делегацияси составига кирган эди.

Иккала мамлакатнинг ҳукумат бошлиқлари ўртасида тенглик ва қардошларча ўзаро ёрдам принципларига асосланган Совет—Польша ҳамкорлигининг бир қанча масалалари юзасидан фикрлашув бўлди.

В. Ярузельский Польша Бирлашган ишчи партиясининг мамлакат ижтимоий ривожидаги мураккабликларни бартараф этишга ва Польша экономикасини соғломлаштиришга қаратилган куч-ғайратлари КПСС XXVI съездида қўллаб-қувватланганлиги учун астойдил миннатдорчилик изҳор этди.

Ҳар иккала томон ўзаро ҳамкорликни, социалистик иқтисодий интеграцияни янада чуқурлаштириш иккала мамлакат халқ хўжалигининг ҳаётий муҳим проблемаларини ҳал этишга кўмаклашади, деб ишонч билдирди.

Суҳбатда СССРнинг ПХРдаги элчиси Б. И. Аристов ва ПХРнинг СССРдаги элчиси К. Ольшевский ҳозир бўлдилар.

Суҳбат дўстона, самимий вазиятда ўтди.

(ТАСС).

МОСКВАДА УЧРАШУВ

3 март куни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико билан Конго Меҳнат партиясининг КПСС XXVI съездида қатнашган делегациясига бошчилик қилган КМП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Конго Халқ Республикаси ташқи ишлар министри П. Нзе ўртасида учрашув бўлди.

Амалий, ўртоқлик муҳитида ўтган суҳбат чоғида Совет—Конго икки томонлама муносабатлари масалалари, шунингдек иккала томонни қизиқтирувчи баъзи бир халқаро проблемалар муҳокама қилинди.

(ТАСС).

ИЛҒОРЛАРГА БАЙРОҚЛАР

Ўзбекистон КП область комитети, область ижроия комитети, область касаба союзлари Совети ва область комсомол комитети 1981 йил ҳосили учун кузги-қишки ишлар комплексини ўз вақтида ва сифатли ўтказиш бўйича районлар, қишлоқ хўжалигини ишлаб чиқариш-техника таъминоти район бирлашмалари, область сув хўжалиги ташкилотлари кўчма механизациялашган колонналари ўртасидаги социалистик мусобақанинг шу йил февраль ойи учинчи ўн кунлиги якунини кўриб чиқдилар.

Ўзбекистон КП область комитети, область ижроия комитети, область касаба союзлари Совети ва область комсомол комитетининг кўчма Қизил байроқлари қуйидагиларга берилди:

Пискент районига (район партия комитетининг секретари У. Я. Баҳодиров, район ижроия комитетининг раиси М. Х. Халилов, қишлоқ хўжалиги ходимлари касаба союзи район комитетининг раиси Х. Нуров, район комсомол комитетининг секретари Х. Акромов ўртоқлар). Бу районда 1981 йил ҳосили учун кузги-қишки ишлар комплексини ўтказишда энг юқори суръатларга эришилган ҳамда маҳаллий ўғит жамғариш топшириғи 150 процент, эртаки помидор кўчатларини расад қилиш топшириғи 100 процент, суғориш тармоқларини тозалаш топшириғи 100 процент, насос-куч агрегатларини ремонт қилиш топшириғи 100 процент, барча марказдаги тракторларни ремонт қилиш топшириғи 138 процент, сунъий сут тайёрлаш топшириғи 105 процент бажарилган.

Байроқ Чиноз районидан олиб берилади.

Сабзавотчиликка ихтисослаштирилган Тошкент районига (район партия комитетининг секретари Ю. Т. Толипов, район ижроия комитетининг раиси А. Қ. Абдувалиев, қишлоқ хўжалиги ходимлари касаба союзи район комитетининг раиси Р. Тошпўлатов, район комсомол комитетининг секретари С. Аъзамов ўртоқлар). Бу районда 1981 йил ҳосили учун кузги-қишки ишлар комплексини ўтказишда энг юқори суръатга эришилган ҳамда маҳаллий ўғит жамғариш топшириғи 103 процент, эртаки карам кўчатларини расад қилиш топшириғи 103 процент, суғориш шахобчаларини тозалаш топшириғи 100 процент, насос-куч агрегатларини ремонт қилиш топшириғи 113 процент, яхоб суви бериш топшириғи 100 процент, барча марказдаги тракторларни ремонт қилиш топшириғи 100 процент, насос-куч қурилмаларини ремонт қилиш топшириғи 100 процент, сунъий сут тайёрлаш топшириғи 126 процент бажарилган.

Байроқ Калинин районидан олиб берилади.

Тошкент район қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш-техника таъминоти бирлашмасига (бошқарувчиси С. К. Камолов, партия ташкилоти секретари Т. Ботиров, комсомол ташкилотининг секретари К. Т. Толипов ўртоқлар). Бу бирлашмада барча марказдаги тракторларни ремонт қилиш топшириғи 100 процент, насос-куч агрегатларини ремонт қилиш топшириғи 100 процент, янги ерларни ўзлаштириш топшириғи 100 процент, экин майдонларини капитал ва жорий текислаш топшириғи 107 процент бажарилган.

Байроқ Ўрта Чирчиқ район қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш-техника таъминоти бирлашмасидан олиб берилади.

«Ташоблмелиоводстрой» қурилиш бошқармасининг Пискент районидаги 3-механизациялашган кўчма колоннасига (бошлиғи Б. А. Дўсматов, партия ташкилотининг секретари Ю. Н. Исаматов, касаба союз ташкилотининг раиси В. Назирқулов, комсомол ташкилотининг секретари У. И. Исомқулов ўртоқлар). Бу колоннада янги ерларни ўзлаштириш топшириғи 111 процент, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш топшириғи 100 процент, суғориш шохобчаларини тозалаш топшириғи 112 процент бажарилган.

Байроқ «Ташкентводстрой» трестининг Тошкент сув омбори қурилиш-монтаж бошқармасидан олиб берилади.

1981 йил ҳосили учун кузги-қишки ишлар комплексини ўтказишда Коммунистик, Оққўрғон, Калинин, Орджоникидзе районларининг, «Госкомсельхозтехника» Коммунистик ва Ўрта Чирчиқ район бирлашмаларининг, «Ташоблмелиоводстрой» қурилиш бошқармаси 6-механизациялашган кўчма колоннасининг, «Ташкентводстрой» трести 3-механизациялашган кўчма колоннасининг яхши ишлаганликлари қайд қилинди.

Янгийўл, Бўка, Бўстонлиқ районларида, «Ташкентводстрой» трести 5-механизациялашган кўчма колоннасида ва «Паркентводстрой» трести 2-механизациялашган кўчма колоннасида 1981 йил ҳосили учун кузги-қишки ишлар комплексини ўтказишда бўш иш олиб борилаётганлиги кўрсатилди.

Область план бўлимига Пискент ва Тошкент районларига, Тошкент район қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш-техника таъминоти бирлашмасига, «Ташоблмелиоводстрой» қурилиш бошқармасининг 3-механизациялашган кўчма колоннасига социалистик мусобақа илғорларига сотиш учун биттадан енгил автомашина ажратиш топширилди.

ФИЛИАЛ ИСТИҚБОЛИ

КПСС XXVI съезди материалларида кенг истеъмол буюмларини янада кўпроқ ишлаб чиқариш алоҳида таъкидланган. Биз мана шу вазифани адо этишга муносиб ҳисса қўшиш учун барча резерв ва имкониятларни сафарбар қиляпмиз. Филиалимиз икки йилдан буён фаолият кўрсатаётган бўлса ҳам бу қисқа давр ичида бурмунча юксалиш йўлини босиб ўтдик. Филиал дастлаб ишга тушган пайтда Бўкадан Тошкентга — бирлашма ҳузуридаги ҳунар-техника билим юртига ўқишга юборилган 120 қиз бу ерда мустақил иш бошлади. Улар кейинроқ шогирдлар тайёрлашга киришдилар. Биринчи йили пландаги 113 минг сўмлик ўрнига 116 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқардик. 1979 йилда эса бу рақам 985 минг сўмликни ташкил этди. Ўтган йили 1 миллион сўмликдан ортиқ маррани қўлга киритдик.

Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот — костюмларнинг сифатли бўлиши учун мунтазам курашяпмиз. Ҳозиргача 110 минг дона костюм тикиб, савдо ташкилотларига жўнатдик.

Ҳозир филиалимизда 200 га яқин чеварлар зарбдор меҳнат қиляпти. Яқин 3—4 йил ичида маҳсулот ишлаб чиқариш хажми 10 миллион сўмликка етказилади. Айни кунларда эса «Узколхозстрой»нинг 183-кўчма механизациялашган колоннаси 300 чеварга мўлжалланган янги цех биносини бунёд этяпти. Бу объект 1981 йил Улуғ Октябрь байрами арафасида фойдаланишга топширилади.

Д. ХОЖИЕВ,
Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги номли тикув ишлаб чиқариш бирлашмасининг Бўкадаги филиали директори.

ЯНГИ ГАЗЛАМАЛАР

ТОШКЕНТ тўқимачилик комбинатининг кўп минг кишилик коллективи ишлаб чиқариш самарадорлиги ва маҳсулот сифатини янада ошириш учун муттасил курашмоқда. Ўтган йили комбинат цехларига 1171 та янги ускуналар ўрнатилди. 2 та участкада қўл меҳнати механизациялаштирилди. Йил давомида меҳнатни илмий ташкил этишнинг 8 плани ишлаб чиқаришга жорий этилди. Улардан 117 минг сўмлик иқтисодий фойда олинди.

Мана шу тадбирлар янги-янги сифатли газламалар ишлаб чиқаришни таъминламоқда. Шу кунларда комбинатда иплавсандан тўқиладиган «Чақмоқ» газламасини ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Шунингдек, «Зулфия» номли кўйлак учун газлама ҳам чиройли ва пишиқлиги билан харидорларга манзур бўлмоқда. Бу йил юқори сифатли— «Н» индексли газлама ишлаб чиқариш 6 миллион сўмликка етади.

А. ГЕХТЛЯР,
комбинат ходими.

МУРАББИЙ АНЪАНАСИНИ ДАВОМ ЭТТИРИБ

Коммунистик районидаги «Ленин йўли» колхозидан Малика Алимовага икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Турсуной Охунова номидаги соврин топширилди. Ёш механизатор Тошкент областидан юзлаб «зангори кема» капитанлари курашган фахрий мукофотга муносиб равишда сазовор бўлди. У ўтган йилги мавсумда икки қаторли машина бункеридан 160 тонна—нормадагидан 40 тонна кўп пахта тўкди. Бундан ташқари Малика ўзига бириктилган икки ёш механизаторга ҳомийлик қилди.

Малика эндигина 24 ёшга тўлган бўлишига қарамай, у тажрибали мураббий ҳисобланади. Кўплаб қизлар қаторида у ҳам «Турсунойчи» бўлди, машҳур уста мактабини ўтади.

Малика Алимованинг муваффақиятлари ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўплаб мукофотлари, «Ҳурмат белгиси» ордени билан тақдирланган. У Ленин комсомолининг КПСС XXVI съездига рапортига имзо чекиш ҳуқуқига сазовор бўлди.

Бу йил Маликага янги ХНП-1.8 универсал машинани беришди. Ёш механизатор ўн биринчи беш йилликнинг биринчи йилида 200 тонна «оқ олтин» териш мажбуриятини олди.

•

34ТА ДАСТГОҲДА

Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинатининг ишчиси, СССР давлат мукофотининг лауреати Зоя Ивановна Побединская ўз хизмат зонасини кенгайтирди ва эндиликда нормадаги 12 та ўрнига 34 та станокда ишламоқда. Бу эса унинг партия XXVI съезди шарафига ўз зиммасига қабул қилгач социалистик мажбуриятни муддатидан илгари бажариш имконини берди. Бир ойдан кўпроқ вақтда у тўрт ойлик топшириқни уддалади.

З. Побединскаянинг шогирди Арина Шек устози изидан бормоқда. Ҳозир у апрель ойи ҳисобига меҳнат қилмоқда. Уларнинг дугонаси Зуҳра Расулова ҳам хизмат зонасини кенгайтириб ҳозирнинг ўзидаёқ квартал топшириғини бажарганлиги тўғрисида рапорт берди.

МЎЛЖАЛ— ИККИ БАРАВАР

Калинин районидаги «Партия XXI съезди» совхози далаларига чиқарилган машиналар карам кўчатларини қалин қилиб ўтқазмоқда. Хўжалик устахонасида агрегатлар ўзгартирилди ва энди уларнинг ҳар бири ҳар гектар ерга 60 минг тупдан кўчат ўтқазмоқда. Бу одатдагидан 10 минг туп кўпдир. Қалин қилиб ўтқазиш карам ҳосилини кўпайтиради. Совхоз меҳнаткашлари гектар бошига 400 центнердан — пландан икки баравар кўп карам олишни мўлжаллаб турибдилар.

Райондаги Куйбишев номли, «Москва» колхозлари ва бошқа хўжаликларнинг механизаторлари ҳам эртанги карам кўчатларини қалин қилиб ўтқаза бошладилар.

ЎзТАГ мухбири.

•

КОМБИНАТДА ИШ ҚИЗҒИН

Чирчиқдаги қурилиш материаллари ва конструкциялари комбинати коллективи КПСС XXVI съезди қарорларини амалга оширишга киришди. Корхона ишчилари, мамлакатимиз коммунистларининг бу улуғ анжумани очилишидан руҳланиб, икки ойлик топшириқларни муддатидан илгари бажариб, қурилиш ташкилотларига пландан ташқари кўплаб материаллар етказиб беришган эди. Чирчиқ сут заводи, Тошкент халқ хўжалиги институти, Фарғона тўқимачилик комбинати, Андижон ип-газлама комбинати қурилишларига қўшимча юзларча кубметр ҳажмли темир-бетон маҳсулотлари жўнатилди.

Назарбек зилзиласи оқибатларини тугатиш ишига комбинат ишчилари ҳам ўз ҳиссаларини қўшишяпти. Коммунистик меҳнат коллективи бўлмиш уйсозлик цехи ишчилари январь ойининг ўзида планга қўшимча равишда 115 квадрат метр уй-жойга мўлжалланган конструкциялар тайёрлаб, Назарбекка жўнатдилар. Посёлкадаги мактаб ва болалар боғчалари учун февраль ойининг ўзида 200 кубометр деталлар ва керамзит бетон девор панеллари тайёрланди. М. Бадалов, В. Юркаев, Т. Нишонов, Б. Мирзаев сингари оловқалб ишчилар айниқса яхши натижалар кўрсатиб, бошқаларни ҳам зарбдорчасига меҳнат қилишга даъват этмоқдалар.

А. ПОРТНОЙ.

ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИДА КЕНГАШ

4 мартда область партия комитетида бўлиб ўтган кенгаш оммавий ахборот ва пропаганда воситалари ходимларининг КПСС XXVI съезди қарорлари ва материалларини тушунтириш ҳамда кенг пропаганда қилишдаги вазифаларига бағишланди. Кенгашда область, шаҳар, район, кўп тиражли газеталар, область телевидение ва радио эшиттириш ҳамда маҳаллий радио редакциялари ходимлари иштирок этдилар.

Кенгашни область партия комитети пропаганда ва агитация бўлими мудири Э. Ш. Шодмонов очди.

Тошкент область партия комитетининг секретари А. М. Хўжаев «КПСС XXVI съезди материаллари ва қарорларини тушунтириш ҳамда пропаганда қилишда оммавий ахборот ва пропаганда воситаларининг вазифалари» тўғрисида доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда «Тошкент ҳақиқати» газетаси редактори Н. Н. Насимов, «Тошкент оқшоми» — «Вечерний Ташкент» газеталари редактори С. М. Караматов, Янгийўл район радио эшиттириш редактори З. Ҳайдарова, «Социалистический Чирчик» газетаси редактори Л. А. Семёнов, область телевидениеси бош редактори И. И. Юсупов, Ўрта Чирчиқ район «Машъал» газетаси редактори М. Хўжаева қатнашдилар.

ЯГОНА СИЁСИЙ КУН

КЕНГ ОММА ОРАСИДА

Илгари хабар берилганидек, 3 март куни областимизда ягона сиёсий кун ўтказилди. У КПСС XXVI съезди материалларини тарғиб қилишга бағишланди.

Ягона сиёсий кунда 20 министрлик ҳамда 6 Давлат комитетларининг раҳбарлари, шу министрликларнинг коллегия аъзолари, бошқармалар ва бўлимларнинг бошлиқлари, ишлаб чиқариш бирлашмаларининг бош директорлари, шунингдек, область партия комитетининг сиёсий докладчилари, жами 230 киши қатнашди.

Улар областимиз шаҳар ва районларидаги корхоналарда, колхоз ва совхозларда, муассасаларда, ўқув юртларида бўлиб, меҳнаткашлар коллективлари орасида партия анжуманининг энг муҳим ҳужжатларини, КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев нинг КПСС Марказий Комитети номидан партия съездига қилган Ҳисобот докладининг асосий қоида ва хулосаларини кенг тушунтириб бердилар, жойларда ўнлаб докладлар, лекциялар ва суҳбатлар ўтказдилар.

Ягона сиёсий кунда жойлардаги партия, совет, комсомол органларининг масъул ходимлари фаол қатнашдилар.

Меҳнат коллективларида бўлиб ўтган учрашувларда ишчилар, инженер-техник ходимлар, колхозчилар, зиёлилар ўн биринчи беш йилликнинг улуғвор планларини аниқ-равшан белгилаб берган партия анжуманининг қарорлари барвақт, зиёдаси билан амалга оширилишига комил ишонч билдирдилар, партиямизнинг ички ва ташқи сиёсатини тўла-тўкис маъқуллаётганликларини изҳор этдилар, янги беш йиллик вазифаларини бажариш йўлида фидокорона меҳнат қилишга сўз бердилар.

Суратда: Ўзбекистон ССР Мева-сабзавот хўжалиги министри О. Алимов Янги Тошкент консерва заводи ишчи-хизматчилари ҳузурида доклад қилмоқда.

А. Абалян фотоси.

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Совет халқи Ленин партиясининг синалган раҳбарлигида, КПСС XXIV ва XXV съездлари ишлаб чиққан иқтисодий стратегияни амалга ошира бориб, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда ва совет кишиларининг фаровонлигини оширишда янгидан-янги муваффақиятларга эришди.

Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ зиёлиларининг иттифоқи, совет жамиятининг социал-сиёсий ва ғоявий бирлиги мустаҳкамланди, СССР халқларининг дўстлиги янада кучайди. Социалистик демократия янги поғонага кўтарилди, меҳнаткашларнинг ижтимоий ва ишлаб чиқаришдаги активлиги ўсди, халқ депутатлари Советларининг, касаба союзларининг ва комсомолнинг роли ошди. СССРнинг янги Конституцияси — ривожланган социализм Конституцияси қабул қилинди.

СССРнинг қардош социалистик мамлакатлар билан ҳамдўстлиги кенгайди ва бойиди. Совет Иттифоқи тинчлик ва халқаро ҳамкорлик учун, халқлар озодлиги ва мустақиллиги учун, халқаро кескинликни юмшатиш учун кураш программасини изчиллик билан амалга оширмоқда. Совет давлатининг жаҳондаги воқеаларнинг боришига таъсири узлуксиз ўсмоқда.

Хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишда, совет халқининг, барча иттифоқдош республикалар меҳнаткашларининг бунёдкорлик фаолиятида Коммунистик партиянинг раҳбарлик, йўналтирувчилик ва ташкилотчилик роли ошди.

Совет халқи навбатдаги ўн йилликка (1981—1990 йиллар) уни янги катта ишлар ва зафарлар ўн йиллигига айлантиришга қатъий аҳд қилиб қадам қўймоқда.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари КПСС Программасига, партия XXIV ва XXV съездларининг қарорларига, мамлакатда эришилган муваффақиятларга асосланиб ишлаб чиқилди. У СССРдаги коммунистик қурилиш тажрибасини умумлаштиради, бошқа социалистик мамлакатларнинг тажрибасини эътиборга олади, Коммунистик партиянинг иқтисодий ва социал ривожланишнинг энг муҳим масалаларига доир стратегияси ва тактикасини саксонинчи йилларнинг конкрет шароитларига татбиқан тўлиқ ифодалайди, планларимизнинг тинч, бунёдкорлик характерини ифодалайди.

I. 1976—1980 йилларда экономикани ривожлантириш ва халқ фаровонлигини оширишнинг асосий якунлари

Ўнинчи беш йилликда халқ хўжалиги КПСС XXV съезди белгилаб берган ҳамда ижтимоий ишлаб чиқаришни узлуксиз ривожлантириш, унинг самарадорлигини ва иш сифатини ошириш асосида совет халқининг фаровонлигини янада юксалтириш йўлига мувофиқ ривожлантирилди. Мамлакатнинг миллий бойлиги кўпайди. Иқтисодий ва илмий-техникавий потенциални, моддий ишлаб чиқариш ва ноишлаб чиқариш ҳамма тармоқларини ўстиришга эришилди. Совет давлатининг мудофаа қобилияти лозим даражада сақланмоқда.

Тўққизинчи беш йилликка нисбатан миллий даромад жами 400 миллиард сўмлик, саноат маҳсулоти 717 миллиард сўмлик ва қишлоқ хўжалиги маҳсулоти 50 миллиард сўмлик кўпайди. Миллий даромаднинг бешдан тўрт қисмидан бевосита аҳолининг истеъмоли, уй-жой ва социал-маданий қурилиш учун фойдаланилди.

Халқ хўжалигига беш йил мобайнида 634 миллиард сўм капитал маблағ сарфланди. Асосий фондлар 1,4 баравар кўпайди. 1200 тадан кўпроқ йирик саноат корхонаси ишга туширилди.

Экономика пойдевори — оғир саноатнинг янада ўсиши таъминланди. Техника тараққиётини белгиловчи тармоқлар илдам суръатлар билан ривожлантирилди. Ёқилғи қазиб чиқариш, электр энергия ҳосил қилиш, қора ва рангли металлар ишлаб чиқариш кўпайди. Халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқариш 21 процент, шу жумладан маданий-маиший ва рўзғор ашёлари ишлаб чиқариш 41 процент ошди; маҳсулотнинг турлари кўпайди, сифати яхшиланди.

Фан-техника тараққиёти жадаллашди, халқ хўжалигига янги техникани жорий этиш кўлами кенгайди, ишлаб чиқаришнинг техникавий даражаси кўтарилди. Бу вазифаларни ҳал этишга совет фани катта ҳисса қўшди.

Партиянинг аграр сиёсати изчиллик билан ўтказилди. Қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базаси мустаҳкамланди, у тобора кўпроқ индустриал қиёфа касб этмоқда. Ишларнинг бутун комплекси юзасидан бу тармоққа 170 миллиард сўмдан кўпроқ капитал маблағ сарфланди ёки халқ хўжалигига сарфланган жами капитал маблағ ҳажмининг 27 процентдан ортиғи сарфланди. Қишлоқ хўжалигига 1,8 миллионта трактор, 1,3 миллионтадан зиёд юк автомобили ва 540 мингтага яқин дон комбайни, чорвачилик ва ем-хашак етиштириш учун кўп миқдорда машиналар, 390 миллион тоннага яқин минерал ўғит етказиб берилди. Меҳнатнинг машина-механизмлар билан таъминланиши 1,4 баравар ортди. Ирригация ва мелиорация қурилиши соҳасидаги ишлар кенг миқёсда олиб борилди. Суғориладиган ва захи қочирилган ерлар майдони қарийб 35 миллион гектарга етказилди. РСФСР Ноқоратупроқ зонаси қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг комплекс программаси амалга оширилмоқда. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини марказлаштириш ва ихтисослаштириш, аграр-саноат интеграцияси янада чуқур ва кўп томонлама характер касб этди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш таъминланди. Беш йиллик мобайнида йиллик ўртача ялпи дон ҳосили биринчи марта 205 миллион тоннага етди. Гўшт, сут, тухум, пахта ва бошқа маҳсулотлар етиштириш кўпайди.

Транспорт янада ривож топди, унинг техника билан таъминланиши яхшиланди. Юк ташишда қувур транспортининг, денгиз ва автомобиль транспортининг роли, пассажир ташишда эса ҳаво транспортининг роли ошди. Байкал — Амур темир йўл магистралини қуриш давом эттирилди.

СССР экономикаси яхлит халқ хўжалик комплекси сифатида ривожланди. Ҳар бир республиканинг иқтисодий потенциали анча кўпайди.

Айниқса, мамлакатнинг шимолий ва шарқий районларидаги территориал-ишлаб чиқариш комплекслари жадал вужудга келтирилди. Ғарбий Сибирда нефть (шу жумладан газ конденсати) қазиб олиш 2,1 баравар, газ қазиб олиш 4,3 баравар кўпайди.

Фан-техника тараққиёти, бошқарувни такомиллаштириш асосида ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини оширишга эришилди, ижтимоий меҳнат унумдорлиги 17 процент ўсди. Саноатда маҳсулотни кўпайтиришнинг 75 проценти, қишлоқ хўжалигида маҳсулотни кўпайтиришнинг ҳаммаси, қурилишда — қурилиш-монтаж ишларини ўстиришнинг 95 проценти меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига қўлга киритилди. Маҳсулот сифати яхшиланди.

Социал вазифаларни ҳал этишда янги катта қадам қўйилди. Беш йил мобайнида миллий даромаддан халқнинг турмуш даражасини оширишга тўққизинчи беш йилликка нисбатан 334 миллиард сўм кўп маблағ ажратилди. Совет кишиларининг моддий ва маданий эҳтиёжлари тўлиқроқ қондирилди, уларнинг меҳнат ва турмуш шароитлари яхшиланди.

Реал даромадлар аҳоли жон бошига 18 процент кўпайди. Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача иш ҳақи қарийб 16 процент ва колхозчиларнинг меҳнат ҳақи 26 процент ошди.

Қора ва рангли металлургия, кўмир, сланец ва тўқимачилик саноати, қурилиш, қишлоқ хўжалиги, темир йўл транспорти айрим категориядаги ходимларининг меҳнат ҳақи ошди. Ноишлаб чиқариш тармоқлари ходимларининг тариф ставкалари ва мансаб окладларини оширишдек катта социал тадбирни ўтказиш ниҳоясига етказилди, натижада 31 миллион ишчи ва хизматчининг иш ҳақи кўпайтирилди.

Бепул таълим, медицина ёрдами, қариликда моддий таъминот ва бошқа социал тадбирлар ижтимоий истеъмол фондлари ҳисобидан амалга оширилмоқда, шу фондлар беш йиллик мобайнида 527 миллиард сўмдан иборат бўлди. Бу фондлардан бериладиган тўловлар ва имтиёзлар аҳоли жон бошига 1975 йилдаги 354 сўмдан 1980 йилда 438 сўмга етди.

Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг моддий-маиший шароитлари, колхозчиларнинг ҳамда халқ хўжалиги бир қанча тармоқлари айрим категориядаги ходимларининг пенсия таъминоти яхшиланди. Соғлиқни сақлаш муассасаларида овқатланиш ва дори-дармон сотиб олиш ҳаражатлари нормаси оширилди. Умумий таълим мактабларининг I—V синфлари ўқувчиларига дарсликларни бепул бериш жорий этилди. Бошқа социал тадбирлар ўтказилди.

Кўпгина озиқ-овқат ва саноат молларини истеъмол қилиш ортди. Хизмат кўрсатиш соҳаси янада ривож топди. Чакана товар обороти 24 процент, маиший хизмат ҳажми 43 процент кўпайди.

Уй-жой қурилиши кенг миқёсларда олиб борилди. Шу мақсадлар учун 87,2 миллиард сўм, яъни беш йиллик планда белгиланганига нисбатан кўпроқ ҳажмда капитал маблағ сарфланди. Беш йилликда жами саҳни 530 миллион квадрат метр уй-жой бинолари қуриб битказилди. 50 миллиондан кўпроқ кишининг уй-жой шароитлари яхшиланди. Ҳозир шаҳар аҳолисининг 80 процентга яқини алоҳида квартираларда истиқомат қилмоқда.

Маориф, маданият, соғлиқни сақлаш, физкультура ва спорт соҳасида янги тараққиётга эришилди. Аҳолининг дам олиши учун анча қулай шароит яратилди.

XXII ёзги Олимпиада ўйинлари муваффақиятли ўтди, бу ўйинлар биринчи марта социалистик мамлакатда ўтказилди.

Ёшларга умумий ўрта таълим бериш амалга ошира борилди. Кадрлар тайёрлаш кенгайтирилди. 12,5 миллион йигит ва қиз ҳунар-техника билим юртларида касб ўрганди. Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари 10 миллион мутахассис тайёрлаб берди.

Врачлар сони 1975 йилдаги 834 минг кишидан 1980 йилда 1 миллион кишига етди, касалхоналардаги ўринлар миқдори эса 10 минг аҳоли ҳисобига 118 тадан 125 тага етди. Санаторийлар, дам олиш уйлари, пансионатлар, мактабгача тарбия болалар муассасалари, пионер лагерлари, пионерлар ва ўқувчилар уйлари тармоғи кенгайди.

Атроф муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уларни такрор кўпайтириш тадбирлари ўтказилди. Шу мақсадларга сарфланган маблағлар 1,5 баравар кўпайди.

Қардош социалистик мамлакатлар билан янада ҳар томонлама ҳамкорлик қилина бошланди. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар социалистик иқтисодий интеграциясининг узоқ муддатли комплекс программасини амалга ошириш давом эттирилди. Ривожланаётган ва капиталистик мамлакатлар билан иқтисодий алоқалар кенгайди.

Планли хўжаликнинг афзалликларидан янада тўлиқроқ фойдаланилганида, ишлаб чиқариш резервлари активроқ ишга солинганида, камчиликларни тугатиш учун янада сабот билан кураш олиб борилганида, экономикани ривожлантиришда ва социал вазифаларни ҳал этишда бундан ҳам салмоқлироқ ютуқларга эришиш мумкин бўлур эди. Айрим тармоқлар ва корхоналар белгиланган планларини бажармадилар. Металл ва ёқилғининг чиқитга чиқиши ва исроф бўлиши суст қисқартирилди, иккиламчи ресурслардан дуруст фойдаланилмади. Капитал маблағнинг сочиб юборилишига барҳам берилмади, ишлаб чиқариш объектларини қуриш ва ишга тушириш муддатлари чўзиб юборилди. Қишлоқ хўжалигида унга ажратиб берилган ресурслардан етарли равишда самарали фойдаланилмади. Темир йўл транспорти ишидаги камчиликларни тугатишга муваффақ бўлинмади. Аҳолини баъзи озиқ-овқат ва саноат моллари билан, уй-жой, маиший хизмат билан таъминлашда қийинчиликлар содир бўлди.

Кўпгина эски, шу жумладан йирик фойдали қазилма конларининг тугаб қолиши, қазиб чиқариш саноатининг асосий марказлари шарққа ва шимолга силжиши, шунингдек, 1977, 1979 ва 1980 йилларда об-ҳаво шароитларининг қишлоқ хўжалиги учун ноқулай келиши айрим иқтисодий ва социал вазифаларни ҳал этишни мураккаблаштирди.

Ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш соҳасидаги вазифаларни планда белгиланганидек ҳал этишга муваффақ бўлинмади. Бошқариш ва планлаштириш механизми, хўжалик юритиш методлари, меҳнат ва ижрочилик интизомининг даражаси ҳозирги замон талабларидан орқада қолди. Бу ҳол халқ хўжалигини интенсив ривожланиш йўлига ўтказишни қийинлаштирди.

Айни пайтда умуман ўтган беш йилликнинг якунлари иқтисодий ва социал ривожланишнинг ҳамма йўналишларида мамлакатимиз олға силжиганидан далолат бериб турибди. Ўнинчи беш йиллик совет халқининг қаҳрамонона ишлари тарихида муносиб ўрин олади.

Совет Иттифоқи қудратли иқтисодий ва илмий-техникавий потенциал билан, юқори малакали кадрлар билан саксонинчи йилларга қадам қўймоқда. Иқтисодий ва социал ривожланиш соҳасида эришилган марралар янада кенг миқёсли вазифаларни ҳал этиш имконини беради.

II. 1981—1985 йилларда ва 1990 йилгача бўлган даврда мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг асосий вазифалари

Бошланган ўн йиллик — коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишда, ижтимоий муносабатларни ривожлантиришда, янги инсонни камол топтиришда янги катта босқичдир. Шу даврда етук социализм жамиятининг имкониятлари ва афзалликларидан янада тўлароқ фойдаланишни таъминлаш, унинг моддий ва маънавий бойликларини, иқтисодий ва илмий-техникавий потенциалини анча кўпайтириш лозим бўлади. СССРнинг социал асоси — ишчилар, деҳқонлар ва зиёлиларнинг бузилмас иттифоқи кучаяди; халқлар дўстлиги мустаҳкамланади.

Саксонинчи йилларда Коммунистик партия бутун ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини янада оширишни, меҳнат унумдорлигини кўпайтиришни, совет кишиларининг социал активлигини ва меҳнат ғайратини ўстириш асосида халқнинг моддий ва маданий турмуш даражасини муттасил юксалтиришни, шахсни ҳар томонлама камол топтириш учун энг яхши шароитлар яратишни олий мақсад қилиб қўйган ўзининг иқтисодий стратегиясини амалга оширишни изчиллик билан давом эттиради.

Шунга биноан, яқин ўн йилликда:

Жамиятнинг бундан буёнги социал тараққиёти таъминлансин, халқ фаровонлигини юксалтиришнинг кенг программаси амалга оширилсин.

Аҳолининг юқори сифатли ва хилма-хил озиқ-овқат маҳсулотларига, саноат молларига, маданий-маиший ва рўзғор буюмларига ҳамда хизматларга бўлган эҳтиёжлари янада тўлароқ қондирилсин.

Аҳолининг уй-жой ва маданий-маиший турмуш шароитлари яхшилансин, ҳар бир оилани алоҳида квартира билан таъминлашга асосан эришилсин, коммунал хўжалик ва транспорт, шаҳарларни ҳамда қишлоқларни ободонлаштириш ривожлантирилсин.

Одамларнинг энг муҳим турмуш фаолияти соҳасида — меҳнатда чуқур ўзгартишлар амалга оширилсин, меҳнат шароитлари яхшилансин ва енгиллаштирилсин, серунум ва ижодий ишлаш учун кенг имкониятлар яратилсин, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги муҳим тафовутларни тугатиш, аграр меҳнатни индустриал меҳнатнинг бир турига айлантириш йўлидан анчагина олға силжишга эришилсин.

Самарали демографик сиёсат ўтказилсин, социалистик жамиятнинг энг муҳим ячейкаси бўлмиш оилани мустаҳкамлашга, аёлларнинг оналикни меҳнат ва ижтимоий фаолиятда актив қатнашиш билан бирга қўшиб олиб бориши учун энг яхши шароитлар яратилишига кўмаклашилсин; болаларни ва меҳнатга лаёқатсиз кишиларни жамият ҳисобидан боқиш яхшилансин; одамларнинг умрини ва меҳнат активлигини узайтириш, уларнинг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш тадбирлари системаси амалга оширилсин.

Одамларнинг уйғун маънавий турмуши, бутун аҳолининг маданият бойликларидан баҳраманд бўлиши учун имкониятлар кенгайтирилсин, маориф ва маданиятни янада юксалтириш таъминлансин, ахлоқий тарбия кучайтирилсин, меҳнатга ва ижтимоий мулкка коммунистик муносабат ривожлантирилсин.

Иш вақтидан янада оқилона фойдаланилсин, меҳнатнинг унумсиз сарф ва исроф бўлиши қисқартирилсин, маиший хизматни ривожлантириш, рўзғор ишларини енгиллаштириш асосида меҳнаткашларнинг бўш вақти кўпайтирилсин, айниқса ёшларнинг бўш вақтини самарали ўтказиш формалари ва уни ташкил этиш такомиллаштирилсин.

Шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги муҳим тафовутлар аста-секин бартараф этилсин, мамлакатнинг барча республикалари ва районларида аҳолининг турмуш шароитлари яхшилансин.

СССРдаги миллат ва элатларнинг ҳар томонлама ривожланиши ва ўзаро яқинлашишига, жамиятнинг социал бир хиллигини кучайтиришга, одамларнинг янги тарихий бирлиги бўлмиш совет халқининг ғоявий-сиёсий бирлигини мустаҳкамлашга кўмаклашилсин.

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, ижтимоий ишлаб чиқаришни интенсивлаш, унинг самарадорлигини ошириш асосида жамиятнинг иқтисодий жиҳатдан янада тараққий этиши, моддий-техника базасида чуқур сифат силжишлари таъминлансин.

Яхлит халқ хўжалик комплекси бўлмиш СССР экономикасининг тез ва балансли ривожланиши, унинг ҳамма тармоқлари ва иттифоқдош республикаларнинг хўжаликлари пропорционал ўсиши амалга оширилсин. Истеъмол ва жамғарма учун фойдаланиладиган миллий даромад 1990 йилга қадар камида 1,4 баравар кўпайтирилсин.

Ижтимоий меҳнатнинг ва ишлаб чиқаришнинг ташкил этилиши янада юқори поғонага кўтарилсин, бутун куч ва ресурслар халқ хўжалигининг асосий вазифаларини ҳал этишга сарфлансин, энг муҳим социал-иқтисодий проблемалар, биринчи галда озиқ-овқат проблемаси, халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни ва маиший хизматни ривожлантириш, қўл меҳнати қўлланишини қисқартириш, машинасозлик, энергетика ва ҳамма турдаги транспортни юксалтириш, халқ хўжалигини химиялаштириш юзасидан тармоқ комплекс программаларини, шунингдек катта миқёсдаги бошқа программаларни ишлаб чиқиб, босқичма-босқич амалга ошириш таъминлансин.

Халқ хўжалиги структурасида илғор силжишлар амалга оширилсин, тармоқлараро ва ички тармоқ пропорциялари такомиллаштирилсин; фан-техника тараққиётини белгилаб берувчи тармоқларни илдам ривожлантириш, йирик территориал-ишлаб чиқариш комплексларини барпо этиш давом эттирилсин; аграр-саноат комплексининг ҳар томонлама ривожланиши, истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришнинг, шунингдек ишлаб чиқариш ва социал-иқтисодий инфраструктура тармоқларининг жадал ўстирилиши таъминлансин.

Мамлакат миллий бойлигини кўпайтиришнинг, социалистик жамғармаларни ва истеъмол ресурсларини тез ўстиришнинг ҳал қилувчи ва энг таъсирчан воситаси бўлмиш табиий, моддий ва меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланиш таъминлансин; меҳнат унумдорлигини оширишга, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида асосий фондларнинг самарадорлигини кўпайтиришга ва ишлаб чиқаришнинг материал сарфини камайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Фан-техника революциясининг ютуқларини социалистик хўжалик системаси афзалликлари билан узвий равишда бирлаштиришга ҳаракат қилинсин. Коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда ва актуал социал проблемаларни ҳал этишда фаннинг роли оширилсин; ягона техника сиёсати, халқ хўжалигини янада электрлаштириш; ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштиришни, асосий тармоқларни техника билан қайта қуроллантиришни таъминлайдиган машиналар ва технология жараёнларининг юқори самарали системаларини оммавий равишда қўлланишга ўтиш изчиллик билан амалга оширилсин.

Капитал қурилиш самарадорлиги кўтарилсин, уни изчиллик билан индустриялаш амалга оширилсин, асосий фондларнинг сифат жиҳатидан такомиллаштирилиши, ишлаб чиқариш қувватларининг тезроқ ишга туширилиши ва ўзлаштирилиши таъминлансин, ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш жадаллаштирилсин.

Ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштириш, территориал меҳнат тақсимоти яхшилансин, ҳар бир иттифоқдош республиканинг умумдавлат вазифаларини ҳал этишга қўшаётган ҳиссаси кўпайтирилсин; Шарқий ва Шимолий районларнинг ёқилғи-энергетика ва минерал хом ашё ресурсларини хўжалик оборотига самарали равишда жалб этиш таъминлансин; йирик шаҳарларнинг ўсишини чеклаш йўли изчиллик билан ўтказилсин, кичик ва ўртача шаҳарлар ривожлантирилиб, уларга ихтисослаштирилган, серунум ишлаб чиқаришлар, корхоналарнинг, бирлашмаларнинг филиаллари жойлаштирилсин. СССР ишлаб чиқарувчи кучларини жойлаштиришнинг истиқболига мўлжалланган бош схемаси ишлаб чиқилсин.

Чет давлатлар билан ва аввало социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари билан иқтисодий, илмий-техникавий, маданий ва туристик алоқалар ривожлантирилсин ҳамда такомиллаштирилсин.

Экономикага раҳбарлик савияси кўтарилсин, марказлаштирилган бошқарув корхоналар, бирлашмаларнинг хўжалик мустақиллиги ва ташаббускорлиги билан тўлиқроқ қўшиб олиб борилсин; ҳамма жойда социалистик хўжалик юритишнинг илғор методлари жорий этилсин, хўжалик қурилишчининг энг зарур принципи — жамият манфаатлари йўлида энг кам чиқим қилиб, энг кўп натижага эришиш принципи изчиллик билан турмушга татбиқ этилсин. Бу масалаларни ҳал этишда халқ депутатлари Советларининг, касаба союзлари ва меҳнат коллективларининг роли оширилсин.

Узоқ муддатли вазифаларни рўёбга чиқаришда **ўн биринчи беш йиллик** масъулиятли босқич бўлиб қолади. Бу беш йиллик мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантириш йўлини ва партиянинг саксонинчи йиллардаги стратегик йўл-йўриқлари давомийлигини шундан кейинги беш йиллик хусусиятларини ҳисобга олиб мужассамлаштириши лозим.

Ўн биринчи беш йилликнинг бош вазифаси халқ хўжалигини барқарор, тобора ривожлантириш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ва экономикани интенсив ривожланиш йўлига ўтказиш, мамлакатнинг ишлаб чиқариш потенциалидан янада оқилона фойдаланиш, ресурсларнинг ҳамма турларини ҳар томонлама тежаш ва иш сифатини яхшилаш асосида совет кишиларининг фаровонлигини янада оширишни таъминлашдан иборат.

КПССнинг иқтисодий стратегиясига ва ўн биринчи беш йилликнинг бош вазифасига биноан:

1. **Халқ фаровонлигини изчиллик билан юксалтиришга доир тадбирлар системаси амалга оширилсин.** Аҳолини халқ истеъмол қиладиган моллар билан таъминлашга, уй-жой шароитларини ва медицина хизматини, меҳнат шароитларини яхшилашга, бошқа актуал социал вазифаларни ҳал этишга биринчи даражали аҳамият берилсин. Меҳнаткашларнинг турмуш шароитларини яхшилаш ишлаб чиқариш вазифаларини ҳал этиш билан мустаҳкамроқ боғлаб олиб борилсин.

Моддий ва маънавий рағбатлантириш системасининг таъсирчанлиги оширилсин, аҳоли даромадларининг асосий манбаи бўлмиш меҳнатга қараб ҳақ тўлашнинг рағбатлантирувчилик роли кучайтирилсин. Халқ хўжалиги тармоқларида, бирлашмаларда, корхоналарда меҳнат унумдорлигининг унга тўланадиган ҳақнинг ўсишига нисбатан илдамроқ ўсиши таъминлансин.

Ижтимоий истеъмол фондлари кўпайтирилсин, социал таъминот, маориф ва маданият ривожлантирилсин, болали оилаларнинг турмуш шароитлари, аҳолининг дам олиши яхшилансин.

Ходимларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш тўғрисида, ҳар бир коллективда ижодий вазиятни ва соғлом социал психологик муҳитни вужудга келтириш, бирлашмаларда, корхоналарда, муассасаларда ва ташкилотларда касбкор маҳоратини ошириш, маданий эҳтиёжларни қондириш, физкультура ва спортни ривожлантириш тўғрисида ғамхўрлик қилинсин.

Совет кишиларининг социал активлиги ва меҳнат ғайратини ўстиришга ҳамда социалистик мусобақани ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашилсин.

2. **Экономиканинг тобора ўсиши таъминлансин, ижтимоий ишлаб чиқариш структураси такомиллаштирилсин.**

Истеъмол ва жамғарма учун ишлатиладиган миллий даромад 18—20 процент кўпайтирилсин.

Халқ хўжалигида илғор структуравий силжишларни, барқарор ва балансли кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришни таъминлайдиган тармоқлар илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Саноатнинг база тармоқлари — энергетика, металлургия, машинасозлик, химияни, шунингдек транспорт ва қурилишни техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилсин. Маҳсулотнинг энг илғор турларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига ёқилғи-энергетика комплекси ва конструкция материаллари ишлаб чиқариш структураси такомиллаштирилсин. Ундирма ва ишлама саноатни, меҳнат қуролларини ишлаб чиқарувчи ва истеъмол қилувчи тармоқларни ривожлантиришда ўзаро боғланишни янада кучайтиришга ҳаракат қилинсин, бунда халқаро социалистик кооперацияни кенгайтириш ва ишлаб чиқаришни ихтисослаштиришни чуқурлаштириш ҳар томонлама эътиборга олинсин.

Саноатда «А» группаси маҳсулоти ишлаб чиқаришга нисбатан «Б» группаси маҳсулоти ишлаб чиқариш тезроқ суръатлар билан ўсиши таъминлансин.

Аграр-саноат озиқ-овқат комплексини ҳар томонлама ривожлантириш, қишлоқ хўжалигини, унга хизмат қилувчи саноат тармоқларини, озиқ-овқат индустриясини, шунингдек қишлоқ хўжалик маҳсулотини тайёрлаш, асраш, ташиш ва қайта ишлашга алоқадор ишлаб чиқаришни пропорционал ва балансли ўстириш кўзда тутилсин. Қишлоқ хўжалигида дон ва ем-хашак етиштиришни кўпайтириш, чорвачиликни ривожлантириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотининг сақланишини таъминлаш, уни истеъмолчига энг яхши товар тарзида етказиб бериш вазифаларини ҳал этишга алоҳида эътибор берилсин. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини индустриал базага ва илғор технологияларга ўтказиш жадаллаштирилсин.

Транспортнинг ҳамма турлари ва аввало темир йўл транспортининг ишини яхшилашга доир тадбирлар амалга оширилсин ва уларнинг халқ хўжалиги ҳамда аҳоли эҳтиёжларига тўлиқроқ мувофиқ келадиган тарзда ривожланиши таъминлансин.

Моддий-техника таъминотининг умумдавлат системаси мустаҳкамлансин ва такомиллаштирилсин. Унинг моддий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва шу ресурсларни тежашдаги ҳамда халқ хўжалигини хом ашё, металл, асбоб-ускуналар ва запас қисмлар билан узлуксиз таъминлашдаги роли ва масъулияти оширилсин.

Капитал маблағ асосий йўналишларга, ишга тушириладиган энг муҳим объектларга, аввало ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантиришга сарфлансин. Тез, тежамли ва юксак техника даражасида қурилсин.

Янги корхоналар биринчи галда экономика структураси илғор силжишларни таъминлайдиган, шунингдек мамлакатнинг шарқий ва шимолий районлари ёқилғи-энергетика ва минерал-хом ашё ресурсларини хўжалик оборотига киритишни таъминлайдиган тармоқларда ва ишлаб чиқариш соҳаларида қурилсин. Мамлакатнинг Европа қисмида янги ишлаб чиқариш объектлари қурилиши чеклансин.

Капитал қурилишнинг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин, унинг малакали кадрлар билан таъминланиши яхшилансин, пудратчи ташкилотлар қувватининг ўзлари бажарадиган ишлари ҳажмига мувофиқ келишига эришилсин.

Иттифоқдош республикалар ва иқтисодий районларнинг хўжалиги комплекс ривожлантирилсин, уларнинг ижтимоий меҳнат тақсимоти системасидаги ихтисослашуви яхшилансин.

3. **Ҳамма тармоқларда ижтимоий ишлаб чиқаришни ҳар томонлама интенсивлаш асосида унинг самарадорлиги сабот билан оширилсин, маҳсулот ва хизмат кўрсатиш сифати яхшилансин.**

Халқ хўжалигининг балансли ривожланишини яхшилаш ва зарур резервларни вужудга келтириш, юксак пировард натижаларга эришишнинг жуда муҳим шарти бўлган моддий меҳнат ва молиявий ресурслардан ғоят оқилона фойдаланиш таъминлансин.

Ижтимоий меҳнат унумдорлиги 17—20 процент оширилсин, миллий даромадни ўстиришнинг камида 85—90 проценти шунинг ҳисобига қўлга киритилсин.

Меҳнатнинг техника билан қуролланиш даражаси оширилсин; ишлаб чиқариш жараёнларини комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш бутун чоралар билан жорий этилсин, барча тармоқларда, айниқса ёрдамчи ва кўмакчи ишларда қўл меҳнати билан шуғулланувчи ходимлар сони муттасил қисқартирилсин. Мавжуд ва барпо этилаётган иш жойларининг меҳнат ресурслари билан мутаносиб бўлишига эришиш тадбирлари кўрилсин. Айниқса Сибирь ва Узоқ Шарқ районларида янги ишга туширилаётган корхоналарни кадрлар билан таъминлаш учун шароит яратилсин. Меҳнатни ташкил этиш, уни нормаллаштириш ва рағбатлантириш яхшилансин. Меҳнатни илмий асосда ташкил этиш жорий қилинсин ва унинг самарадорлиги оширилсин.

Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг ҳамма турлари сифати анча оширилсин, халқ хўжалиги ривожи ва фан-техника тараққиётининг ҳозирги талабларига, шунингдек аҳолининг ошиб бораётган эҳтиёжларига мувофиқ маҳсулот хиллари кўпайтирилсин ва янгилансин. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг ялпи ҳажмида олий сифат категориясидаги маҳсулотнинг салмоғи муттасил кўпайтирилсин. Маҳсулот сифатини бошқаришнинг комплекс системалари актив жорий қилинсин.

Халқ хўжалик тармоқларида, бирлашмаларда, корхоналарда фондларнинг самарадорлигини кўтариш тадбирлари амалга оширилсин.

Ишлаб чиқариш қувватларидан янада оқилона фойдаланилсин, серунум техника кенг миқёсда жорий этилсин, ишлаб турган асосий фондларнинг структураси такомиллаштирилсин ва ўз вақтида янгилансин.

Ишга туширилган корхоналар ва объектларда лойиҳа қувватларини ўзлаштириш муддатларини қисқартиришга ва бошқа техникавий-иқтисодий кўрсаткичларга эришишга, энг самарали машина ва механизмларнинг иш сменалари коэффициентини оширишга, эскирган техникани янада тезроқ янгилашга алоҳида эътибор берилсин

Улушли капитал маблағ сарфини камайтириш учун фан-техника тараққиёти ютуқларидан ва рационал конструкторлик ечимларидан тўлиқроқ фойдаланилсин.

Моддий ресурслар тежаб-тергаб ишлатилсин. 1985 йилда 1980 йилга нисбатан халқ хўжалигида 160—170 миллион тонна шартли ёқилғи, шу жумладан ишлатиш нормасини камайтириш ҳисобига 70—80 миллион тонна шартли ёқилғи миқдоридаги ёқилғи — энергетика ресурсларининг тежаб қолиниши машинасозлик ва металл ишлашда қора металлар прокати сарфлаш нормасини ўрта ҳисобда камида 18—20 процент, пўлат қувурлар ишлатиш салмоғини 10—12 процент, рангли металлар прокати ишлатиш салмоғини 9—11 процент камайтириш; қурилишда қора металлар прокати ва ёғоч тахта ишлатишни 7—9 процент, цемент ишлатишни 5—7 процент камайтириш таъминлансин.

Иккиламчи материалларни ва ёқилғи энергетика ресурсларини, рўзғор чиқитларини, шунингдек йўл-йўлакай чиқадиган ва ҳосил бўладиган маҳсулотларни хўжалик оборотига янада кенг миқёсда жалб қилиш иши давом эттирилсин. Иккиламчи хом ашё тайёрлаш ва қайта ишлаш билан шуғулланувчи ташкилотларнинг моддий-техника базаси ривожлантирилсин. Идишлар ва идишбоп материалларни ихтисослаштирилган тарзда ишлаб чиқариш кенгайтирилсин, унинг сифати ва унификация даражаси оширилсин. Кўп оборот қилинадиган ва қайтариб олинадиган идишдан фойдаланиш яхшилансин.

Ишлаб чиқаришда, хизмат кўрсатиш ва бошқарув соҳаларида иқтисодий тежаш кучайтирилсин. Саноатда, қурилишда, транспортда, қишлоқ хўжалигида ва бошқа тармоқларда исрофгарчиликни тугатиш тадбирлари ишлаб чиқилиб, амалга оширилсин. Экономиканинг ҳамма бўғинларида хўжалик ҳисоби ҳар томонлама мустаҳкамлансин.

(Давоми учинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИН 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши иккинчи бетда).

Халқ хўжалигидаги оборот маблағининг айланиши 2—3 кунга тезлаштирилсин.

Маҳсулот ва ишларнинг таннархи пасайтирилсин. Саноат ва қурилишдаги фойда тахминан 1,3 баравар ва совхозларда 1,7 баравар кўпайтирилсин.

4. Фан-техника тараққиётини янада жадаллаштириш таъминлансин.

Халқ хўжалигининг барча тармоқларида ишлаб чиқаришни техника билан янада тезроқ қайта қуроллантириш, меҳнат шароитларини яхшилашга ва унинг унумдорлигини оширишга, материал ресурсларини тежашга имкон берадиган машина ва ускуналарни яратиш ҳамда ишлаб чиқариш йўли изчиллик билан ўтказилсин. Ёрдамчи ва хизматчи ишлаб чиқаришнинг техникавий даражаси оширилсин..

Принципиал янги техника, материаллар, илғор технология вужудга келтирилсин ва ишлаб чиқаришга жорий этилсин. Катта бирламчи қувватга ва унумдорликка эга бўлган машина ва агрегатлар, юксак даражада тежамли асбоб-ускуналар, ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаштириш учун керакли машиналарнинг тугал системаларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш таъминлансин.

Тайёр маҳсулотнинг, бутлаш буюмлари, идишлар, материаллар, хом-ашё ва хизматчиларнинг истеъмолчилар талабларига мувофиқ келадиган стандартлари ҳамда техникавий шартлари такомиллаштирилсин.

Илмий тадқиқотларнинг самарадорлиги оширилсин, фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш муддатлари анча қисқартирилсин. Илмий муассасаларнинг фаолиятини мувофиқлаштириб олиб бориш такомиллаштирилсин, фундаментал фанларнинг илдам ривожланиши ва амалий тадқиқотларнинг самарадорлиги оширилсин, илмий-тадқиқот, лойиҳа-қидирув ва конструкторлик ташкилотларининг ва олий ўқув юртларининг моддий-техникавий базаси мустаҳкамлансин.

5. Табиатни, ерни ва унинг остини, атмосфера ҳавосини, сув ҳавзаларини, ҳайвонот ва ўсимлик дунёсини **муҳофаза қилиш кучайтирилсин.** Табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уларни такрор кўпайтириш таъминлансин.

6. Экономиканинг ҳамма бўғинларида бошқариш такомиллаштирилсин ва хўжалик юритиш даражаси оширилсин, уларни халқ хўжалигида энг яхши пировард натижаларга эришишга йўналтириш кучайтирилсин.

Халқ хўжалигининг барча тармоқларидаги ишда уюшқоқлик ва батартиблик оширилсин. Планлаштириш изчиллик билан яхшилансин, планнинг, иқтисодий воситалар ва омилларнинг узвий равишда ўзаро ҳамжиҳатлиги таъминлансин, бошқаришнинг ташкилий структуралари ва методлари такомиллаштирилсин.

Ҳар бир ишлаб чиқариш участкасида ташаббускорлик, ишчанлик, ишлаб чиқаришни ўстириш резервларини ижодий қидириш ҳар томонлама ривожлантирилсин, юксак уюшқоқлик ва ижрочилик интизоми таъминлансин.

Хўжалик раҳбарларининг иш натижалари ва сифати, план топшириқлари ва шартнома мажбуриятларининг бажарилиши, хўжалик ҳисоби принципларига риоя этилиши, ишлаб чиқаришнинг рентабеллиги таъминланиши, иш ҳақи фондининг сарфланиши, оборот маблағларининг айланишини жадаллаштириш учун бўлган масъулияти кучайтирилсин. Маҳкамачилик ва маҳаллийчилик кўринишларига қарши, планларни камайтиришга қарши кескин кураш олиб борилсин, план топшириқларига асоссиз тузатишлар киритилишига йўл қўйилмасин. Бошқариш ва планлаштиришда, ходимларни меҳнатга онгли, ижодий муносабатда бўлиш, юксак ижтимоий ва ишлаб чиқариш активлиги руҳида тарбиялашда меҳнат коллективларининг роли ва ташаббуси оширилсин.

7. Ташқи иқтисодий алоқаларнинг самарадорлиги оширилсин. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан социалистик иқтисодий интеграцияни чуқурлаштириш таъминлансин. Ривожланаётган мамлакатлар билан ҳамкорлик ва капиталистик давлатлар билан ўзаро манфаатли савдо-сотиқ кенгайтирилсин.

III. Фанни ривожлантириш ва техника тараққиётини жадаллаштириш

Ўн биринчи беш йилликда фан ва техниканинг ривожи совет жамиятининг иқтисодий ва социал вазифаларини ҳал этишга, экономикани интенсив ривожланиш йўлига ўтказишни жадаллаштиришга, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга янада кўпроқ даражада бўйсундирилиши лозим.

Шунга биноан:

фан-техника тараққиёти комплекс программасини, фан-техника соҳасидаги энг муҳим проблемаларни ҳал этишга доир тармоқ программаларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш таъминлансин;

фан билан ишлаб чиқаришнинг ўзаро алоқалари кучайтирилсин, илмий муассасалардаги тадқиқотларнинг савияси, тугалланган илмий ечимларнинг ва ихтироларнинг натижаларидан ишлаб чиқаришда тезроқ фойдаланиш учун министрликлар билан идораларнинг масъулияти оширилсин. Ишлаб чиқилаётган ва тайёрланаётган маҳсулотларнинг техникавий-иқтисодий даражасини баҳолаш системаси яхшилансин, эскирган маҳсулотни ишлаб чиқариш ўз вақтида тўхтатилсин, янги техникани яратиш ва ўзлаштириш муддатлари анча қисқартирилсин;

илмий тадқиқотларни ўтказиш учун керакли приборлар, асбоб-ускуналар, автоматлаштириш воситалари, реактивлар ва препаратлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Электрон-ҳисоб техникаси ёрдамида лойиҳа-конструкторлик ва илмий-тадқиқот ишларини автоматлаштириш кенгайтирилсин;

фан-техника революциясининг талабларига мувофиқ тадқиқотлар ва янги лойиҳалар тайёрлашнинг йўналиши, илмий муассасаларнинг ташкилий структураси ўз вақтида аниқланиб, ўзгартириб турилсин. Ижтимоий, табиий фанлар ва техника фанларининг ўзаро алоқаси кучайтирилсин;

халқ хўжалиги вазифаларини ҳал этиш учун олий ўқув юртларининг илмий потенциалидан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин. Илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш ва уларни аттестациядан ўтказиш такомиллаштирилсин;

илмий-техника ахбороти ва патент-лицензия иши системаси яхшилансин;

ихтирочилар ва рационализаторларнинг ижодкорлигини ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашилсин. Ишлаб чиқаришни такомиллаштиришда илмий-техника жамиятларининг роли кучайтирилсин.

Фан ва техника ютуқларидан фойдаланиш асосида:

автомат манипуляторлар (саноат роботлари), микропроцессорлардан ва ихчам электрон-ҳисоблаш машиналаридан фойдаланиладиган ва ўрнатиб қўйилган автомат — бошқарув системалари ишлаб чиқариш ривожлантирилсин ҳамда улардан кенг фойдаланиш таъминлансин. Автоматлашган цехлар ва заводлар барпо этилсин;

технология жараёнларининг таркибий қисми сифатида маҳсулот сифатини контроль қилиш ва синашнинг автомат методларини ҳамда воситаларини жорий этиш тезлаштирилсин;

машина ва ускуналарнинг бирламчи қувватлари энг мақбул тарзда оширилиб, айни вақтда уларнинг габарити, металл ишлатилиши, энергия истеъмол қилиши камайтирилсин ҳамда пировард фойдали самара бирлиги — қиймати пасайтирилсин;

технология жараёнлари, ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар ва бажариладиган ишлар ўзгарган тақдирда қайтадан созланадиган кўп функцияли машина ва ускуналар яратилсин;

янги машиналар, ускуналар, аппаратлар ва приборлар яратиш вақтида унификация қилинган узеллар ва агрегатлардан фойдаланиладиган модул принципи кенг жорий этилсин;

транспорт воситаларининг принципиал янги турлари, шунингдек ёқилғи ва энергия сарфи анча қисқартирилишини таъминлайдиган транспорт энергия-кучи қурилмалари яратилсин;

металлар ва қотишмалар, металл конструкциялар ва қувурларнинг пишиқ-пухталик хусусиятларини, занглашга чидамлилигини, иссиқ ва совуққа бардошлилигини оширадиган юксак даражада самарали методлар ишлаб чиқилиб, жорий этилсин; металл кукунлари, қотишма кукунлари ва қийин эрийдиган бирикмалар асосида янги конструкцион материаллар, қопламалар ва маҳсулотлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин;

ўта соф, ярим ўтказгичли, ўта ўтказгичли, янги полимер ва композицион материаллар ҳамда улардан ясалган хоссалари комплекси олдиндан белгилаб қўйилган, ўтга чидамли ва химиявий бардошли ноорганик нометалл материаллар шунингдек қуйма маҳсулот тайёрлаш учун зарур компонентлар ишлаб чиқариш ривожлантирилсин;

кам операцияли, оз чиқитли ва чиқитсиз технология жараёнлари кенг қўлланилсин, қаттиқ ва оғир суюқ ёқилғилардан комплекс фойдаланиш ҳамда уларни қайта ишлашнинг, шунингдек синтетик ёқилғилар олишнинг самарали методлари ишлаб чиқилиб, жорий этилсин.

металлар, материаллар ва маҳсулотларнинг хоссаларини анча яхшилаш мақсадида уларга ишлов беришнинг электрхимиявий, плазма, лазер, радиация ва бошқа юксак самарали методларидан фойдаланилсин;

рудалар таркибидаги фойдали компонентларни комплекс ва янада тўла-тўкис ажратиб олиш учун, таркибидаги фойдали компонентлари оз бўлган ва мураккаб конлардан фойдаланиш учун техника воситалари ва технологиялар яратиш ва улардан кенг фойдаланиш таъминлансин;

халқ хўжалигида қайта тикланадиган энергия манбалари (гидравлика, қуёш, шамол, геотермал энергия)дан фойдаланиш миқёслари кенгайтирилсин.

Ижтимоий фанлар соҳасидаги бутун куч-ғайрат қуйидаги соҳаларга қаратилсин:

КПСС, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг революцион — ўзгартирувчилик фаолияти тажрибасини умумлаштириш, диалектик ва тарихий материализм, илмий коммунизм ва сиёсий иқтисод проблемаларини ишлаб чиқиш;

ривожланган социализмнинг, коммунизм моддий-техника базасини вужудга келтиришнинг ва ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштиришнинг, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг назарий масалаларини; фан-техника тараққиёти ва меҳнатнинг социал-иқтисодий проблемаларини, халқ хўжалигини бошқаришни такомиллаштириш, тармоқлар ва районларнинг экономикаси, аграр назария, демография проблемаларини тадқиқ этиш;

етук социализмнинг социал структураси ва сиёсий системасини ривожлантириш, давлат ва ижтимоий турмушнинг ҳуқуқий асосини мустаҳкамлаш, коммунистик тарбия, инсонни ҳар томонлама ва уйғун равишда камол топтириш, социалистик турмуш тарзини янада такомиллаштириш проблемаларини ишлаб чиқиш;

жаҳон социалистик системаси ривожининг иқтисодий қонуниятларини, социалистик иқтисодий интеграция ва ташқи иқтисодий алоқалар проблемаларини тадқиқ қилиш;

капиталистик ва ривожланаётган мамлакатлар экономикаси ҳамда сиёсати масалаларини ўрганиш; антикоммунизмни, ижтимоий ривожланишнинг буржуа ва ревизионистик концепцияларини танқид қилиш, марксизм-ленинизмни сохталаштирувчиларни фош қилиб ташлаш.

Табиий ва техника фанлари соҳасида бутун куч ва ғайрат қуйидаги энг муҳим проблемаларни ҳал этишга қаратилсин:

математика назариясини ривожлантириш, ундан амалий мақсадларда фойдаланиш самарадорлигини ошириш;

элементар зарралар ва атом ядроси физикаси, қаттиқ жисм физикаси, оптика, квант электроникаси ва радиофизика назариясини ривожлантириш;

ядро энергетикасини ривожлантириш ва термоядро энергетикаси асосларини яратиш, энергияни ўзгартириш ва узатиш методларини такомиллаштириш;

хоссалари олдиндан белгилаб қўйилган янги моддалар ва материаллар олишнинг химиявий-технология жараёнларини, энергетика ва меҳнат ресурсларини тежайдиган, берк технология циклларидан фойдаланиладиган хом ашёдан ва ёрдамчи маҳсулотлардан комплекс фойдаланиш технологияларининг илмий асосларини яратиш;

машиналар, ускуналар ва бошқа машинасозлик маҳсулотларининг сифатини, пухталигини, тежамлилигини ва унумлилигини ошириш, шовқин ва тебранишни камайтириш, уларга ишлатиладиган материални ва уларнинг энергия истеъмол қилишини камайтириш;

ҳисоблаш техникасини, унинг элементлари базасини ва математик жиҳатдан таъминланиши, ахборот йиғиш, узатиш ва ишлаш воситалари ҳамда системаларини такомиллаштириш;

ҳаёт фаолиятининг физиология, биохимия, генетика ва иммунология жараёнлари механизмини билиш, энг кўп тарқалган касалликларнинг олдини олиш, диагноз қўйиш ва даволаш методларини такомиллаштириш, янги дори-дармонлар, препаратлар ва медицина техникасини ишлаб чиқиш;

ўсимликларнинг сермаҳсул навларини, чорва зотларини ва фойдали микроорганизмлар турларини етиштириш, физиологик жиҳатдан актив янги моддаларни, шу жумладан пестицидларни яратиш;

медицинада, қишлоқ хўжалигида ва саноатда фойдаланиладиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш учун биотехнология жараёнларини ишлаб чиқиш;

космик фазони фан-техника ва халқ хўжалигини ривожлантириш манфаатлари йўлида янада чуқур ўрганиш ва ўзлаштириш;

ернинг тузилиши, таркиби ва эволюциясини, биосферани, иқлимни, дунё океанини, шу жумладан денгизларнинг соҳилга яқин қисмини ўрганиш, бунда уларнинг ресурсларидан оқилона фойдаланиш мақсадини назарда тутиш, об-ҳавони ва табиатнинг бошқа ҳодисаларини олдиндан билиш методларини такомиллаштириш, атроф муҳитни муҳофаза қилиш соҳасидаги тадбирларнинг самарадорлигини ошириш; экологияни ривожлантириш.

IV. Саноатни ривожлантириш

Халқ хўжалигининг ишлаб чиқариш воситаларига, аҳолининг эса халқ истеъмол молларига бўлган эҳтиёжларини янада тўла-тўкис қондириш, фан-техника тараққиёти ютуқларидан ҳар томонлама фойдаланиш асосида ишлаб чиқаришни интенсивлаш, маҳсулот сифатини ошириш — саноатнинг энг муҳим вазифаларидир.

Аҳоли учун зарур бўлган ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва сифатини ошириш барча саноат тармоқларининг, ҳамма корхоналар ва ташкилотларнинг энг муҳим вазифаси, барча партия, совет, хўжалик органлари ва касаба союзларининг алоҳида ғамхўрлик қилиши лозим бўлган иши деб ҳисоблансин.

Бу вазифаларни ҳал этиш учун:

беш йилликда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 26—28 процент, шу жумладан ишлаб чиқариш воситаларини ишлаб чиқариш 26—28 процент ва истеъмол буюмларини ишлаб чиқариш 27—29 процент кўпайтирилсин;

саноатда меҳнат унумдорлиги 23—25 процент оширилсин, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришнинг 90 процентдан ортиғи шунинг ҳисобига қўлга киритилсин,

саноат ишлаб чиқаришининг структураси такомиллаштирилсин, ундирма ва ишлов бериш тармоқлари ривожида балансликни, халқ хўжалигидаги техника тараққиётини белгилайдиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни жадал кўпайтириш таъминлансин;

меҳнат унумдорлигини ўстиришни, материал ишлатиш ва энергия ишлатишни камайтиришни, ишлаб чиқариладиган маҳсулот сифатини яхшилашни, унинг ташқи бозордаги рақобот қобилиятини оширишни таъминлайдиган янги юксак самарали техникани яратиш, ўзлаштириш ва ишлаб чиқаришга жорий этиш миқёслари анча кенгайтирилсин;

конструкцион материалларнинг номенклатураси ва турлари кенгайтирилсин ва мунтазам равишда янгилаб борилсин, уларнинг техникавий-иқтисодий хусусиятлари яхшилансин. Қора ва рангли металлар ўрнига ишлатиладиган янги материаллар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин;

ёқилғи-энергетика ресурсларидан фойдаланиш яхшилансин, нефть ва нефть маҳсулотларини қозонхона, печь ёқилғиси сифатида ишлатиш қисқартирилсин, атом энергетикаси илдам суръатлар билан ривожлантирилсин;

моддий ресурсларнинг тежалиши таъминлансин. Ишлаб чиқариладиган маҳсулот бирлигига хом ашё сарфлашнинг илғор нормалари жорий этилсин. Хом ашёни комплекс қайта ишлашдан, ресурсларни тежайдиган техникадан, кам чиқитли, чиқитсиз ва энергияни тежайдиган технологиядан кенг фойдаланилсин, маҳаллий хом ашё ва материал турлари ҳар томонлама оборотга киритилсин, иккиламчи ресурслар қайтадан ишга солинсин. Озиқ-овқат бўладиган хом ашёни ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини техника мақсадларида ишлатиш максимал равишда қисқартирилсин;

саноат маҳсулотининг таннархи камайтирилсин, унинг рентабеллиги оширилсин;

саноат ишлаб чиқаришини ташкил этиш формалари такомиллаштирилсин, саноат тармоқлари ва айрим корхоналар ўртасидаги ишлаб чиқариш алоқалари яхшилансин. Ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш, кооперациялаш ва концентрациялаш даражаси оширилсин;

ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилиш миқёслари анча кенгайтирилсин, улар янги юксак самарали техника билан қайта таъминлансин, илғор технология, меҳнатни ва ишлаб чиқаришни илмий ташкил қилиш жорий этилсин. Ташкилий техника ишлаб чиқариш кўпайтирилсин;

ишлаб чиқариш қувватларидан ва асосий фондлардан фойдаланиш яхшилансин, машина ва ускуналарнинг иш сменаси коэффициенти оширилсин. Айрим тармоқлар ва ишлаб чиқаришнинг хусусиятларини ҳисобга олиб, машина ва ускуналарни ремонт қилиш ва уларни янгилашни ташкил этишнинг илғор системалари яратилиб, қўлланилсин.

Саноат тармоқлари ривожининг қуйидаги асосий йўналишлари белгилансин.

Электр-энергетикада электр энергия ҳосил қилишни 1985 йилда 1550—1600 миллиард киловатт-соатга, шу жумладан атом электр станцияларида 220—225 миллиард киловатт-соатга ва гидроэлектростанцияларда 230—235 миллиард киловатт-соатга етказилсин. СССРнинг Европа қисмида электр энергия ишлаб чиқаришни кўпайтириш асосан атом ва гидроэлектростанцияларда таъминлансин.

Атом электр станцияларида 24—25 миллион киловатт янги қувватлар ишга туширилсин. Тез ҳаракатланувчи нейтронлар асосида ишловчи реакторларни ўзлаштириш ва иссиқлик энергияси ҳосил қилиш учун ядро ёқилғисидан фойдаланиш ишлари давом эттирилсин.

Сибирь, Узоқ Шарқ ва Ўрта Осиё дарёларида гидроресурслардан комплекс фойдаланишни ҳисобга олиб, йирик электростанциялар, шунингдек СССРнинг Европа қисмидаги гидроаккумуляция қилувчи электростанциялар қурилсин. Сув қалқиш билан ишлайдиган электростанциялар барпо этиш соҳасидаги тадқиқот ва лойиҳа-қидирув ишлари давом эттирилсин. Кичик дарёларнинг гидроэнергетика ресурсларидан тўлароқ фойдаланилсин.

Экибастуз ва Канск-Ачинск ҳавзаларининг кўмиридан, шунингдек Ғарбий-Сибирь конларининг табиий газини ҳамда нефтига қўшилиб чиқадиган газдан фойдаланувчи иссиқлик электр станциялари қурилиши жадал суръатлар билан амалга оширилсин. 1500 киловольт кучланишли Экибастуз — Марказ доимий ток электр линиясининг биринчи навбати ҳамда 1150 киловольт кучланишли Экибастуз — Урал ўзгарувчан ток электр линияси ишга туширилсин.

Мамлакатнинг туташ энергетика системасини янада ривожлантириш, халқ хўжалигининг электр таъминоти пухталиги ва сифатини ошириш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин.

Иссиқлик электр марказлари ва йирик район буғ қозонхоналари қуриш йўли билан истеъмолчиларни иссиқлик билан бир марказдан таъминлашни янада ривожлантириш, иссиқлик сарфлаш салмоғи ҳамда электр ва иссиқлик энергиясининг таннархини пасайтириш таъминлансин.

Меҳнат унумдорлиги 18—20 процент оширилсин.

Нефть саноатида 1985 йилда 620—645 миллион тонна ҳажмда нефть (газ конденсати билан бирга) қазиб олиш таъминлансин.

Ғарбий Сибирь районларида, Қозоғистон ССРда ва мамлакатнинг Европа қисмида нефть қазиб чиқариш саноати юқори суръатлар билан ривожлантирилсин, қурилишнинг индустриал методларини кенг қўллаш ҳамда асосан заводларда юқори сифатли қилиб тайёрланган блок-комплект ускуналардан фойдаланиш негизида янги нефть конларини саноат йўли билан ишлатишга жадал топшириш амалга оширилсин.

Нефть қатламларига таъсир қилишнинг янги методларини қўллаш кенгайтирилсин ва шу йўл билан ер остидан нефть чиқариб олиш кўпайтирилсин. Кон-қудуқлардан газлифт усулида фойдаланишдан иборат илғор усул в серунум чўктирма электр насослари жорий этилсин, ғоят ёпишқоқ ва битумбоп нефтни қазиб олиш технологияси такомиллаштирилсин.

1985 йилда комплекс автоматлаштирилган конларда қазиб олинган нефтнинг салмоғи 85—90 процентга етказилсин. Бир кон-қудуққа хизмат қилиш учун бўладиган меҳнат сарфи 15—18 процент камайтирилсин.

Техника билан жадал қайта қуроллантириш, пармалаш ишларининг технологиясини ва уларни ташкил этишни янада такомиллаштириш ҳисобига бу ишларнинг техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари яхшилансин.

Нефтни қайта ишлаш саноатида нефтдан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин, уни қайта ишлашни янада чуқурлаштириш, нефть ва нефть маҳсулотлари нобудгарчилигини қисқартириш таъминлансин. Хушбўй углеводород, суюқ парафин, этилен, нефть электрод коксини кўп тонналаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Ёқилғига ва мойлаш ёғларига қўшиладиган юқори самарали элементлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ишлаб чиқарилаётган нефть маҳсулотларининг сифати оширилсин. Ишлаб чиқарилаётган мойлаш ёғлари, мойлар, мотор ва буғ қозон-печь ёқилғилари сортларини янада унификация қилиш амалга оширилсин.

Планлаштирилган ҳажмда ишлаб чиқаришни ўстириш асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин.

Газ саноатида газ қазиб олишни жадал ривожлантириш программаларини амалга ошириш энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин. Унинг ҳажми 1985 йилда 600—640 миллиард кубометрга етказилсин. Тармоқни янада жадал ривожлантириш учун шароит яратилсин.

Газ конларида газ тайёрлайдиган серунум автомат блок қурилмалар жорий этилсин.

Нефтга қўшилиб чиқадиган ва табиий газни комплекс қайта ишлаб, ундан этан, олтингугурт ва бошқа йўлдош компонентлар ажратиб оладиган қувватлар кўпайтирилсин. Газ конденсати қазиб олиш оширилсин, ундан янада тўла-тўкис фойдаланиш таъминлансин.

Юксак даражада автоматлаштирилган ва пишиқ-пухта ишлатиладиган қудратли магистрал газ қувурлари қурилиши амалга оширилсин.

Мамлакат газ таъминоти яхлит системасининг иш самарадорлиги ва пухталиги оширилсин. Иссиқлик истеъмол қилувчи асосий районларда ер ости газ омборлари қуриш давом эттирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 33—35 процент оширилсин.

Кўмир саноатида 1985 йилда 770 — 800 миллион тонна миқдорида кўмир қазиб олиш таъминлансин.

Илғор технологияни ва бирламчи қуввати катта бўлган кон-транспорт машина-ускуналарини кенг миқёсда жорий этиш асосида кўмирни энг самарали очиқ усулда қазиб олиш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Кузбассдаги қувватларни вужудга келтириш, Канск-Ачинск ва Экибастуз ёқилғи-энергетика комплекслари объектларининг қурилиши ва шу районларда кўмир қазиб олишни кўпайтириш жадаллаштирилсин.

Айниқса, коксланувчи кўмирни ер ости усулида қазиб олиш, кўмирни гидравлик усулда қазиб чиқариш ҳамда қувурлар орқали ташишни янада ривожлантириш амалга оширилсин. Кўмир сифати оширилсин. Коммунал-рўзғор эҳтиёжлари учун сортли кўмир ва кўмир брикетларини етказиб бериш кўпайтирилсин.

Шахта қуриш ташкилотларининг қувватлари кўпайтирилсин.

Кон-геология жиҳатидан мураккаб шароитларда кўмир қазиб оладиган ва кон тайёрлаш ишларини бажарадиган машина-ускуналарнинг серунум комплексларини яратиш ва уларни кўплаб ишлаб чиқаришни ўзлаштириш тезлаштирилсин, Шахталардаги тозалаш забойларида одамларнинг доимий иштирокисиз кўмир қазиб чиқарадиган автомат воситаларни яратиш ва жорий этиш кенгайтирилсин.

Халқ хўжалигининг серунум ва пухта ишлайдиган конshaхта машина-ускуналарига ва уларнинг запас қисмларига бўлган эҳтиёжини тўла-тўкис қондириш учун кўмир машинасозлигининг ишлаб чиқариш қувватлари кўпайтирилсин.

Меҳнат шароитлари ва хавфсизлик техникаси яхшилансин.

Кўмир қазиб олиш ва қайта ишлаш ҳажмини кўпайтириш асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин.

Қора металлургияда металл маҳсулотнинг сифатини тубдан яхшилаш ва унинг самарали турларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш бундан буёнги ривожланишнинг бош йўналиши бўлиб қолиши керак.

1985 йилда қора металларнинг 117—120 миллион то… тайёр прокати ишлаб чиқарилсин.

Қора металлургия корхоналари кенг миқёсда техника … лан қуроллантирилсин.

Совуқ усулда прокат қилинган лист, пухталаштир… термик ишлов берилган ва оз легирланган пўлатлардан … ёрланган прокат, ихота қопламали лист ва тунука (шу ж… ладан энг юпқа тунука), совуқ усулда прокат қилинган л… та ва динамо пўлати, прокатнинг фасон ва юксак даража… аниқ профиллари ишлаб чиқариш — 1,5—2,5 баравар … пайтирилсин.

Пўлат қувурларнинг тежамли ва махсус турларини: неф… қудуқларини пармалашда ишлатиладиган янги турдаги бур… арикчали ва зангдан сақловчи модда учун юксак даража… аниқ, подшипникли қувурлар ва атом энергетикаси учун … ракли қувурлар ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилс… Газ қувурлари учун кўп қатламли қувурлар ишлаб чиқар… ўзлаштирилсин.

Ейилишга юқори даражада бардош берадиган, узоққа … дайдиган, зангга бардошли буюмлар ҳосил қилиш учун, … нингдек, машина ва механизмлар тайёрлашга меҳнат ҳ… да металл сарфини камайтириш учун металл кукун ишл… чиқариш 3 баравар кўпайтирилсин. Прецизон қотишма ва п… катни саноатда ишлаб чиқариш ривожлантирилсин.

Қора металлургиянинг хом ашё базасини илдам ривожл… тириш таъминлансин.

Қазиб чиқарилаётган рудалар таркибидаги моддалар… ажратиб олиш оширилсин, концентратлар таркибидаги темі… марганец ва хром миқдори кўпайтирилсин. Оксидланган … мирли кварцидларни саралаш ва қумоқлаш технологияси … ноат миқёсида ўзлаштирилсин.

Кислород-конвертер ва электр ёрдамида пўлат эритиш м… тодларини ривожлантириш йўли билан пўлат ишл… чиқаришни янада кўпайтириш амалга оширилсин. Электр … дамида эритиладиган пўлат ишлаб чиқаришни 1,6 барав… кўпайтириш таъминлансин. Пўлатни махсус қайта эрит… ва печдан ташқарида ишлов бериш методлари билан пўл… ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Заготовкаларни узлуксиз қуйиш машиналарида пўлат … йиш 35—37 миллион тоннага етказилсин.

Қора металл парчаларидан янада тўла-тўкис фойдалан… ва уни сифатли тайёрлаш таъминлансин. Таркибида мета… бўлган чиқиндилар ишлаб чиқаришда кенг ишлатилсин. Қ… ра металл парчалари тўпланадиган ва металл маҳсулот исте… мол қилинадиган жойларда чоғроқ қувватли металлург… заводлари қурилсин.

Иккиламчи энергия ресурсларидан янада тўла-тўкис қа… та фойдаланишга ҳаракат қилинсин.

Меҳнат унумдорлиги 12—14 процент оширилсин.

Рангли металлургияда ишлаб турган корхоналарнинг х… ашё базасини мустаҳкамлаш, шунингдек уни янада илд… ривожлантириш таъминлансин. Руда ва концентратлар… қазиб олиш ҳамда қайта ишлаш технологияси такомилла… тирилсин, минерал хом ашёдан фойдаланишнинг комплек… лилиги ва тўлалиги оширилсин, автоген, гидрометаллурги… микробиология жараёнлари ва бошқа самарали технолог… жараёнларни ҳамда бирламчи қуввати катта бўлган агрега… ларни жорий этиш тезлаштирилсин. Ишлаб чиқарилаётга… маҳсулотнинг сифати яхшилансин ва турлари кўпайтири… син.

Алюминий ишлаб чиқариш 15—20 процент, мис ишла… чиқариш 20—25 процент, никель ва кобальт ишлаб чиқ… риш камида 1,3 баравар кўпайтирилсин, рух, қўрғоши… титан, магний, қимматбаҳо металлар, шунингдек вольфра… ва молибден концентратлари, нисбий ва бошқа легирла… элементлари ишлаб чиқариш оширилсин.

Ярим ўтказгич, ўта соф ва махсус материаллар, прец… зион қотишмалар ва параметрлари оширилган бошқа мат… риаллар, тежамли турдаги прокат, биметаллар, юпқа ал… миний ва мис электролитик фольга, қаттиқ қотишма … минерал-керамикадан кукунлар, қайта сайқалланмайдига… юксак даражадаги аниқ пластиналар ишлаб чиқариш илда… суръатлар билан ривожлантирилсин.

Янги бой конларда кон-саралаш комплексларининг об… ектлари қурилиши тезлаштирилсин.

Рангли металл парчалари ва чиқитларини йиғиш, та… ёрлаш ва қайта ишлаш кўпайтирилсин, иккиламчи энерги… ресурсларидан фойдаланиш яхшилансин.

Маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш асосан меҳна… унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин.

Химия ва нефть химияси саноатида маҳсулот ишлаб ч… қариш ҳажми 30—33 процент кўпайтирилсин. Минера… ўғитлар ишлаб чиқариш 1985 йилда шартли бирликла… ҳисобида 150—155 миллион тоннага (таркибидаги тўйимл… моддалар 100 процентга айлантириб ҳисоблангандa 36—3… миллион тоннага), синтетик смола ва пластмассалар 6-6,2… миллион тоннага, химиявий тола ва иплар 1,6 миллион то… нага етказилсин.

Минерал ўғит ва химиявий озуқабоп қўшимчалар ишла… чиқариш қувватларидан янада тўлиқ фойдаланиш учун хо… ашё базаси илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Минерал ўғит ва ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химия… вий воситаларини ишлаб чиқаришни мутаносиб ривожлан… тириш таъминлансин. Концентрат ва мураккаб ўғитла… ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. 1985 йилдан бошлаб ка… лийли ўғитлар қишлоқ хўжалигига фақат донадор ва йири… кристалл тарзида етказиб бериладиган бўлсин.

Табиий каучук ўрнини босадиган синтетик каучукла… ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Шиналарнинг йўл босиши… оширилсин. Қудратли самосваллар ва скреперлар учун ши… налар, қишлоқ хўжалик машиналари ва автомобиллар учу… паст босимли шиналар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Техникавий хоссалари илгаридан белгилаб қўйиладига… юқори сифатли полимерлар, шу жумладан армирланган ва… тўлдиргичлик пластмассалар ишлаб чиқариш, шунингде… пластмасса қувурлар чиқариш ривожлантирилсин.

Кичик ҳажмдаги химиявий маҳсулот ишлаб чиқариш кў… пайтирилсин. Халқ хўжалигининг дезинфекция воситалари, полимер материаллар ва доривор воситалар синтези учун химиявий қўшилмалар, тўқимачилик учун ёрдамчи моддалар, консервантлар, катализаторлар, синтетик тола, иплар ва бўёқлар, лак-бўёқ ва ўраш матераллари, кир ювиш воситалари, техника мақсадларида ишлатиладиган мой ва ўсимлик ёғларининг ўрнини босадиган ўта соф химиявий материаллар ва реактивлар, шунингдек махсус алоҳида юпқа полимер плёнкаларга жойланган мана шундай маҳсулотларга бўлган эҳтиёжлар янада тўлиқ қондирилсин.

Резина пойабзал, маиший химия маҳсулоти ва фотоматериаллар ишлаб чиқариш ҳажми ва турлари кўпайтирилсин, сифати яхшилансин.

Меҳнат унумдорлиги 28—30 процент оширилсин.

Мамлакатнинг территориясини геологик ўрганиш, минерал хом ашё, аввало ёқилғи-энергетика ресурсларининг текшириб аниқланган запасларини кўпайтириш ишларини жадал ривожлантириш таъминлансин. Ғарбий ва Шарқий Сибирь территориясида, СССРнинг Европа қисмида, Ўрта Осиё ва Қозоғистон ССРда шунингдек, соҳилга яқин жойларда нефть ва газ конларини аниқлаш тадбирлари амалга оширилсин. Ишлаб турган кон-ундирма корхоналарнинг, айниқса, территориал-ишлаб чиқариш комплекслари барпо этилаётган районлардаги мана шундай корхоналарнинг хом ашё базалари кенгайтирилсин. Қора ва рангли металларга бой ва бойитиш осон бўлган конларни, боксит, фосфорит, кўмир, ёнувчи сланец ва атом энергетикаси хом ашёси, бинокорлик материаллари ва минерал ўғит ишлаб чиқариш учун керакли хом ашё конларини қидириб топиш ва аниқлаш, шунингдек, ер ости сувларини қидириб топиш ва аниқлаш кучайтирилсин.

Ер остини геофизика ва геохимия усулида тадқиқ қилишнинг илғор турлари анча тез суръатлар билан ривожлантирилсин, геологияда ернинг табиий ресурсларини аниқлашнинг аэробаландлик ва космик воситалари имкониятларидан кенг фойдаланилсин, фойдали қазилма конларини геологик-иқтисодий жиҳатдан тезкорлик билан чамалаш методлари ишлаб чиқилсин ва қўлланилсин. Геология-разведка ташкилотларини техника билан янада яхшироқ қуроллантириш, уларни юксак самарали асбоб ускуналар, аппаратлар ва транспорт воситалари билан таъминлаш йўлга қўйилсин.

Машинасозлик ва металл ишлашни илдам ривожлантириш кўзда тутилсин. Машинасозлик ва металл ишлаш саноати маҳсулотлари ишлаб чиқариш камида 1,4 баравар кўпайтирилсин.

(Давоми тўртинчи бетда).

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари

(Боши учинчи бетда).

Энергияни ва материалларни тежайдиган, серунум технологияни кенг миқёсда жорий этиш имконини берадиган конструкциялардаги машиналар, асбоб-ускуналар, автоматлаштириш воситалари ҳамда приборларни кўплаб ишлаб чиқариш, шунингдек, мамлакат халқ хўжалигининг турли тармоқлари ва районларида ишлатишнинг ўзига хос хусусиятларига мос келадиган зарур техника воситалари ишлаб чиқаришни қисқа муддатларда ўзлаштириш таъминлансин.

Машинасозлик маҳсулоти, автоматлаштириш воситалари ва приборларнинг техникавий даражаси ва сифати яхшилансин, ишлаб чиқарилаётган техника воситаларининг тежамлилиги ва унумдорлиги, уларнинг пишиқ-пухталиги ва чидамлилиги анча оширилсин. Шу мақсадда машина ва ускуналарни бошқаришни автоматлаштириш воситалари, тиристорли ўзгарткичлар ва микропроцессорлар билан комплектланган электр юритмалари, гидравлик ва пневматик асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни жадал ривожлантириш таъминлансин. Машиналар, асбоб-ускуналар, транспорт воситалари ва приборлар учун запас қисмлар, узеллар ва агрегатлар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин.

Ишлаб чиқарилаётган машинасозлик маҳсулотининг сифатини ва техникавий даражасини контроль қилиш системаларининг таъсирчанлигини кучайтириш тадбирлари ишлаб чиқилсин ва амалга оширилсин.

Оз малака талаб қиладиган ва бир хилдаги ишларда, айниқса оғир ва инсон учун зарарли шароитларда қўл меҳнатидан фойдаланишга барҳам берадиган машина ва ускуналар, программа асосида бошқариладиган автомат манипуляторлар системаларини ишлаб чиқариш анча кучайтирилсин.

Машинасозлик ишлаб чиқариши технологиясини такомиллаштириш ва унинг ташкил этилишини яхшилаш ҳисобига бу соҳанинг самарадорлиги оширилсин, деталлар, узеллар ва технология жараёнларининг тармоқлар ичида ва тармоқлар орасида чуқур унификация қилиниши таъминлансин.

Машинасозлик ишлаб чиқаришини ихтисослаштиришни кенгайтириш, тармоқларда ва тармоқлараро фойдаланиладиган заготовкалар, деталлар, узеллар ва агрегатлар тайёрлайдиган янги ихтисослаштирилган корхоналар ва йирик цехлар барпо этиш ҳамда ишлаб турган мана шундай корхона ва цехларни ривожлантириш давом эттирилсин.

Серунум махсус ва агрегат станоклар, илғор темирчилик-пресслаш машина-ускуналари, автомат линиялар ва комплекслар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига машинасозликда металл ишлаш машина-ускуналари паркининг структураси яхшилансин.

Машинасозлик корхоналарини янги металл ишлаш машина-ускуналари билан биринчи навбатда қайта қуроллантириш таъминлансин.

Машина ва ускуналар тайёрлашга кетадиган металл улушини камайтиришга ҳамда металл маҳсулотлари ишлаб чиқаришда чиқитлар ва исрофгарчиликни анча қисқартиришга оид тадбирлар системаси ишлаб чиқилсин ва амалга оширилсин. Бу иш:

машина ва ускуналарнинг конструкцияларини такомиллаштириш, пухталиги оширилган металлардан, фасон профиллардан, юксак даражада аниқ прокатдан, конструкцион пластмассалардан ва юқори температурага чидамли изоляцияли материаллардан кенг фойдаланиш;

металл қирқишга асосланган технология жараёнларини деталь шаклини ҳосил қилиш тежамли методлари билан алмаштириш;

қуймакорликда электр печларни ва темирчиликда металлни оксидлайдиган тарзда қиздириш методини кенг жорий этиш ҳисобига амалга оширилсин.

Машинасозлик корхоналарида металл прокатидан жуда оз чиқит билан фойдаланиш имконини берадиган деталь прокатлаш станлари тайёрлансин ва жорий этилсин.

Машинасозликни зарур сортаментдаги прокатга бўлган талабини янада тўла-тўкис қондириш мақсадида йирик машинасозлик корхоналарида кам тоннажли махсус тежамли прокат профилларини ишлаб чиқарадиган қувватлар вужудга келтирилсин.

Истеъмолчиларга асосан заводларда юқори сифатда тайёрланган комплект ускуналар етказиб берилиши, машинасозлик корхоналари ва бирлашмалари монтаж қилиш, ишга тушириш-созлаш ишларини ўтказиши ва мазкур ускуналарни буюртмачиларга топшириши таъминлансин.

Меҳнат унумдорлиги 31— 35 процент оширилсин.

Энергетика машинасозлигида атом, гидро ва иссиқлик электр станциялари учун машина-ускуналар, шу жумладан 1— 1,5 миллион киловатт қувватли атом реакторлари ва паст сортли кўмир билан ишлайдиган иссиқлик электр станциялари учун 500— 800 минг киловатт қувватли энергоблоклар ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш таъминлансин. Йирик шаҳарларни иссиқлик билан таъминлаш учун дастлабки атом реакторлари тайёрлансин ва етказиб берилсин. Тез ҳаракатланадиган нейтронлар асосида ишлайдиган 800— 1600 минг киловатт қувватли реакторлар билан таъминланган энергоблокларнинг, маневрчанлиги юқори 500 минг киловатт қувватли энергоблоклар машина-ускуналарининг янги конструкциялари ишлаб чиқилсин. Қаттиқ ёқилғини цикл ичида газга айлантирувчи 250 минг киловатт қувватли буғ газ қурилмаларининг тажриба-саноат намунаси тайёрлансин.

Металлургияда ва саноатнинг бошқа тармоқларида иккиламчи энергия ресурсларидан фойдаланиш имконини берадиган машина-ускуналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Магистрал газ қувурларига 100 атмосфера босими билан газ ҳайдовчи агрегатларни кўплаб ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Оғир ва транспорт машинасозлигида комплект металлургия машина-ускуналари, шу жумладан заготовкаларни узлуксиз қуядиган машиналар, ўзи юрар кончилик машина-ускуналарининг ва узлуксиз ҳаракат қиладиган ғоят унумли кон-транспорт машиналарининг янги турларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. Мураккаб кон-геология шароитларида кончиларнинг меҳнатини комплекс механизациялаш учун керакли машиналарнинг системаларини яратиш ишлари амалга оширилсин.

Техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари юқори бўлган дизель моторлар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин ва катта қувватли йўл қуриш машиналари учун мотор яратилсин.

Янада қудратли магистрал ва маневрчан тепловозлар ишлаб чиқариш ташкил этилсин, ихтисослаштирилган юк вагонлари, темир йўл цистерналари, электр поездлар учун вагонлар, шунингдек темир йўлда ишлатиладиган машиналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Кўтариш-ташиш, ортиш-тушириш ва омбор ишларини механизациялаш ҳамда автоматлаштириш воситалари тайёрлаш бўйича қувватларни ривожлантириш тезлаштирилсин.

Электротехника саноатида 1— 1,5 мл. киловатт қувватли турбогенераторлар, 1150 киловольт кучланишли ўзгарувчан токда ва 1500 киловольт кучланишли доимий токда ишлайдиган электр ускуналари комплексларини, кучли магистрал электровозларни 200 тоннагача сиғимли пўлат эритиш печларини, прокат станлари ва нефть-газ ҳайдайдиган станциялар учун комплект электр юритмаларни, катта моментли электр моторларни, токни ўзгартириб берадиган ярим ўтказгичли куч техникасини, металл қирқиш асбобларига ейилишга чидамли қоплама туширувчи автомат пайвандлаш линиялари ва қурилмаларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

Фойдали иш коэффициенти анча юқори, рангли металлар ва бошқа материаллар сарфлаш улуши камроқ бўлган электротехника машина-ускуналарини ишлаб чиқишга ва ишлаб чиқарилишини ўзлаштиришга алоҳида эътибор берилсин. Ёруғлик бериши ва хизмат муддати оширилган янги, тежамли ёруғлик манбаларини ишлаб чиқариш таъминлансин.

Кучли экскаваторларнинг, роторли комплексларнинг ва пармалаш ускуналарининг комплекс электр асбоб-ускуналарини тайёрлаш ташкил этилсин.

Симлар ва микросимлар учун иссиққа чидамли эмаль, кўп ихчам серэнергия аккумуляторлар батареялари, юпқа фольгали диэлектриклар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин, шунингдек митти ток олиш манбаларининг, электр моторларнинг ва алоҳида ишлатиладиган толали оптик кабелларнинг янги типлари сериялари ўзлаштирилсин.

Материалларга лазер ёрдамида ишлов берадиган ва кукунларни плазма билан чанглайдиган қурилмаларни кўплаб ишлаб чиқариш йўлга қўйилсин.

Химия ва нефть машинасозлигида серунум асбоб-ускуналарни, шу жумладан, химия, нефть, газ саноатида, нефть ва газни қайта ишлаш нефть химияси, медицина, микробиология, целлюлоза-қоғоз саноатида ва геология-разведка ишларида принципиал янги технология жараёнлари учун серунум асбоб-ускуналар яратиш ва ишлаб чиқариш таъминлансин.

Минерал ўғитлар, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари, химиявий тола ва пластмасса ишлаб чиқарадиган катта қувватли машина-ускуналар ва агрегатлар; оқсил—витаминли концентратлар, озуқа ачитқиси ва фурфурол, аминокислота— лизин ишлаб чиқарадиган технологик линиялар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. B_2 озуқа витаминли ва ксилит ишлаб чиқариладиган комплект технология линиялари вужудга келтирилсин ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Универсал монтаж қилинадиган ва кон-қудуқларни гуруҳлаб, пармалайдиган комплект пармалаш қурилмалари, кон-қудуқларни ишлатиш ва ремонт қилишни механизациялаштирадиган машина-ускуналар, нефть ва газ конларини ускуналаш, учун керакли автомат ва блок комплект асбоб ускуналар ишлаб чиқариш таъминлансин.

Кўп юк кўтарадиган ағдарма машиналар учун йирик габаритли шиналар, шаклли ва шаклсиз резина-техника буюмларининг янги турларини, полимер плёнка ва дренаж қувурлари тайёрлайдиган серунум техника ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Газ тозалайдиган, чанг тутадиган ғоят самарали асбоб-ускуналар ва саноатдан чиқадиган оқава сувни тозалайдиган асбоб ускуналар ишлаб чиқариш янада кўпайтирилсин.

Станоксозлик ва асбобсозлик саноатида тайёрланаётган техника ва асбобларнинг техникавий даражаси оширилсин ва сифати яхшилансин;

металл қирқиш станокларининг, темирчилик-пресслаш машиналарининг, қуйиш ва ёғочсозлик машина-ўскуналарнинг унумдорлигини 1,3— 1,6 баравар, уларнинг ишлатишдаги пухталиги ва чидамлилигини ошириш, шунингдек металл қирқиш станокларининг аниқлигини камида 20 — 30 процент ошириш;

темирчилик-пресслаш машина-ускуналари ишлаб чиқаришни илдам ўстириш;

автомат манипуляторлар билан таъминланган металл ишлаш машина-ускуналари комплексларини ишлаб чиқаришни жадал ривожлантириш;

рақамли программа асосида бошқариладиган, айниқса, асбоблари автомат тарзда алмаштириб туриладиган ва кўп операцияларни бажарадиган металл ишлаш станоклари; машинасозлик ва металл ишлаш учун автомат линиялар, шу жумладан қайта созланадиган линиялар; оғир ва ноёб металл қирқиш станоклари ҳамда темирчилик-пресслаш машиналари; кўплаб тайёрланадиган маҳсулотларни йиғишни автоматлаштириш ускуналари ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш;

мебель, ёғоч-пайраха плиталар, дурадгорлик қурилиш буюмлари, ёғоч-панель уйлар ва бошқа ёғоч маҳсулотлар тайёрлайдиган автомат ёғочсозлик машина-ускуналари комплектларини ишлаб чиқаришни кенгайтириш таъминлансин.

Асбоблар, шу жумладан, абразив асбоблар тайёрлаш кўпайтирилсин, машинасозлик, металл ишлаш ва бошқа тармоқларнинг шу асбобларга бўлган эҳтиёжлари янада тўла қондирилиши таъминлансин.

Асбобларнинг янги турлари, шу жумладан ейилишга чидамли қоплама ётқизилган асбобларни, вольфрамсиз қаттиқ қотишмалар, сунъий олмослар ва бошқа ўта қаттиқ материалларни кенг миқёсда ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Приборсозликда микроэлектроника, оптик электроника ва лазер техникасининг энг янги ютуқлари асосида ҳисоблаш техникаси, автоматлаштириш приборлари воситаларининг техникавий даражаси оширилсин.

Тез ҳаракат қиладиган бошқарув ва ҳисоблаш комплекслари, уларнинг четки ускуналари ва программалаш воситалари, ростлаш ва телемеханика электрон қурилмалари, ижрочи механизмлар, мураккаб технология жараёнларини комплекс автоматлаштириш системаларининг, агрегатлар, машиналар ва асбоб-ускуналарнинг приборлари ҳамда датчикларини ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин, Оптик приборлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Энергия истеъмолини бошқарадиган автомат системаларнинг ўлчаш—ахборот техникасини, шунингдек, қишлоқ хўжалик маҳсулотининг ва бошқа тармоқлар маҳсулотининг сифатини контроль қилиш учун автоматлаштириш приборлари ва воситаларини ишлаб чиқиш ташкил этилсин.

Нефть, газ ва бошқа фойдали қазилмаларни разведка қилиш юзасидан геофизикавий ишлар ўтказиш учун рақамли сейсморазведка комплексларини яратиш ва ишлаб чиқариш таъминлансин. Илмий тадқиқотлар учун, атроф муҳитни, ёқилғи энергетика ресурсларининг сарфланишини, меҳнат шароитларининг ҳолатини контроль қилиш учун керакли приборлар ва ўлчаш қурилмалари, замонавий медицина приборлари ва аппаратлари, шунингдек ўлчаш техникаси ва касса аппаратлари ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Автомобиль саноатида дизель моторли юк автомобиллари ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин. Жуда кўп юк кўтарадиган ва карьерларда ишлатиладиган янги ағдарма машиналар, ҳар хил ишлар учун фойдаланиладиган ағдарма машиналар ва дизель моторли автобуслар ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин, автопоездларга тиркаладиган прицеплар ва ярим прицеплар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Ички ёниш моторларининг конструкцияларини такомиллаштириш ҳисобига уларнинг ёқилғини тежаш хусусияти оширилсин.

Юк ортиш-тушириш қурилмалари бўлган юк автомобиллари, шунингдек 20 ва 30 тонна юк кўтара оладиган контейнер ташиш машиналари, рефрижераторлар ва нефть маҳсулотлари учун автоцистерналар, чорва, парранда, тирик балиқ ва суюқ комплекс ўғит ташийдиган 9— 13,5 тонна юк кўтара оладиган машиналар, халқ истеъмол қиладиган моллар етказиб бериш учун автолавкалар ва махсус транспорт ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги, ўрмон саноати ва қурилиш учун юқори ўтағон махсус автомобиллар ва автопоездларнинг конструкцияси ишлаб чиқилсин ҳамда уларни кўплаб ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Шаҳар ичида юк ташиш учун самарали ток манбалари билан таминланган кам тоннажли юк электромобиллари яратиш таъминлансин ва уларни ишлаб чиқаришга киришилсин.

Подшипник саноати, айниқса станоксозлик ва приборсозлик учун кўп юк кўтара оладиган ва аниқлиги жуда юқори подшипниклар ишлаб чиқариш янада ривожлантирилсин.

Трактор ва қишлоқ хўжалиги машинасозлигида «К—700», «Т—150» ва бошқа типлардаги кучли тракторлар, шунингдек, уларга қўшиб ишлатиладиган машина ва қуролларнинг бутун комплексини ишлаб чиқаришни янада ўстириш таъминлансин.

Деҳқончиликда индустриал технологияни жорий этиш учун серунум машиналар зарур туркумининг қувватлари оширилсин ва уларни тайёрлаш ташкил этилсин.

Ўзининг техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари жиҳатидан ҳозирги замон талабларига мувофиқ келадиган кучли чопиқ трактори ва серунум дон комбайни конструкциялари ишлаб чиқилсин ва уларни ишлаб чиқаришга киришилсин.

Тупроқнинг нурашига қарши курашиш учун керакли машина-механизмлар, сабзавотчилик ва боғдорчилик, узумчилик ва доривор экинлар етиштирадиган машиналар, тиркама асбоблари билан ихчам тракторлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ўзи юрар уюмлаб ўрадиган ўроқ машиналари ишлаб чиқариш ташкил этилсин. Комбинациялаштирилган тупроқ ишлаш ва экин экиш машиналари, шунингдек иш органлари актив ҳаракат қиладиган машина ва қуроллар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Қаттиқ ва суюқ минерал ўғитларни, ўсимликларнинг ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларини тайёрлаб тупроққа солиш учун зарур бўлган янги серунум машина ва механизмларни, шунингдек дон тозалаш, дон тозалаш-қуритиш агрегатларини ва юксак унумли комплексларни тайёрлаш йўлга қўйилсин.

Чорвачилик ва ем-хашак тайёрлаш машинасозлигида ем-хашак жамғариш тайёрлаш ва тарқатиш, чорва ва парранда боқиш ҳамда семиртиришнинг илғор технологик жараёнлари жорий этилишини таъминлайдиган юксак самарали машина ва ускуналарнинг, шунингдек, чучук сув балиқчилиги учун керакли асбоб-ускуналарнинг комплектларини ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ем-хашак йиғиштириб берадиган ўзи юрар машиналар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин. Органик ўғитни ерга солиш учун серунум, юк кўтарадиган ва ҳамма жойда юра оладиган машиналар, кўк ем-хашак ташийдиган катта сиғимли транспорт воситалари, серунум юклагичлар, шунингдек фермаларда дастлабки ишлайдиган, сут совитадиган ва сақлайдиган асбоб ускуналар ишлаб чиқариш қувватларини ривожлантириш ва уларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш кўзда тутилсин.

Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлигида қурилиш ишларининг барча босқичларидаги асосий ишларни комплекс механизациялаш учун керакли серунум машиналар яратилсин ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Кучли ўзи юрар ер қазиш-тупроқ ташиш машиналари, ўрмон қирқишни механизациялаш, мелиоратив қурилиш ва коммунал хўжалиги учун керакли янги турдаги машина-механизмларни ишлаб чиқариш тезлаштирилсин.

Ишлаб турган ишлаб чиқариш шароитида қурилиш ишларини бажариш учун машиналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Механизациялаштирилган, дастлабки қурилиш-монтаж асбоблари ва қурилиш-пардозлаш машиналарининг техникавий даражаси оширилсин, турлари ва уларни ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Бинокорлик материаллари, буюмлари ва янги йиғма конструкциялар тайёрлаш учун керакли комплект технология линиялари ва асбоб-ускуналари ўзлаштирилсин. Қуруқ усулда цемент олиш учун серунум автомат линиялар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Енгил ва озиқ-овқат саноати машинасозлигида технология жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштиришни таъминлайдиган, қишлоқ хўжалик хом ашёсидан комплекс фойдаланишни, уни қайта ишлаш, асраш ва истеъмолчига етказиб беришда нобудгарчиликни қисқартиришни, шунингдек ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини яхшилаш ва турларини кўпайтиришни таъминлайдиган машина ҳамда ускуналарнинг юксак самарали системаларини ишлаб чиқиш амалга оширилсин ва уларни ишлаб чиқаришга киришилсин.

Узоқ муддат сақланадиган озиқ-овқат маҳсулотлари ва масалликлар тайёрлайдиган, озиқ-овқат ва саноат молларини қадоқлаб, ўраб берадиган, шунингдек савдо-сотиқ, умумий овқатланиш ва маиший хизмат кўрсатиш корхоналарини таъминлаш учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Пахта ва зиғирни дастлабки тартибда қайта ишлайдиган, толани урчуқсиз йигирадиган, трикотаж буюмларни ва газламани пардозлайдиган, нотўқима материаллар, кийим-кечак ва пойабзал тайёрлайдиган асбоб-ускуналарнинг серунум поток линияларининг янги турлари ва комплектларини ишлаб чиқариш таъминлансин.

Полиграфия саноати учун электроника воситаларидан фойдаланиб, текст ва суратларни ишлайдиган самарали машина ва ускуналар системалари вужудга келтирилсин. Офсет босма машиналари, автомат ускуналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Электр-рўзғор техникаси ишлаб чиқариш ҳар томонлама кенгайтирилсин ва унинг турлари кўпайтирилсин. Бу техниканинг пишиқ-пухталиги, тежамлилиги, қулайлиги ва бежиримлиги оширилсин.

Бинокорлик материаллари, қурилиш конструкциялари ва деталлари саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 17—19 процент кўпайтирилсин. Металл ишлатилиши, қурилиш таннархи ва меҳнат сарфи, иморатлар, иншоотларнинг вазни камайишини ва уларнинг иссиқликдан сақланиши ошишини таъминлайдиган буюмлар ишлаб чиқаришни устун даражада ривожлантириш кўзда тутилсин.

1985 йилда 140— 142 миллион тонна цемент ишлаб чиқарилсин. Юқори маркали, кўп компонентли ва махсус цемент ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Иссиқлик электр станцияларининг кули ва шлакидан, металлургия ва фосфор шлакларидан, саноатнинг кон қазиш тармоқлари ва кўмир бойитиш фабрикалари чиқитларидан фойдаланиб, бинокорлик материаллари ишлаб чиқарадиган қувватлар ривожлантирилсин. Норуда бинокорлик материаллари саноатини янада ривожлантириш таъминлансин. Ойна, айниқса, жило берадиган қалин ва иссиқни сақлайдиган ойна стекло-холост ва самарали пардозлаш ва иссиқлик ва товуш ўтказмайдиган материаллар, қурилиш фаянси ва санитария-техника буюмлари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, уларнинг сифати оширилсин.

Илғор темир-бетон, металл ва ёғочдан елимлаб ясалган конструкциялар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Цемент, ойна, оҳак ишлаб чиқаришда энергияни тежайдиган технологиялар, темир-бетонга иссиқлик ишлови бериш, керамика маҳсулотларини пиширишнинг тежамли механизмлари, иссиқлик агрегатларини изоляциялашнинг ва иккиламчи иссиқликдан фойдаланишнинг самарали усулларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тезлаштирилсин. Тежамли иситиш приборлари ва санитария-техника асбоб-ускуналари, автоматлаштирилган иситиш қозонлари ва қозонхона қурилмалари тайёрлаш кўпайтирилсин.

Энг янги техника негизида ғишт ишлаб чиқариш техника билан қайта қуроллантирилсин.

Шўрҳок тупроқларни оҳаклаш учун оҳак ва доломит унини қишлоқ хўжалигига етказиб бериш кенгайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 16— 19 процент оширилсин.

Ўрмон, целлюлоза— қоғоз ва ёғочсозлик сакоатида маҳсулот ҳажми 17— 19 процент кўпайтирилсин.

Ёғоч тайёрлаш саноатини янада ривожлантириш таъминлансин, ёғоч тайёрлаш, йўл қурилиши ва юк ортиш—тушириш ишлари учун корхоналар серунум машиналар билан таъминлансин. Ёғоч тайёрлашдаги меҳнат ва турмуш шароитлари яхшилансин. Мамлакатнинг Европа қисмида атроф муҳитга зарар етказмай, ўрмон хом ашё ресурсларидан тўла-тўкис фойдаланилсин. Ўрмонларни парвариш қилиш, ёғоч тайёрлаш ва қайта ишлаш бўйича комплекс корхоналар ташкил этилсин.

Ёғоч хом ашёсини қайта ишлашнинг комплекслилиги анча оширилсин. Ёғоч ва қоғоз маҳсулотининг илғор турларини илдам суръатлар билан ишлаб чиқариш ривожлантирилсин. Ёғоч-пайраха плиталар ишлаб чиқариш тахминан, 1,5 баравар, ёғоч-тола плиталар ва картон ишлаб чиқариш 1,3—1,5 баравар, целлюлоза ишлаб чиқариш 1,3—1,4 баравар ва қоғоз ишлаб чиқариш 20— 25 процент кўпайтирилсин. Матбуот учун керакли қоғознинг турларини кўпайтиришни ва сифатини анча яхшилашни таъминлайдиган янги технология жараёнлари ва материаллари ҳосил қилинсин ҳамда ўзлаштирилсин. Маиший эҳтиёжлар учун гул қоғоз ва қоғоз ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Макулатурадан имкони борича кўпроқ қайта фойдаланилсин. Мебель ишлаб чиқариш кенгайтирилсин, унинг турлари кўпайтирилсин, сифати ва қулайлиги яхшилансин.

Қишлоқларда уй-жой қурилиши учун ёғоч панель уйлар ишлаб чиқарадиган ишлаб чиқариш қувватлари ривожлантирилсин ва уларни ишлаб чиқариш ҳажми кўпайтирилсин.

Ёғоч хом ашёсидан целлюлоза ва бошқа ярим фабрикатлар чиқиши кўпайтирилсин. Целлюлоза ишлаб чиқариш учун дарахтларнинг япроқли навларини тайёрлашдан кенг фойдаланилсин.

Меҳнат унумдорлиги 16— 18 процент оширилсин.

Халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқарувчи тармоқларни, корхоналар ва цехларни серунум техника билан жиҳозлаш, илғор технологияни жорий этиш ҳамда уларни юқори сифатли хом ашё ва материаллар билан янада тўла таъминлаш тадбирлари ишлаб чиқилсин ва амалга оширилсин. Совет кишиларининг ўсиб бораётган эҳтиёжларига мувофиқ равишда молларнинг турларини янада кўпайтириш ва яхшилаш, сифатини ошириш кўзда тутилсин. Оммавий равишда талаб қилинадиган моллар ишлаб чиқаришда, шунингдек сифатни контрол қилишда координациялаш ва ихтисослаштириш такомиллаштирилсин!

Енгил саноатда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 18— 20 процент кўпайтирилсин. Кўплаб талаб қилинаётган юқори сифатли моллар, аввало ҳар хил турдаги ип газлама, жун, шойи, зиғир толасидан тўқилган газлама ва улардан тайёрланган кийим-кечак, ички ва устки трикотаж пайпоқлар, пардабоп тўрлар, пойабзаллар, мўйнадан тикилган бош кийимлар, сунъий мўйна ва чарм ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Болалар ассортименти моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ва сифатини оширишга кўпроқ эътибор берилсин. Айниқса хотин-қизлар учун махсус кийим-кечак ва махсус оёқ кийимлар ассортименти ва сифати яхшилансин.

Енгил саноат корхоналарини серунум пневмомеханик ва роторли ҳамда ипни ўзи ўрайдиган машиналар, мокисиз тўқув станоклар, узлуксиз газлама ҳосил қилувчи кўп туйнукли машиналар, ип газлама, жун, трикотаж ва тикув саноати тармоқларида комплекс механизациялаштирилган ва автоматлаштирилган линиялар, газлама ва трикотажни охорлашнинг, нотўқима материаллар тайёрлашнинг узлуксиз технология жараёнларини янада кенг миқёсда жорий этиш асосида техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилсин.

Ишлаб чиқарилаётган тўқимачилик материалларининг структураси яхшилансин, шу мақсадда трикотаж буюмлар ва нотўқима материаллар улуши кўпайтирилсин. Техника мақсадлари учун ишлатилаётган табиий тола химиявий толалар билан, газламалар эса нотўқима материаллар билан максимал равишда алмаштирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 16—20 процент оширилсин.

Маданий-маиший ва рўзғор буюмлари ишлаб чиқариш камида 1,4 баравар кўпайтирилсин, шу молларнинг сифати анча оширилсин, турлари доимо янгилаб ва яхшилаб борилсин. Узоқ муддат фойдаланиладиган, функционал вазифаларни янгилиги, пишиқлиги ва тежамлилиги билан, истеъмол ва эстетиқ хусусиятлари яхшиланганлиги билан, ғоят қулайлиги билан ажралиб турадиган техникавий жиҳатдан мукаммал буюмлар ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин, бу буюмларни ҳосил қилишда фан ва техниканинг замонавий ютуқларидан фойдаланилсин.

Кўплаб талаб қилинаётган рўзғор моллари, маиший химия, санитария-техника буюмлари, слесарлик, дурадгорлик, боғ-полизчилик асбоблари, қишлоқ хўжалик ишларини механизациялаштиришнинг кичик воситалари, шунингдек ўйинчоқлар, бадиий ва техникавий ижодкорлик, спорт ва туризм учун керакли молларни ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин. Гражданларга тегишли маиший машиналар, приборлар ва транспорт воситаларининг запас қисмларига бўлган эҳтиёж тўла қондирилсин.

Саноат тармоқларига маданий-маиший ва рўзғор буюмлари ишлаб чиқаришни ўстириш учун қуйидаги топшириқлар белгилансин: радио саноати мана шундай маҳсулотлар ишлаб чиқаришни 1,7— 1,9 баравар, алоқа воситалари саноати 1,5— 1,8 баравар, электрон саноати 1,8— 1,9 баравар, химия саноати 1,4 — 1,6 баравар, авиация, автомобиль саноати, кора металлургия, енгил ва озиқ-овқат саноати машинасозлиги ва электрон-техника саноати 1,4— 1,5 баравар, приборсозлик, бинокорлик материаллари саноати 1,3—1,4 баравар, ўрмон-целлюлоза-қоғоз ва ёғочсозлик саноати 1,2—1,3 баравар кўпайтирилсин.

Балиқ саноатида озиқ-овқат бўладиган товар балиқ маҳсулоти (шу жумладан консервалар) ҳажми 10 —12 процент кўпайтирилсин.

Балиқ маҳсулотининг турларини янада кўпайтириш ва сифатини яхшилаш, тирик ва совутилган балиқ, балиқ масалліқлари, дудланган ва қуритилган балиқ, балиқ филеси ва ярим фабрикатлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш таъминлансин.

Ички сув ҳавзаларининг ва СССР соҳилларига туташ денгиз районларининг маҳсулдорлиги оширилсин, балиқ запасларини муҳофаза қилиш кучайтирилсин. Ҳовуз, кўлларда ва балиқ боқиладиган бошқа хўжаликларда балиқ етиштириш тез суръатлар билан ривожлантирилсин, шу хўжаликларда маҳсулот етиштиришни 1,8— 2 баравар кўпайтириш таъминлансин. Дунё океанининг очиқ қисмидаги биология ресурсларини тадқиқ қилиш ва рационал асосда фойдаланиш миқёслари кенгайтирилсин.

Балиқ овлаш флоти янги серунум кемалар билан тўлдирилсин ва кемаларни техника билан қайта қуроллантириш, уларни юқори самарали балиқ излаш ва навигация приборлари, ов қуроллари билан, овлаш ва технология асбоб-ускуналари билан таъминлаш, ёқилғи билан, идиш-ўраш материаллари ва бошқа материаллар билан ўз вақтида таъминлаш кемаларни портларда ремонт қилиш ва уларга юк ортиш-тушириш муддатларини қисқартириш ҳисобига кемалардан фойдаланиш яхшилансин.

Маҳсулот ишлаб чиқариш асосан меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига кўпайтирилсин.

Маҳаллий саноатда маҳсулот ҳажмини тахминан 1,4 баравар ўстириш таъминлансин, моллар ва буюмларнинг сифати яхшилансин ҳамда турлари кўпайтирилсин. Бадиий ҳунармандчилик ривожлантирилсин.

Халқ истеъмол қиладиган моллар ва саноат буюмларини маҳаллий хом ашёдан ва материаллардан, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш чиқиндиларидан фойдаланиб, ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, маҳаллий минерал хом ашё қазиб олиш, хвич, супурги ва бошқа турдаги ўсимлик хом ашёсининг маданий навларини етиштириш кенгайтирилсин. Аввало инвалидларнинг, пенсионерларнинг меҳнатидан, шунингдек, мавсумлар ўртасидаги даврларда қишлоқ аҳолисининг меҳнатидан фойдаланиш ҳисобига уй ҳунармандчилиги ривожлантирилсин.

V. Аграр-саноат комплексининг ривожланиши

Мамлакатни озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалик хом ашёси билан ишончли тарзда таъминлаш аграр-саноат комплексининг асосий вазифасидир.

Озиқ-овқат программасини муваффақиятли амалга ошириш мақсадида аграр-саноат комплекси тармоқларини ягона планлаштириш, пропорционал ва мутаносиб ривожлантириш таъминлансин, унинг моддий-техника базаси анча мустаҳкамлансин, тармоқлараро иқтисодий алоқаларни такомиллаштириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда уларнинг ўзаро ҳамкорлигини пухта ташкил этиш, маҳсулотни сақлаш, ортиш ва тушириш, қайта ишлаш ҳамда истеъмолчига етказиб беришни яхшилаш пухта ташкил этилсин.

Қишлоқ хўжалигида барча тармоқларнинг муттасил ривожланиши ва самарадорлиги ўсишига, ишлаб чиқаришнинг кўпайиб, маҳсулот сифати ошишига эришилсин. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ҳар томонлама интенсивлаш йўли давом эттирилсин.

Колхозлар ва совхозларда илғор тажриба қатъият билан жорий этилсин, меҳнатни ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш такомиллаштирилсин. Ердан, ишлаб чиқариш фондларидан моддий, молиявий ва меҳнат ресурсларидан фойдаланиш самарадорлиги анча оширилсин. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлашни планлаштиришни, иқтисодий рағбатлантиришни яхшилаш, хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш, маҳсулот таннархини камайтириш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши рентабеллигини ошириш ва хўжаликларнинг молиявий-иқтисодий аҳволини яхшилаш тадбирлари системаси амалга оширилсин.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши структурасини такомиллаштириш ва уни мамлакатнинг зоналари ва районлари бўйича жойлаштириш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин, уни ихтисослаштириш ва марказлаштириш даражаси оширилсин. Умумиттифоқ озиқ-овқат фондини вужудга келтириш, шунингдек аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини қондиришда республикалар, ўлкалар областлар ва районларнинг роли ва масъулияти кучайтирилсин.

Беш йиллик мобайнида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ўртача йиллик ишлаб чиқариш 12—14 процент ва жамоат хўжалигида меҳнат унумдорлиги 22—24 процент оширилсин.

Деҳқончиликда тупроқ унумдорлиги ва ҳосилдорлигини бутун чоралар билан ошириш, дон, озуқа ва бошқа маҳсулотларни хўжаликни зонал, илмий асосланган системада юритиш негизида янада кўпайтириш энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин.

Ўртача йиллик дон етиштириш 238—243 миллион тоннага, шу жумладан дуккакли дон экинлари етиштириш 12—13 миллион тоннага етказилсин. Тариқ, гречиха, жавдари, шоли, буғдойнинг қаттиқ ва кучли навлари, пиво пишириладиган кондициядаги арпа, маккажўхори, ембоп дон экинлари етиштириш ва харид қилиш кўпайтирилсин.

Озуқа ишлаб чиқаришни тубдан яхшилаш ҳамда жамоат чорвачилиги, шунингдек гражданларнинг шахсий хўжалигидаги мол ва паррандалар эҳтиёжини қондириш кечиктириб бўлмайдиган вазифа ҳисобланади. Мамлакатда чорвачиликнинг ишончли ҳамда балансли озуқа базасини яратиш юзасидан комплекс программани ишлаб чиқиб, уни амалга оширишга киришиш ниҳоясига етказилсин. Колхозлар ва совхозларда озуқа ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган тармоқ характери берилсин. Хўжаликларнинг ўзларида етиштирилган озуқа билан таъминланишига алоҳида эътибор берилсин. Озиқ-овқат чиқитларидан тўлиқроқ фойдаланилсин.

Барча турдаги озуқа сифати яхшилансин, озуқа оқсили проблемасини аввало нўхот, беда, люпин, соя, рапс ва бошқа оқсил моддаси кўп бўлган экинлар майдонларини кенгайтириш ҳамда бу маҳсулотлар ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш ҳисобига ҳал этишга диққат-эътибор жалб этилсин. Озуқа экинлари ҳосилдорлиги ва табиий озуқа экинзорлари маҳсулдорлиги оширилсин. Ўрим-йиғим ва ҳосилни сақлаш пайтида озуқанинг тўйимлилик қиммати нобудгарчилиги кескин камайишига эришилсин. Хўжаликларда типовой лойиҳалар бўйича силос, сенаж, пичан, ўт талқони, илдиз-мева ва бошқа озуқалар сақланадиган омборлар қурилиши тезлаштирилсин.

Пахта етиштириш ҳар йили ўрта ҳисобда 9,2—9,3 миллион тоннага етказилсин, толанинг сифати яхшилансин. Пахтанинг анча қимматли ингичка толали навлари кўпайтирилсин, ўрта толали пахта навининг юксак технологик хусусиятларига эга бўлиши такомиллаштирилсин.

Луб экинлари ҳосилдорлиги ва сифати оширилсин, шунингдек уларнинг сақланиши яхшилансин, узун толали зиғирпоя ва конопляни саноат йўли билан дастлабки қайта ишлаш ҳажми оширилсин.

(Давоми бешинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши тўртинчи бетда).

Қанд лавлаги етиштиришнинг ўртача йиллик ҳажми 100—103 миллион тоннага етказилсин. Ҳар гектар қанд лавлагидан олинадиган қанднинг миқдори оширилсин.

Кунгабоқар, жингалак толали зиғирпоя, канакунжут эфир мойли ва бошқа техника экинлари, шунингдек доривор ўсимликлар ҳосилдорлиги оширилсин ҳамда уларнинг уруғи сифати яхшилансин.

Картошка, сабзавот ва полиз экинлари етиштиришни янада кўпайтиришга, уларнинг ассортиментини кенгайтириб, сифатини яхшилашга эришилсин, уларнинг сақланиши яхшилансин, нобудгарчилиги кескин камайтирилсин.

Мева-сабзавот маҳсулотлари ва картошка етиштириш, тайёрлаш, сақлаш, қайта ишлаш ва реализация қилишни ташкил этиш такомиллаштирилсин. Биринчи навбатда мева-сабзавот маҳсулотлари етиштириладиган жойларда музхоналар, омборлар, қабул қилиш—тайёрлаш пунктлари, қайта ишлаш корхоналари ва цехлари қурилиши кўпайтирилсин.

Айниқса, саноат корхоналарининг иссиклик чиқиндиларидан ва иссиқ сувлардан фойдаланган ҳолда теплица хўжалиги кенгайтирилсин.

Мева, илдизмева, узум, чой ва субтропик мевалар етиштириш кўпайтирилсин. Саноат типидаги янги боғ-роғлар ва узумзорлар бунёд этиш ишлари ва мавжуд боғ-роғларни реконструкциялаш ишлари давом эттирилсин. Боғлар ва токзорларнинг нави ва сифати яхшилансин, мева дарахтларининг қишки сортлари салмоғи оширилсин. Матлубот кооперацияси орқали ва колхоз бозорларида янги узилган сабзавот ва ҳўл мева билан савдо қилиш кенг ривожлантирилсин.

Қишлоқ хўжалик экинларининг уруғчилик системаси такомиллаштирилсин, уни саноат негизига кўчириш тезлаштирилсин, ишлаб чиқаришга юқори маҳсулдор янги навлар ва гибридлар тезроқ жорий қилинсин, уруғларнинг сифати яхшилансин. Ҳосилнинг зараркунандалардан, касалликлар ва бегона ўтлардан нобуд бўлиши камайтирилсин, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг биологик воситалари кенг қўлланилсин. Маккажўхори, қанд лавлаги, кунгабоқар, соя, картошка ва бошқа экинлар етиштиришнинг индустриал технологияси жорий этилсин.

Чорвачилик қишлоқдаги зарбдор фронт ҳисоблансин. Бу тармоқ маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш, моллар ва паррандалар маҳсулдорлигини ошириш таъминлансин. Ўртача йиллик гўшт етиштириш 17—17,5 миллион тоннага (сўйилган вазнда), сут 97—99 миллион тоннагача, тухум камида 72 миллиард донага, жун 470—480 минг тоннага етказилсин. Сигирларнинг маҳсулдорлигини ошириб, сутнинг сифати яхшиланишига эришилсин. Бузоқларни интенсив ўстириш ва боқиш, сўкимга боқиш муддатини қисқартириш йўли билан мол гўшти етиштиришни кўпайтириш имкониятларидан кенг фойдаланилсин. Гўшт учун қорамолчилик ва паррандачиликни кенгайтириш тадбирлари амалга оширилсин. Буғучилик, йилқичилик, қуёнчилик ва мўйначилик, ҳавза балиқчилиги, асаларичилик ва пиллачиликни ривожлантиришга эътибор кучайтирилсин.

Чўчқачилик интенсив ривожлантирилсин, саноат типидаги чўчқачилик корхоналарининг қувватлари оширилсин. Ихтисослаштирилмаган хўжаликларда ҳамда гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларида чўчқа гўшти етиштириш имкониятларидан яхшироқ фойдаланилсин. Қўй гўшти, жун, қоракўл тери ва қўйчилик ҳамда эчкичиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш бутун чоралар билан кўпайтирилсин. Бу тармоқларнинг ишлаб чиқариш базаси мустаҳкамлансин, механизациялашган йирик фермалар ва бўрдоқичилик майдонлари ташкил этилсин.

Ҳар бир қорамолдан олинадиган маҳсулотни анча кўпайтиришга эришилсин. Подани урчитиш йўли билан кўпайтириш ва молларнинг сақлаб қолиниши кескич яхшилансин.

Молларнинг зотли ва маҳсулдорлик сифатини такомиллаштириш, қорамол ва паррандаларнинг саноат технологияси талабларига жавоб берувчи янги юқори маҳсулдор зотларини, сафи ва гибридларини яратиш ишлари савияси оширилсин. Чорвачилик эҳтиёжлари учун дори-дармон ва витаминлар етказиб бериш кенгайтирилсин. Ветеринария хизмати яхшилансин.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотининг сифати анча яхшиланган ҳамда план ассортиментига қатъий риоя қилинган ҳолда харид қилиш кўпайтирилсин.

Тайёрлашни ташкил этиш ва унинг методлари такомиллаштирилсин.

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг колхозлар ва совхозлар билан бевосита алоқалари ривожлантирилсин.

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ёрдамчи хўжаликларида, гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларида, шунингдек, ишчи ва хизматчиларнинг боғдорчилик, полизчилик ва қуёнчилик ширкатлари (жамиятлари)да гўшт, сут, картошка, сабзавот ва мева етиштириш кўпайтирилсин. Бузоқ, озуқа, уруғ ва ўғит сотиб олишда уларга ёрдам кўрсатилсин.

Ерларни **мелиорациялашни** янада ривожлантириш таъминлансин. Давлат капитал маблағлари ҳисобига 3,4—3.6 миллион гектар суғориладиган ерлар ҳамда 3,7—3,9 миллион гектар захи қочирилган ерлар фойдаланишга топширилсин, саҳро, яримсаҳро ва тоғли районларда 26—28 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Суғориладиган ва захи қочирилган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини ҳар томонлама оширишга ҳамда бу ерлардан лойиҳада кўзда тутилган ҳосилни олишга эришиш муддатларини қисқартиришга эришилсин. Сув хўжалиги қурилишининг техника даражаси ва сифати оширилсин, ерларни мелиорациялаш ва уларни қишлоқ хўжалик учун ўзлаштириш юзасидан комплекс ишлар ўтказиш таъминлансин, қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун сувдан оқилона фойдаланиш, суғориладиган ва захи қочирилган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш тадбирлари амалга оширилсин, бу ерларнинг оборотдан чиқиб қолиши учун масъулият оширилсин. Мавжуд мелиоратив системаларни реконструкция қилиш ва уларнинг сув таъминотини яхшилаш, тупроқнинг шўрланишига ва ортиқча шўрхок бўлишига барҳам бериш ишлари илдам суръатлар билан олиб борилсин.

Шимол дарёлари сувининг бир қисмини Волга дарёси ҳавзасига қуйиш юзасидан тайёргарлик ишларини амалга оширишга киришилсин, шунингдек Сибирь дарёлари сувини Ўрта Осиё ва Қозоғистонга оқизиш бўйича илмий ва лойиҳа ечими ишлари давом эттирилсин.

Деҳқончилик ва чорвачиликда **химиялаштириш** воситаларидан янада рационал фойдаланиш ва бу воситаларни етказиб бериш тадбирлари изчил амалга оширилсин. 1985 йилда қишлоқ хўжалигига камида 115 миллион тонна шартли бирликларда минерал ўғит, 5 миллион тонна миқдорида химиявий озуқа қўшимчаси ҳамда 650—680 минг тонна юқори самарали ўсимликни ҳимоя қилиш воситалари етказиб берилиши таъминлансин. Озуқани консерва қилиш учун қишлоқ хўжалиги химиявий воситалар билан таъминланиши яхшилансин.

Қишлоқ хўжалигида агрохимия хизматининг роли ва минерал ўғитлардан, оҳак материаллардан, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларидан самарали фойдаланишда унинг масъулияти оширилсин. Ўғитлар солишнинг локал усуллари кенг жорий қилинсин. Ўғитларни сақлаш, ортиш ва тушириш ҳамда улардан фойдаланишдаги нобудгарчилик кескин камайтирилсин.

Органик ўғит ресурсларидан янада тўлиқ ва самарали фойдаланилиши таъминлансин. Хўжаликлар шу мақсадларда ишлатиладиган юқори унумли машина ва ускуналарнинг зарур туркуми билан таъминлансин. 1985 йилга бориб органик ўғитлардан фойдаланиш ҳажми 1—1,2 миллиард тоннага етказилсин. Шўрҳок тупроқни оҳаклаш сифати оширилсин.

Ўн биринчи беш йилликда қишлоқ хўжалиги учун тегишли капитал маблағ ажратиб бериш кўзда тутилсин, капитал маблағнинг ҳажми халқ хўжалигини ривожлантиришга ажратилаётган умумий ҳажмида эришилган натижадан кам бўлмасин. Ишлаб чиқаришга ажратиладиган капитал маблағларнинг самарадорлиги бутун чоралар билан оширилсин, биринчи навбатда бу маблағлардан ернинг ҳосилдорлигини ошириш, чорвачиликнинг барқарор озуқа базасини яратиш, маҳсулотни дастлабки қайта ишлаш қувватлари, омборхоналар ва сақлаш хоналар қурилиши, чорвачилик бинолари ва бошқа объектларни реконструкциялаш ва кенгайтириш учун фойдаланиш лозим.

Қишлоқда чорва ва парранда боқиладиган хўжалик иморатлари билан бирга обод уй-жойлар, мактабгача тарбия болалар муассасалари, клублар ва бошқа маданий-маиший объектлар қурилиши илдам суръатлар билан олиб борилсин. Шу мақсадларга ажратиладиган капитал маблағлар 39 процент кўпайтирилсин. Қишлоқ аҳоли пунктларини марказлаштирилган тарзда иссиқ сув, газ, водопровод, канализация билан таъминлаш кучайтирилсин. Ички хўжалик қаттиқ қопламали йўллар қурилиши кўлами кенгайтирилсин.

Қишлоқ қурилишининг индустриал базаси ривожланиши тезлаштирилсин. Енгил индустриал конструкциялари комплектларини юксак завод даражасида ишлаб чиқариш оширилсин.

Янги техника базасида қишлоқ хўжалигини техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилсин. Беш йиллик мобайнида қишлоқ хўжалигига 1870 минг трактор, 1450 минг юк автомобили, 600 минг дон комбайни ва бошқа қишлоқ хўжалик техникаси етказиб берилсин. Қанд лавлаги, пахта, узун толали зиғирпоя етиштиришда, тупроққа органик ва минерал ўғитлар солиш ва ўсимликни ҳимоя қилиш воситаларини қўлланишда комплекс механизациялаш ниҳоясига етказилсин. Сабзавот, картошка, мева, озуқа ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни механизациялаш даражаси оширилсин.

Тракторлар, автомобиллар, ўрим-йиғим машиналари ҳамда бошқа машиналардан фойдаланиш анча яхшилансин, уларни муддатидан илгари ҳисобдан чиқариб юборишга йўл қўйилмасин. Техника ремонти ва техникага хизмат кўрсатиш сифати, шунингдек, унинг сақланиши яхшилансин. Ремонт-хизмат кўрсатиш базасини мустаҳкамлаш ва ихтисослаштириш давом эттирилсин. Техникадан фойдаланишнинг илғор формаларини жорий этиш кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалигининг машина-механизмлар билан таъминланиши 1,4—1,5 баравар оширилсин.

Ишлаб чиқаришга қишлоқ хўжалигини илмий асосда юритиш системасини жорий этиш учун хўжалик раҳбарлари ва мутахассислари, илмий-тадқиқот муассасалари, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари ходимларининг масъулияти кучайтирилсин. Қишлоқ хўжалик фанининг самарадорлиги оширилсин, унинг ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш муддатлари қисқартирилсин, фаннинг ишлаб чиқариш билан алоқаси мустаҳкамлансин.

Хўжаликлараро кооперациялаш ва аграр-саноат интеграцияси негизида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ихтисослаштириш ва марказлаштириш изчил ривожлантирилсин.

Колхозлар ва совхозларда қишлоқ хўжалик маҳсулотини қайта ишлаш бўйича ёрдамчи саноат ишлаб чиқариши ва устахоналари, шунингдек асосан маҳаллий хом ашёдан ҳамда саноат чиқиндиларидан қурилиш материаллари тайёрлаш ва халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш таъминлансин.

Қишлоқ хўжалиги учун оммавий касб кадрлари тайёрлаш яхшилансин, колхозлар ва совхозлардаги бошқаришнинг ўрта бўғини малакали мутахассислар билан мустаҳкамлансин.

Колхозлар, совхозлар ва хўжаликлараро корхоналарнинг хўжалик мустақиллиги ривожлантирилсин.

Ўрмон хўжалигида уни ўрмондан узлуксиз ва рационал фойдаланиш принципларида юритишга аста-секин ўтказиш, ўрмонларнинг сифат составини яхшилаш таъминлансин. Камида 8 миллион гектар майдонда, қимматли ёш ўрмонзорлар ўстирилсин. Ўрмон ўстиришнинг саноат методлари жорий этилсин. СССРнинг Европа — Урал зонасида махсус ўрмонзорлар барпо этиш ҳисобига доимий ўрмон хом ашё базаси яратиш юзасидан комплекс тармоқ программани амалга оширишга киришилсин.

Қўйчиликнинг озуқа базасини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш мақсадида Ўрта Осиё ва Қозоғистоннинг ярим саҳро районларидаги ўтлоқларни ўрмонлаштириш ишлари ҳажми оширилсин.

Озиқ-овқат саноати тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш 23—26 процент оширилсин. Истеъмол қилишга тайёр маҳсулотлар, ярим фабрикатлар, кулинария маҳсулотлари, картошка, енгил музлатилган мева ва сабзавотдан истеъмолбоп маҳсулотлар тайёрлаш юксак суръатлар билан ривожлантирилсин. Болалар учун мўлжалланган ва парҳез озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Оқсил, витамин ва бошқа фойдали моддалар билан бойитилган озиқ-овқат маҳсулотлари сифати яхшилансин, турлари кўпайтирилсин, уларни ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Қадоқланган товарлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, маҳсулотни ўрайдиган материалларнинг янги турларини қўлланиш кенгайтирилсин, булар озиқ-овқат маҳсулотининг узоқ вақт сақланишини ва нобуд бўлишини камайтиришни таъминлайдиган бўлсин.

Қишлоқ хўжалик хом ашёси қайта ишлашнинг комплекслилиги анча оширилсин, фойдаланиш яхшилансин. Ишлаб чиқаришнинг узлуксиз схемалари ва интенсив режимлари жорий этилсин. Ўсимлик ёғи ишлаб чиқаришда бевосита экстракциялаш методлари, мева ва сабзавотни консервалашнинг асептик усули, гўшт ва сут саноатида комплекс механизациялашган линиялар, хом ашё ва маҳсулотни тарасиз ва контейнерда ташиш усуллари кенг қўлланилсин.

Қайта ишлаш саноатининг тирик молни, сут, мева ва сабзавотни етиштирилган жойда қабул қилиб олиб, тайёрловчилар транспортида ташишга ўтиши ҳар томонлама кенгайтирилсин.

Холодильник саноатини комплекс ривожлантириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотини ишлаш ва сақлашда сунъий муздан кенг фойдаланиш таъминлансин.

Озиқ-овқат саноатида меҳнат унумдорлиги 21—23 процент, гўшт ва сут саноатида 27—29 процент оширилсин.

Ун-ёрма ва аралаш озуқа саноатида олий навли ун ишлаб чиқариш тахминан 24—27 процент, давлат саноат корхоналарида аралаш озуқа ишлаб чиқариш 13—15 процент, оқсил-витамин қўшимчалари ишлаб чиқариш икки баравар кўпайтирилсин. Юксак унумли тегирмон ускуналари комплектлари билан жиҳозлаш негизида ун саноатини техника билан қуроллантириш жадаллаштирилсин.

Жами ҳажми 20 миллион тонна бўлган дон элеваторлари ишга туширилсин. Бу элеваторлар биринчи навбатда асосий дон районларида ишга туширилсин.

Кунгабоқар, маккажўхори ва шоли етиштириладиган районларда дон қуритиш қувватлари жадал суръатлар билан оширилсин.

Микробиология саноатида микробиология синтези асосида ишлаб чиқаришларни жадал ривожлантириш тадбирлари амалга оширилсин, маҳсулот ишлаб чиқариш 1,8—1,9 баравар ошишига эришилсин.

Товар озуқа микробиологик оқсил ва лизин, шунингдек озуқа ва ветеринария мақсадида антибиотиклар, озуқа витаминлари, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг микробиологик воситалари, фермент препаратлари, премикслар, бактерия ўғитлари ҳамда микробиологик синтезнинг бошқа маҳсулотларини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги — 38—42 процент оширилсин.

VI. Транспорт ва алоқани ривожлантириш

Халқ хўжалиги ва аҳолининг юк ташиш эҳтиёжини тўлиқ ва ўз вақтида қондириш, транспорт системаси иши самарадорлиги ва сифатини ошириш транспортнинг асосий вазифасидир. Шу мақсадда:

ташиш жараёнини ташкил этиш ва уни бошқариш такомиллаштирилсин;

транспорт техника воситаларининг фойдаланиш даражаси ва пухталиги оширилсин;

транспортнинг барча турлари ишини координациялаш ва уларнинг халқ хўжалиги бошқа тармоқлари билан ўзаро алоқаси яхшилансин, аралаш юк ташишда юк ташишнинг янада такомиллашган технологияси жорий этилсин;

транспорт ишини планлаштиришни янада такомиллаштириш таъминлансин, юкларни қарама-қарши йўналишларда ташиш, ортиқча узоққа юбориш ва бошқа норационал ташиш ҳолларига барҳам берилсин, транспорт чиқимлари, юк ва пассажирларни ташишда ресурслар харажатининг салмоғи камайтирилсин;

транспортнинг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин, транспортда янги техникани, прогрессив технологияни ва автомат бошқариш системаларини жорий қилиш тезлаштирилсин, юк ортиш-тушириш ва ремонт ишларини комплекс механизациялаш даражаси оширилсин;

ҳаракат состави ва флотнинг структураси яхшилансин уларнинг кенгроқ ихтисослаштирилиши таъминлансин;

мамлакатнинг шимолий районларида юкларни ташиш учун, шунингдек шаҳар ва шаҳар атрофи пассажир поездлари учун янги транспорт воситаларини қўлланиш кенгайтирилсин;

контейнер транспорт системасини ривожлантириш жадаллаштирилсин, пакет-контейнер усулида тарали-дона юклар ташиш кенгайтирилсин ҳамда контейнерлар ва пакетларни ишлаш учун машина-ускуналар билан жиҳозланган махсус пунктлар тармоғи кўпайтирилсин;

барча турдаги транспортда пассажирларга хизмат кўрсатиш анча яхшилансин;

ҳаракат хавфсизлиги яхшилансин ҳамда транспортнинг атроф-муҳитга зарарли таъсирини камайтириш таъминлансин;

халқаро йўлларда юк ташишни ташкил этиш такомиллаштирилсин;

юкларни элтиб бериш муддатларини қисқартириш ва уларнинг асралишини яхшилаш чоралари амалга оширилсин.

Темир йўл транспортида техника билан қайта жиҳозлаш амалга оширилсин, юк кўп ташиладиган йўналишларда темир йўлларнинг юк ташиш ва ўтказиш қобилиятини янада ошириш, шунингдек темир йўл станциялари ва узеллари қувватининг оширилиши таъминлансин.

Поездлар ҳаракатини ташкил этишда юкларни маршрутлаш даражаси ҳамда самарадорлиги ва график роли оширилсин. Локомотивлардан ва вагонлардан фойдаланиш яхшилансин. Вагонларни роликли подшипникларга ўтказиш тезлаштирилсин.

1981—1985 йилларда камида 5 минг километрли иккинчи темир йўл изи фойдаланишга топширилсин, 6 минг километрдан кўпроқ темир йўл электрлаштирилсин, 15 минг километрдан зиёд темир йўл автомат блокировка ва диспетчерлик маркази билан таъминлансин, камида 3,6 минг километр узунликда янги темир йўл излари ётқизилсин. Байкал — Амур темир йўл магистрали бўйлаб поездлар ҳаракати очилсин.

Темир йўл транспортининг ремонт ва қурилиш базаси мустаҳкамлансин.

Темир йўл транспортининг юк обороти 14—15 процент ва пассажир ташиш обороти 9 процент оширилсин, меҳнат унумдорлиги 10—12 процент кўпайтирилсин.

Денгиз транспортида флотдан, портлардан ва кемани ремонт қилиш заводларидан фойдаланиш, юк ва пассажир ташишни ташкил этиш яхшилансин, транспорт хизмати экспортининг самарадорлиги оширилсин.

Флот махсус кемалар — контейнерларни ташийдиган, лихтерларни ташийдиган кемалар билан, темир йўл паромлари, Арктикада юрадиган кемалар ва музёрарлар билан тўлдирилсин. Транспорт кемаларини атом кучланишли қурилмалар билан жиҳозлаш бошлаб юборилсин.

Шимолий денгиз йўлининг ғарбий қисмида йил бўйи кемалар қатнови таъминлансин ҳамда Чекка Шимол ва Узоқ Шарқ районларига зарур юкларни ўз вақтида етказиб бериш таъминлансин.

Денгиз портлари ва кемаларни ремонт қилиш корхоналарининг қуввати оширилсин.

Денгиз транспортининг юк обороти 8—9 процент оширилсин.

Дарё транспортида аввало, Сибирь, Узоқ Шарқ ва Шимол районларида юкларни ташишни таъминлаш учун моддий-техника базаси жиддий равишда мустаҳкамлансин. Мақсадга мувофиқ деб топилган жойларда юкларни темир йўл транспортидан дарё транспортида ташишга мумкин қадар кўпроқ ўтишга эришилсин. Магистрал дарё йўлларида кемалар қатнови муддати узайтирилсин.

Дарё портларининг юк қабул қилиш ва жўнатиш қобилияти оширилсин. Дарё флоти оғир юк кўтарадиган теплоходлар, «дарё — денгиз» деб номланган аралаш кемалар, шатак кемалар, кўп юк ортган составлар учун баржалар, музёрарлар ва яхши жиҳозланган шинам пассажир кемалари билан тўлдирилсин. Дарё флотининг ремонт базаси ривожлантирилсин.

Дарё транспортининг юк обороти 19—20 процент оширилсин.

Трубопровод транспорти, айниқса нефть маҳсулотлари, нефть ва газни узатиш учун мўлжалланган транспорт жадал ривожлантирилсин.

Трубопровод транспорти объектлари қурилиши сифати яхшилансин ҳамда уларнинг пухта ишлаши таъминлансин. Янгидан бунёд этилаётган газ қувурларининг унумдорлигини анча ошириш, компрессор станцияларини автоматлаштириш тадбирлари амалга оширилсин. Мураккаб табиий иқлим шароитидаги етиб бориш қийин бўлган районларда трубопроводларни йил бўйи қуриш технологияси ишлаб чиқилиб жорий этилсин.

Автомобиль транспортида умумий фойдаланишдаги транспортнинг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш ва уни илдам ривожлантириш таъминлансин. Транспорт воситаларини йирик автомобиль хўжаликларида марказлаштириш давом эттирилсин, уларга техника хизмати кўрсатиш ва ремонт қилиш яхшилансин. Автотранспорт воситаларининг ремонт базаси мустаҳкамлансин ва унинг ишлаш системаси яхшилансин.

Автомобиллар паркининг структураси такомиллаштирилсин, уларда оғир юк кўтарадиган ихтисослаштирилган ва вазни енгил автомобиллар салмоғи оширилсин. Марказлаштирилган тартибда юк ташишни янада кўпайтириш, аввало шаҳарлараро йўлларда ташиш учун прицепли ва ярим прицепли автопоездларни кенг қўлланиш таъминлансин.

Шаҳарлар ва қишлоқ жойларида пассажир автомобиль транспорти ишини ташкил этиш яхшилансин, автобуслар ҳаракатининг мунтазамлилиги ва қатнови тезлаштирилсин.

Умумий фойдаланишдаги автомобиль транспортининг юк обороти 1,3—1,4 баравар ва умумий фойдаланишдаги автобусларнинг пассажир ташиш обороти 16—18 процент оширилсин.

Магистрал **автомобиль йўллари** таянч тармоқларини жадал ривожлантириш кўзда тутилсин. Қишлоқ жойларда район марказларини, колхозлар ва совхозларнинг марказларини умумий фойдаланиладиган автомобиль йўллари билан боғловчи йўллар қуриш кенгайтирилсин. Йўл қурилиши, ремонти ва уни сақлаш сифати яхшилансин, ҳаракат хавфсизлигини оширишга алоҳида эътибор берилсин.

Ҳаво транспортида магистраль ва маҳаллий ҳаво йўлларида аэропортлар тармоғини ривожлантириш давом эттирилиб, улар ташиш жараёнларини ва самолётларнинг хизмат кўрсатишини механизациялаш ва автоматлаштиришнинг замонавий воситалари билан жиҳозлантирилсин, граждан авиацияси базалари, айниқса, Шимол, Сибирь ва Узоқ Шарқ районларидаги граждан авиацияси базаларининг ремонт заводлари ва авиация-техника базалари қурилиши ва уларни реконструкция қилиш давом эттирилсин.

Авиация техникасидан рационал фойдаланиш, ёқилғи нобудгарчилигини камайтириш, шунингдек двигателларнинг тежамкорлигини ошириш, самолётлар ва вертолётларнинг вазн ҳамда аэродинамик характеристикаларини яхшилаш ҳисобига ёқилғи сарфини анча камайтириш тадбирлари амалга оширилсин.

Самолётларнинг ҳаводаги ҳаракатини, учиши ва қўнишини бошқаришни автоматлаштиришни ҳамда учишларнинг мунтазамлилиги ва хавфсизлигини оширишни таъминлайдиган самолёт ичидаги ва ердаги системаларни навигация ва радиотехника ускуналар билан кенг жиҳозлаш кўзда тутилсин.

Пассажирларни ташиш обороти тахминан 1,3 баравар оширилсин.

Саноат транспортида реконструкция қилиш ва техника билан қайта жиҳозлаш суръатлари оширилсин, ҳаракатдаги составдан фойдаланиш яхшилансин, юкларни ортиш ва тушириш мунтазамлилигига эришилсин.

Тармоқлараро саноат темир йўл транспортининг ишлаб турган корхоналари кенгайтирилсин ва шундай янги корхоналар ташкил этилсин.

Транспортнинг узлуксиз ва янги ихтисослаштирилган турлари — конвейер, пневмоконтейнер, гидравлик ва бошқа турлари, айниқса, кон-руда ва химия саноати ҳамда қурилиш материаллари саноати корхоналарида ишлатиладиган турларини жорий этиш жадаллаштирилсин.

Халқ хўжалиги ва аҳолининг **алоқа** хизматларига бўлган эҳтиёжи янада тўлиқ қондирилиши таъминлансин, уларнинг сифати оширилсин.

Ахборот узатишнинг энг янги системалари базасида мамлакатнинг ягона автоматлаштирилган алоқа тармоғини шакллантириш давом эттирилсин, рангли телевидение ва стереофоник радиоэшиттириш ривожлантирилсин. Кўп программали телевидение ва радиоэшиттиришни ташкил этиш, узоқ районлар билан телефон алоқасини ўрнатиш, марказий газеталарнинг саҳифаларини фототелеграф усулида юбориш учун ернинг сунъий йўлдошларидан кенг фойдаланилсин.

Беш йил ичида шаҳарлараро телефон каналлари масофаси тахминан 1,8 баравар, шаҳарлар ва қишлоқ жойлардаги телефонлар миқдори 1,3 баравар, шу жумладан аҳолига ўрнатиладиган телефонлар 1,4 баравар кўпайтирилсин.

Почта алоқаси корхоналаридаги ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш даражаси оширилсин, почта ва матбуот маҳсулотини, шунингдек посилкаларда юбориладиган савдо молларини контейнерларда ташиш ҳажми анча кўпайтирилсин.

VII. Капитал қурилиш

Капитал қурилишнинг асосий вазифаси мамлакат ишлаб чиқариш потенциалини янги техника асосида оширишдан, уй-жойлар ҳамда коммунал-маиший ва социал-маданий объектлар барпо этишдан иборат.

Қурилишни тубдан яхшилашга, капитал маблағлар самарадорлигини оширишга эришилсин. Асосий диққат-эътибор асосий фондлар ва ишлаб чиқариш қувватларининг ўз вақтида ишга туширилишини таъминлашга қаратилсин. Капитал маблағлар ва моддий ресурслар энг муҳим қурилишларга жамлансин. Бир пайтда қуриладиган объектлар миқдори чеклаб қўйилсин, қурилиш муддати қисқартирилсин, ишлаб чиқариш қувватлари ва ноишлаб чиқариш соҳаси объектлари йил давомида бир меъёрда ва комплекс ҳолда ишга туширилсин. Яқин йиллар ичида битказилмаган қурилишлар ҳажми ва ўрнатилмаган машина-ускуналар запаслари норматив ҳолга етказилсин.

Беш йиллик мобайнида халқ хўжалигига капитал маблағ сарфлаш пул билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобига 12—15 процент оширилсин.

Капитал маблағлар биринчи навбатда корхоналарни реконструкция қилиш ҳамда техника билан қайта қуроллантиришга ва илгари бошланган қурилишларни тугатишга сарфлансин. Мавжуд ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланишни яхшилаш, уларни реконструкциялаш ва техника билан қайта қуроллантириш халқ хўжалигининг мазкур маҳсулот турига эҳтиёжини қондиришни таъминлай олмаган тақдирдагина янги корхоналар қуриш ва кенгайтиришга киришилсин.

Лойиҳа-смета иши яхшилансин, қурилиш энг прогрессив ва тежамкор лойиҳалар бўйича амалга оширилсин. Уларда фан-техника тараққиёти ютуқлари ва илғор тажрибадан фойдаланиш асосида, материаллар ҳамда меҳнатни тежаш асосида капитал маблағлар самарадорлигини ошириш кўзда тутилсин. Планлаштириш, архитектура ва қурилиш ечимларининг сифати яхшилансин, бинолар ва иншоотлар, шунингдек уй-жой қурилиши қиймати камайтирилсин, ишга тушириладиган ҳар бир корхона ҳисобига капитал маблағ сарфлаш салмоғи қисқартирилсин. Қурилиш вақтида ерлардан оқилона фойдаланилсин.

Министрликлар, идоралар, экспертиза органлари, лойиҳа, конструкторлик ва илмий-тадқиқот ташкилотлари лойиҳаларнинг юксак техникавий ва иқтисодий даражасини таъминлаш, қурилишнинг смета қийматини тўғри белгилашдаги масъулияти кучайтирилсин.

Ишларни пудрат ва хўжалик усулида юритиш такомиллаштирилсин. Қурилишни ташкил этишнинг прогрессив формалари: комплект блокли, вахтали, узеллар бўйича ва бошқа формалари ҳар томонлама ривожлантирилсин. Инженерлик тайёргарлиги ва ишлаб чиқариш-технология комплектацияси даражасини ошириш негизида ҳамма жойда турдош поток бригада пудрати ёйилиши учун шарт-шароитлар яратиб берилсин.

Қўл меҳнатини анча қисқартириш, қурилиш ташкилотларини юксак унумли машиналар, механизмлар, автотранспорт билан, шу жумладан вазни енгил автотранспорт билан таъминлаш, ишда сменаларни ошириш ҳисобига улардан тўлиқ фойдаланишни яхшилаш тадбирлари амалга оширилсин. Қурилиш ташкилотларини кичик механизация воситалари, механизациялашган, электрлаштирилган асбоблар ва қўл асбоблари билан, шунингдек кўчма маиший хоналар билан таъминлаш яхшилансин.

Қурилиш ишларининг индустриал даражаси ҳамда конструкциялар ва деталларнинг заводда тайёр ҳолда ишлаб чиқариш даражаси оширилсин, янги самарали конструкцияларни қўлланиш кенгайтирилсин. Маҳаллий бинокорлик материалларидан тўлиқроқ фойдаланилсин.

Қурилиш марказлашган районларда территориал қурилиш-монтаж ташкилотларининг қуввати оширилсин. Кучли пудрат ташкилотлари ҳамда кўчма инвентар тармоғи ривожлантирилсин.

Уйсозлик, заводсозлик комбинатларини, шунингдек қишлоқ қурилиш комбинатларини янада ривожлантириш ва техника билан қайта жиҳозлаш таъминлансин, уларнинг қувватидан тўлиқроқ фойдаланилсин. Уй-жой қурилишининг умумий ҳажмида йирик панелли ва катта ҳажмдаги блокли уй-жойлар қуриш салмоғи оширилсин.

Тайёр корхоналарни буюртмачига тўла-тўкис топшириш шарти билан ташкилотларга объектларнинг тўла смета қиймати миқдорида банк берадиган кредит ҳисобига айрим тармоқларда корхоналар барпо этиш жорий қилинсин.

Қурилишда меҳнат унумдорлиги 15—17 процент оширилсин.

VIII. Социал ривожланиш ва халқ фаровонлигини ошириш

Экономикани юксалтириш, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш негизида халқ фаровонлигини янада ўстириш, социалистик турмуш тарзини, ижтимоий муносабатларнинг бутун системасини ривожлантириш таъминлансин.

Шу мақсадда:

юксак унумли меҳнат, унинг ижодий характерини кучайтириш учун энг қулай шарт-шароитларни вужудга келтириш; қўлда бажариладиган паст малакали ва оғир жисмоний меҳнатни бутун чоралар билан қисқартириш; меҳнатни муҳофаза қилишни ва хавфсизлик техникасини яхшилаш; меҳнат мезони билан истеъмол мезони устидан контролни кучайтириш;

моддий неъматларни истеъмол қилиш ва хизмат кўрсатиш даражасини ошириш ҳамда структурасини такомиллаштириш, уларнинг сифатини яхшилаш ва хилларини кўпайтириш;

аҳолининг, айниқса қишлоқ аҳолисининг уй-жой ва маиший шароитларини яхшилаш, рўзғордаги меҳнатни енгиллаштириш, барча турдаги хизмат маданиятини ошириш;

оилани мустаҳкамлаш учун шарт-шароитлар яратиш, болали оилаларга ҳамда ишловчи оналарга афзаллик ва имтиёзларни кенгайтириш;

аҳолининг маълумот даражаси ва маданий савиясини ўстириш, совет кишиларига медицина хизмати кўрсатишни ва уларнинг дам олишини яхшилаш, одамнинг актив меҳнат фаолияти учун тобора қулай шарт-шароитларни вужудга келтириш;

социалистик демократияни янада ривожлантириш, меҳнаткашларнинг ташаббускорлигини ошириш, уларнинг бошқарувда иштирок этишини кенгайтириш, социалистик мусобақани, меҳнатга коммунистик муносабат ҳаракатини ҳар томонлама авж олдириш;

экономикани ўстиришнинг социал омилларидан самарали фойдаланиш, меҳнатнинг моддий ва маънавий омилларини қўшиб олиб бориш, ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ва юксак пировард натижаларга эришишга ана шу омилларнинг таъсирини кучайтириш кўзда тутилсин.

Аҳоли жон бошига **реал даромадлар** 16—18 процент оширилсин.

Аҳолининг ҳар хил молларга ва хизмат кўрсатилишига бўлган эҳтиёжини тўлиқ қондириш энг муҳим вазифа деб ҳисоблансин.

(Давоми олтинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Боши бешинчи бетда).

Давлат ва кооператив савдосининг **чакана товар обороти** 22—25 процент кўпайтирилсин.

Озиқ-овқат проблемасини изчиллик билан ҳал этиш асосида энг тўйимли маҳсулотлар истеъмол қилишни кўпайтириш ҳисобига аҳоли озиқ-овқатини янада яхшилаш таъминлансин.

Маданий-маиший ва хўжалик буюмларига ҳамда озиқ-овқат маҳсулотлари бўлмаган бошқа молларга нисбатан талаб-эҳтиёж тўлиқ қондирилсин. Аҳолига бинокорлик материаллари, шунингдек уй-рўзғорда ремонт ишлари ва бошқа эҳтиёжларни таъминлаш учун нокондицион материаллар ва буюмлар сотиш анча кўпайтирилсин.

Молларнинг хили кенгайтирилсин ва янгилансин, сифати оширилсин, харидоргир бўлган янги, модали, шунингдек унча қиммат бўлмаган чидамли моллар сотиш кўпайтирилсин. Аҳолининг оқилона эҳтиёжлари ва эстетик дидларини шакллантиришга актив таъсир ўтказилсин.

Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик **иш ҳақи** 13—16 процент кўпайтирилсин ва унинг даражаси беш йиллик охиригача ойига 190—195 сўмга етказилсин.

Колхозчиларга колхозларнинг жамоат хўжалигида тўланадиган **меҳнат ҳақи** 20—22 процент оширилсин.

Ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи соҳасида:

ҳар бир ходимнинг иш ҳақи ва мукофотлари унинг шахсий меҳнат ҳиссасига ва коллектив ишининг пировард натижаларига боғлиқлигини кучайтириш меҳнат унумдорлигини юксалтиришда, маҳсулот сифатини яхшилашда ва ресурсларнинг барча турларини тежаб-тергашда уларнинг рағбатлантирувчи ролини ошириш: тариф системаси билан меҳнатни нормалашни такомиллаштириш:

бажарилаётган ишларнинг мураккаблиги ва масъулиятли эканлигини, меҳнат шароитлари ва интенсивлигини, шунингдек халқ хўжалиги тармоқлари ва мамлакат районларини ҳисобга олган ҳолда меҳнаткашлар турли категорияларининг иш ҳақини такомиллаштириш таъминлансин.

Ходимларнинг, шу жумладан кам ҳақ олаётган ходимларнинг иш ҳақини қўл меҳнатини, паст малакали меҳнатни камайтириш, малакани ошириш, ўриндошлик ва юксак меҳнат натижаларига эришиш асосида ўстириш таъминлансин.

Шарт-шароитлар вужудга келтирилиб, ресурслар кўпая борган сари минимал иш ҳақини ойига 80 сўмга етказиб, биринчи навбатда халқ хўжалигининг ишлаб чиқариш тармоқларидаги ишчи ва хизматчиларнинг ставка ҳамда окладлари босқичма-босқич ошириб борилсин. Бунинг учун бирлашмаларда, корхоналар ва тармоқларда мавжуд бўлган меҳнат унумдорлигини ўстириш резервларидан ҳар томонлама фойдаланилсин.

Иш ҳақини районларга кўра тартибга солиш такомиллаштирилсин.

Уралда, Қозоғистоннинг баъзи бир районларида ва Вологда, Киров областларининг шимолий районларида ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақига илгари белгиланмаган район коэффициентлари жорий этилсин.

Узоқ Шарқ ва Шарқий Сибирнинг жанубий районларида узлуксиз иш стажи учун ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақига устамалар белгилансин.

Айрим тармоқларда тунги иш учун меҳнатга тўланадиган қўшимча ҳақ миқдорларини ошириш давом эттирилсин.

Колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш соҳасида:

меҳнатга тўланадиган ҳақ миқдори пировард иш натижаларига, меҳнат унумдорлиги ва маҳсулот сифатига боғлиқ эканлигини кучайтириш:

меҳнат унумдорлиги, колхозчиларнинг малакаси ва уларнинг жамоат ишлаб чиқаришида бандлиги орта борган сари уларнинг меҳнатига тўланадиган ҳақ даражасини давлат қишлоқ хўжалик корхоналари ходимларининг меҳнат ҳақи даражаси билан яқинлаштириш таъминлансин.

Колхозчилар учун ҳақ тўланадиган ҳар йилги отпусканинг минимал муддати ишчи ва хизматчиларнинг минимал отпускаси даражасида белгилансин.

Ижтимоий истеъмол фондлари 20 процент кўпайтирилсин... Ана шу фондлардан аҳолига берилаётган тўловлар ва имтиёзларнинг ишлаб чиқариш ва социал-демография проблемаларини ҳал этишдаги роли кучайтирилсин. Ижтимоий истеъмол фондларига ажратилаётган маблағлардан, шу жумладан бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар ва колхозларнинг маблағларидан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин.

Болалик оилаларга ва келин-куёвларга давлат ёрдами оширилсин, ана шу оилаларга афзаллик ва имтиёзлар кенгайтирилсин, уларнинг уй-жой маиший шароитларини яхшилашга ёрдам берилсин, болаларга давлат нафақалари системаси такомиллаштирилсин. Мактабгача тарбия муассасаларида, мактаб-интернатларда, мактаб ҳузуридаги интернатларда ва болалар уйларида болаларнинг овқатланиши ҳамда уларга хизмат кўрсатиш яхшилансин. Умумий таълим мактабларининг ўқувчиларига дарсликларни бепул беришни жорий этиш ниҳоясига етказилсин.

Ишловчи аёлларнинг меҳнат, турмуш ва дам олиш шароитлари янада яхшиланиши таъминлансин.

Ишловчи аёллар учун мамлакат районларига қараб 1981 йилдан бошлаб бола бир ёшга тўлгунга қадар уни парвариш қилишга қисман пул тўланадиган отпуска жорий этилсин. Ишловчи аёлларга бола туғиш ва тарбиялаш билан боғлиқ имтиёзлар кенгайтирилсин.

Гўдаклари бўлган аёлларга тўлиқ бўлмаган иш кунида ёки тўлиқ бўлмаган иш ҳафтасида, узлуксиз графикка мувофиқ, шунингдек уйда ишлаш имкониятı яратилсин. Рўзғордаги меҳнатни енгиллаштиришга доир самарали чоралар кўрилсин.

Ҳомиладор аёллар учун ихтисослаштирилган профилакторийлар сони анча кўпайтирилсин.

Хусусан аёллар ижтимоий ишлаб чиқаришда жуда кўп бўлган районларда болалар боғчалари ва яслилари, куни узайтирилган мактаблар (группалар), пионер лагерлари ва бошқа болалар муассасалари тармоқларини янада ривожлантириш ва уларнинг ишини яхшилаш кўзда тутилсин. Камида 2,5 миллион ўринлик мактабгача болалар муассасалари қурилсин.

1985 йилда куни узайтирилган мактаблар (группалар)да ўқувчилар сони 13,5—14 миллион кишига етказилсин. Пионерлар ва ўқувчилар саройлари (уйлари)нинг, мактабдан ташқари бошқа муассасаларнинг иши яхшилансин.

Социал таъминот системаси такомиллаштирилсин. Ишчилар, хизматчилар ва колхозчиларга қарилиги ва инвалидлигига кўра, пенсияларнинг, шунингдек боқувчисидан маҳрум бўлганлиги сабабли тўланадиган пенсияларнинг минимал миқдорлари оширилсин. Колхозчилар билан давлат корхоналари ходимларининг социал таъминот шароитларини янада бараварлаштириш кўзда тутилсин.

Илгари тайинланган пенсиялар миқдорининг ҳозирги пайтда худди шундай касбдаги ва малакадаги ходимлар учун тайинланаётган пенсиялар даражасига босқичма-босқич яқинлашуви таъминлансин.

Улуғ Ватан уруши қатнашчиларининг ва ҳалок бўлган жангчилар оилаларининг турмуш шароитларини янада яхшилаш тадбирлари амалга оширилсин. Меҳнат ветеранлари тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилинсин.

Пенсионерларнинг ижтимоий меҳнатда иштирок этиш имкониятлари кенгайтирилсин. Меҳнатга қобилиятли пенсионерлар ишини моддий рағбатлантириш формалари такомиллаштирилсин.

Пенсионерлар учун интернат-уйлар тармоғи кўпайтирилсин, улардаги ободончилик ва социал-маиший хизмат даражаси оширилсин. Аҳолига протез-ортопедия ёрдамини ташкил этиш ва инвалидларни шахсий транспорт воситалари билан таъминлаш яхшилансин.

Давлат заёмларининг ҳақини тўлаш давом эттирилсин.

Асосий озиқ-овқат ва озиқ-овқат бўлмаган молларнинг **давлат чакана нархлари барқарорлигини** таъминлаш йўли изчиллик билан ўтказилсин. Нарх интизомига риоя этилиши устидан давлат ва жамоат контроли кучайтирилсин ҳамда министрликлар ва идоралар, бирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар раҳбарларининг масъулияти оширилсин.

Савдо-сотиқ ва умумий овқатланишни янада ривожлантириш таъминлансин.

Чакана савдо тармоқлари кенгайтирилсин. Давлат ва кооператив савдосининг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин. Савдони бошқаришни ташкил этиш такомиллаштирилсин. Ўз-ўзига хизмат қиладиган универсал магазинлар, универмаглар, ихтисослаштирилган магазинлар ва йирик савдо марказлари вужудга келтиришга алоҳида эътибор берилсин. Саноат министрликлари ва бирлашмаларининг фирма магазинлари, шунингдек совхозлар, колхозлар ва улар бирлашмаларининг сабзавот, мева маҳсулотлари сотувчи фирма магазинлари тармоғи кўпайтирилсин.

Аҳолига савдо хизмати даражаси оширилсин, илғор савдо формалари бутун чоралар билан ривожлантирилсин. Ўзига-ўзи хизмат қилиш методи билан иш ва истиқомат жойларда олдиндан бериладиган буюртмаларга биноан, шунингдек, посилка савдоси йўли билан моллар сотиш такомиллаштирилсин. Савдо тармоқларига молларни қадоқланган холда етказиб бериш кўпайтирилсин.

Аҳолининг эҳтиёжларини қондиришда умумий овқатланишнинг роли оширилсин, уни ривожлантиришнинг илдам суръатлари кўзда тутилсин, тармоқни индустрлаштириш даражаси оширилсин. Ишчилар, хизматчилар, колхозчиларни иш жойида ва барча типдаги ўқув юртларининг ўқувчиларини ўқиш жойида иссиқ овқат билан таъминлаш яхшилансин. Умумий овқатланиш корхоналарининг тармоғи анча кенгайтирилсин, аҳолига хизмат қилиш маданияти оширилсин. Парҳез овқат корхоналари тармоғи ривожлантирилсин.

Молларни ташиш, асраш, қайта ишлаш ва сотишнинг илғор технологияси, замонавий савдо ва совутиш асбоб-ускуналари, молларни қайта ишловчи ва қадоқловчи машина комплекслари ҳамда юқори унумли линиялар жорий этилсин. Саноат, қишлоқ хўжалик ва савдо корхоналари ҳамда ташкилотлари ўртасида иқтисодий алоқалар такомиллаштирилсин. Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш ва реализация қилиш планларини ишлаб чиқишда хўжалик шартномасининг роли оширилсин.

Кўпроқ улгуржи савдо системасида мол запасларини жамлашга қаратилган тадбирлар амалга оширилсин. Улгуржи базаларнинг магазинларни зарур ассортиментдаги моллар билан узлуксиз таъминлаш учун, магазинларнинг белгиланган ассортиментдаги моллар доимо савдода бўлиши учун масъулияти оширилсин.

Савдода ва саноатда харид қилиш талаб-эҳтиёжини ўрганиш ишлари такомиллаштирилсин, мамлакат аҳолиси турли группалари ва районларининг ўзига хос талаб-эҳтиёжи тўлиқроқ ҳисобга олинсин.

Матлубот кооперациясини янада ривожлантиришга, қишлоқ жойларида савдо хизмати ва умумий овқатланишни яхшилашда, хом ашё ва озиқ-овқат ресурсларини кўпайтиришда унинг хўжалик ташаббуси ҳамда активлигини оширишга ҳар томонлама ёрдам берилсин. Матлубот кооперацияси корхоналарида маҳаллий материаллар ва хом ашёдан анча самарали фойдаланиш, чорва ва паррандаларни боқиш, ички кўл-ҳовузларда балиқ урчитиш ва овлаш ҳисобига аҳоли учун зарур маҳсулотлар етиштириш кўпайтирилсин. Аҳоли ва колхозлардан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш ишлари актив олиб борилсин, шаҳарлар ва саноат марказларида ана шу маҳсулотларни сотиш кенгайтирилсин, асал, ёввойи мева, резавор, қўзиқорин, ёнғоқлар, шифобахш ўтлар тайёрлашни кўпайтириш имкониятларидан тўлиқроқ фойдаланилсин.

Колхоз бозорларининг тармоғи ривожлантирилсин ва уларнинг иши яхшилансин. Шахсий ёрдамчи хўжаликларда, боғдорчилик, томорқачилик ширкатлари ва бошқа ширкатларда етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ортиқча қисмини етказиб бериш ва реализация қилишда аҳолига ёрдам берилсин.

Аҳоли ва колхозлардан қабул қилинадиган буюмларни комиссион асосларда сотувчи магазинлар тармоғи анча кенгайтирилсин.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш анча яхшилансин. Маиший хизмат кўрсатиш ҳажми тахминан 1,4—1,5 баравар кўпайтирилсин. Буюртмаларни бажариш сифати ва хизмат кўрсатиш маданияти оширилсин. Қишлоқ жойларда ва мамлакатнинг шарқий районларида маиший хизмат жадал ривожлантирилиши кўзда тутилсин.

Омонатларни сақлаш ишини ривожлантириш таъминлансин, аҳолига омонат кассалари орқали хизмат қилиш формалари такомиллаштирилсин, мана шу кассалар ҳисоблаш техникаси ва зарур асбоб-ускуналар билан тўлароқ таъминланиши кўзда тутилсин.

Гражданларнинг шахсий ва мулкий давлат страхованиеси ривожлантирилсин.

Меҳнаткашлар учун энг кўп қулайликлар яратиш йўли билан савдо, умумий овқатланиш, маиший хизмат корхоналарининг, хизмат соҳасидаги бошқа муассасалар ва ташкилотларнинг иш режими яхшилансин. Ана шу корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг иши устидан жамоатчилик назорати кучайтирилсин.

Совет кишиларининг уй-жой шароитлари изчиллик билан яхшилансин, уй-жойларнинг шинамлиги ва уларнинг ободончилик даражаси оширилсин. Корхоналар ва ташкилотлар ҳузурида ёшларга мўлжалланган ётоқхоналар тармоғи кенгайтирилсин, уларда хизмат кўрсатиш яхшилансин. Жами саҳни 530—540 миллион квадрат метр бўлган уй-жой бинолари барпо этилсин, янги бунёд этилаётган корхоналар, янги ўзлаштирилаётган районлар ва қишлоқ жойлардаги ходимларни уй-жой билан таъминлаш мақсадида улар учун биринчи навбатда уй-жой қуриш кўзда тутилсин. Давлатнинг янги уй-жой биноси қоида тариқасида ҳар бир оилага алоҳида квартира бериш принципига биноан тақсимлансин.

Шаҳар ва посёлкаларни комплекс қуриш масалаларига эътибор кучайтирилсин. Квартираларнинг тузилиши такомиллашган ва улардан фойдаланиш шароитлари яхшиланган типовой лойиҳалар асосида уй-жой бинолари қуришга ўтиш асосан ниҳоясига етказилсин.

Аҳолининг уй-жой шароитларини янада яхшилашда уй-жой қурилиши кооперациясининг роли оширилсин. Хусусан, кичик шаҳарларда, шаҳар типидаги посёлкаларда ва қишлоқ жойларда якка тартибда уй-жой бинолари қуриш имкониятлари кенгайтирилсин. Бирлашмалар, корхоналарнинг рағбатлантириш фондлари ҳисобидан кооператив ва якка-якка уй-жой қурилишида меҳнаткашларга ёрдам берилсин.

Уй-жой фондидан фойдаланишни яхшилаш ва уни асраш тадбирлари амалга оширилсин. Аҳолига коммунал хизмат кўрсатиш ривожлантирилсин. Шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктларининг марказлаштирилган тартибда иссиқлик ва сув билан таъминланиши яхшилансин, уларни обод қилиш ва кўкаламзорлаштириш яхшилансин, микрорайонларда спорт-соғломлаштириш ва маданий-тарбиявий ишларни олиб бориш учун бинолар ва майдончалар ажратилсин.

Халқ маорифи системасини янада ривожлантириш, мамлакатнинг мутахассисларга ва малакали ишчиларга бўлган эҳтиёжларини тўлароқ қондириш таъминлансин. Маориф барча бўғинлари ва формаларининг иши ҳамда кадрлар тайёрлаш самарадорлиги оширилсин. Кечки ҳамда сиртқи таълим ривожлантирилсин ва яхшилансин.

Мактабда меҳнат тарбияси, маънавий ва эстетик тарбиянинг форма ва методлари такомиллаштирилсин. Ёшларни касбга йўналтириш соҳасидаги ишлар кучайтирилсин. Болаларни умумий таълим мактабларининг тайёрлов синфларида 6 ёшдан ўқитишга босқичма-босқич ўтиш учун шарт-шароитлар яратилсин.

Халқ хўжалигини ишчи кадрлар билан тўлдиришнинг жуда муҳим манбаи сифатида ҳунар-техника ўқув юртлари тармоғини янада ривожлантириш кўзда тутилсин. Шу ўқув юртларида тайёрланадиган малакали ишчилар 1981—1985 йиллар мобайнида 13 миллион кишига етказилсин: ўрта маълумотли малакали ишчилар тайёрлаб чиқариш 1,6 баравар кўпайтирилсин.

Ишлаб чиқаришда кадрлар тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш такомиллаштирилсин.

Олий ва ўрта махсус маълумотли 10 миллионга яқин мутахассис тайёрлансин. Мутахассислар тайёрлаш сифатини ошириш ва халқ хўжалигида улардан фойдаланишни яхшилаш чоралари амалга оширилсин.

Социалистик маданият ва санъат ривожлантирилсин, марксча-ленинча дунёқарашни шакллантиришда, совет кишиларининг ғоят хилма-хил маънавий эҳтиёжларини тўлиқ қондиришда уларнинг роли оширилсин.

Аҳолига кино хизмати яхшилансин, тарбия ва таълим ишида кинодан кенг фойдаланилсин.

Маданий-маърифий муассасаларнинг фаолияти такомиллаштирилсин, қайси идорага қарашли эканлигидан қатъий назар, уларнинг моддий базасидан энг кўп самара билан фойдаланилсин. Оммавий кутубхоналар ва клублар тармоғи кенгайтирилсин, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш, уларнинг ҳаваскорлик ижодиётини ташкил этиш ва бўш вақтларини ўтказиш ишларида уларнинг роли оширилсин. Парклар, ҳайвонот боғларининг, музейларнинг ишлари, тарих, маданият ва табиат ёдгорликларини муҳофаза этиш ва пропаганда қилиш яхшилансин.

Нашриёт иши ривожлантирилсин. Матбуот ва китобга, хусусан, болалар адабиёти ва бадиий адабиёт китобларига бўлган эҳтиёж тўлиқ қондирилсин, нашрларнинг полиграфик жиҳатдан ишланиш сифати оширилсин.

Телевидение ва радиоэшиттириш янада ривожлантирилсин. Телевидениенинг иккинчи умумиттифоқ программаси жорий этилсин.

Соғлиқни сақлаш системасини ривожлантириш тўғрисида доим ғамхўрлик қилинсин. Аҳолига медицина хизмати кўрсатиш даражаси ва сифати оширилсин. Соғлиқни сақлаш муассасалари тармоғини янада кенгайтириш, уларнинг структурасини такомиллаштириш ва оқилона жойлаштириш кўзда тутилсин. Соғлиқни сақлаш муассасаларининг дори-дармонлар, асбоблар, медицина техникаси ва ускуналари, анжомлар, транспорт ва алоқа воситалари билан таъминланиш даражаси яхшилансин.

Фан-техника ютуқларини медицина практикасига жадал ва кенг жорий этиш, медицина ва фармацевтика ходимлари меҳнатини ташкил этишнинг илғор форма ва методларидан фойдаланиш тадбирлари кўрилсин. Касалхоналардаги ўринларнинг жами сони 8—10 процент кўпайтирилсин.

Касалликларнинг олдини олишга доир ишлар кучайтирилсин, диспансерларда даволаш самарадорлиги оширилсин ва аҳолига, даставвал болаларга диспансер хизмати кенгайтирилсин.

Медицина саноати маҳсулоти ишлаб чиқариш тахминан 1,4 баравар кўпайтирилсин. Айниқса юрак-қон томир ва онкология касалликларини, эндокрин системаси касалликларини даволаш учун юксак самарали шифобахш воситалар, шунингдек ярим синтетик антибиотиклар яратиш ва уларни ишлаб чиқаришни ўзлаштириш кўзда тутилсин. Замонавий медицина техникасини ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Меҳнаткашларнинг дам олиши ва туризм бутун чоралар билан ривожлантирилсин ҳамда уларни ташкил этиш такомиллаштирилсин. Ота-оналарнинг болалари билан биргаликда дам олиш ва даволаниш имкониятлари кенгайтирилсин. Экскурсия хизмати яхшилансин. Ишчи ва хизматчиларнинг боғдорчилик ва томорқачилик ширкатларини ташкил этиш ва ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашилсин. Боғ уйчалари, дам олиш ва туризм учун анжомлар, моллар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Оммавий физкультура ва спорт актив ривожлантирилсин, уларнинг совет кишилари кундалик турмушига тобора кенгроқ жорий этилишига ёрдам берилсин. Болалар ва ёшлар ўртасида физкультура ва спорт ишлари кучайтирилсин, спорт иншоотларидан самаралироқ фойдаланилсин.

Шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг почта, телефон ва телеграф **алоқаси** хизматига бўлган эҳтиёжлари тўлиқ қондирилсин.

Аҳолига **транспорт хизмати** анча яхшилансин, шаҳарлараро, шаҳарлар ичидаги ва шаҳар атрофидаги транспортни янада ривожлантириш кўзда тутилсин. Қишлоқ аҳолисига ҳар хил турдаги транспорт билан хизмат кўрсатишни кенгайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Аҳолига қарашли транспорт воситаларининг кўпайиши билан боғлиқ хизматларнинг ҳажми ва турлари оширилсин. Ана шу транспорт воситалари учун техника хизмати станциялари тармоғи, бензин қуйиш станциялари, машиналарни ювадиган жойлар, шунингдек кооператив гаражлар ва машиналар қўйиладиган обод жойлар қурилиши кенгайтирилсин.

IX. Табиатни муҳофаза қилиш

Табиатни муҳофаза қилиш яхшилансин, қишлоқ хўжалик экинзорларини сақлаш ишлари, тупроқ эрозиясига қарши кураш кучайтирилсин, ерларни қайтадан экинзорларга айлантириш борасидаги ишлар суръати оширилсин, ерларни селдан, кўчкилар, ўпирилишлардан, шўр босишдан, захланишдан, сув босишдан ва қақраб қолишдан ҳимоя қилиш таъминлансин.

Фойдали қазилма конлари янада комплекс равишда ўзлаштирилсин, уларни қазиб олиш ва қайта ишлаш чоғида нобудгарчиликка қўл қўйилмасин.

Қора денгиз, Азов денгизи, Болтиқ денгизи, Каспий денгизи ҳавзаларида ва мамлакатнинг энг муҳим саноат районларида сувни муҳофаза қилиш объектлари қурилиши жадаллаштирилсин. Арктика ҳавзасидаги денгизлар, дарёлар ва бошқа сувларни булғанишдан сақлашни кучайтириш чоралари амалга оширилсин. Сувлардан узлуксиз ва такрорий фойдаланиш системаларининг қувватлари оширилсин. сувдан фойдаланишнинг оқавасиз системалари ишлаб чиқилсин ва корхоналарда жорий этилсин. Сув манбалари, шу жумладан кичик дарёлар ва кўлларни қуриб қолишдан ва булғанишдан муҳофаза қилиш яхшилансин. Ноёб табиий комплекслар ва даставвал Байкални муҳофаза қилиш ва улардан оқилона фойдаланиш борасидаги ишлар давом эттирилсин.

Мамлакатнинг Европа қисми ва Ўрта Осиёдаги энг муҳим дарё ҳавзаларидаги сув хўжалик комплексларини автомат бошқариш системаларини яратишга ўтилсин.

Зарарли моддаларнинг атроф муҳитга чиқариб ташланишини камайтириш ва чиқарилаётган газларни зарарли аралашмалардан тозалашни яхшилаш мақсадида технология жараёнлари ва транспорт воситалари такомиллаштирилсин. Газ ва чангларни ютувчи ғоят самарали аппаратлар сувни тозалайдиган ускуналар, шунингдек атроф табиий муҳитнинг ҳолатини контрол қилувчи приборлар ҳамда автомат станциялар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Иссиқлик электр станцияларида торфдан ёқилғи сифатида фойдаланиш анча қисқартирилсин.

Ўрмонларни ёнғиндан сақлаш ҳамда уларни зарарли ҳашаротлардан ва касалликлардан муҳофаза қилиш кучайтирилсин.

Ихота дарахтзорлари кенгайтирилсин. Шаҳарлар, посёлкалар ва уларнинг атрофларида янги кўкаламзорлар вужудга келтирилсин, мавжуд шундай зоналар ободонлаштирилсин.

Илмий асосланган қўриқхона территориялари ва миллий паркларни вужудга келтириш давом эттирилсин ва уларнинг негизида ресурслардан оқилона фойдаланишга доир тавсияларни ишлаб чиқиш мақсадида табиат системалари ва объектлар ўрганилсин. Ёввойи ҳайвонларни мутаносиб равишда кўпайтириш ҳамда табиий кўл, ҳовузлар ва сув омборларида қимматли балиқ турларини урчитиб кўпайтириш тадбирлари амалга оширилсин.

Табиат ресурслари кадастрлари системасини вужудга келтириш ва ривожлантириш иши активлаштирилсин. Табиатдан фойдаланиш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишни давлат йўли билан бошқариш ва контрол қилиб туришни такомиллаштириш ишлари авж олдирилсин. Табиатни муҳофаза қилиш ишларига жамоатчилик кенг жалб этилсин.

X. Ишлаб чиқарувчи кучларнинг жойлаштирилиши. Иттифоқдош республикаларни иқтисодий ва социал ривожлантириш

Мамлакатни яхлит халқ хўжалик комплексида иттифоқдош республикаларнинг ва иқтисодий районларнинг хўжаликларини тобора ихтисослаштириш ҳамда пропорционал ривожлантириш асосида ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш мақсадида ишлаб чиқарувчи кучларнинг жойлаштирилишини яхшилаш таъминлансин.

Шарқий районларнинг иқтисодий потенциалини тобора ошириш жадаллаштирилсин. Ана шу районларнинг табиий ресурсларини ўзлаштириш ҳамда Сибирь ва Қозоғистон ёқилғи-энергетика ва хом ашё базаларини ривожлантиришга доир катта ишлар амалга оширилсин. Кўп энергия истеъмол қиладиган корхоналар барпо этиш шу ерга жамлансин. Шарқий районларнинг қурилиш базасини, уй-жой-коммунал ва маданий-маиший бинолар қурилишини, қишлоқ хўжалигини, етакчи тармоқлар учун машина ва асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни ривожлантириш кучайтирилсин, шу асосда мазкур районлар экономикаси комплекс ҳолда ривожланиши ва уларнинг кадрлар билан таъминланиши оширилсин.

Ўрта Осиё республикаларида меҳнат ва табиий ресурслардан, ишлаб чиқариш қувватларидан тўлиқроқ фойдаланилсин, пахта етиштиришни янада ўстириш таъминлансин, унинг сифати анча оширилсин, чорвачилик, қишлоқ хўжалигининг бошқа сермеҳнат тармоқлари, енгил саноат ва машинасозлик жадал ривожлантирилсин. Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолати ва сув билан таъминланиши яхшилансин. Маҳаллий аҳоли, хусусан қишлоқ ёшларидан малакали ишчи кадрлар тайёрлаш кенгайтирилсин.

Мамлакатнинг Европа қисмида ва Уралда саноатни янада ривожлантириш асосан вужудга келтирилган ишлаб чиқариш потенциалидан яхшироқ фойдаланиш, ишлаб турган корхоналарни ишловчиларни кўпайтирмаган ҳолда реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш ҳисобига амалга оширилсин. Европа қисмидаги районларда кўп энергия ва сув истеъмол қиладиган янги корхоналар қоида тариқасида жойлаштирилмасин ва ишлаб турган шундай корхоналар кенгайтирилмасин. Атом энергетикаси кенг ривожлантирилсин. Шимолий Кавказ ва Закавказье гидроэнергетика ресурсларини ўзлаштириш давом эттирилсин.

Хусусан янги ўзлаштирилаётган районларда территориал ишлаб чиқариш комплекслари, саноат узелларини янада ривожлантириш ва шакллантириш кўзда тутилсин.

Транспорт-экономика алоқалари яхшилансин. Айни бир территорияда жойлашган ишлаб чиқариш корхоналарини тармоқлараро кооперациялаш кенг ривожлантирилсин, турли идораларнинг ишлаб чиқариш ва ноишлаб чиқариш инфраструктура объектларини вужудга келтиришда асоссиз равишда такрорланишга ва параллел иш олиб борилишига йўл қўйилмасин.

Халқ депутатлари Советларининг территориясида комплекс иқтисодий ва социал ривожланишини таъминлаш соҳасида Советларнинг роли оширилсин ва уларнинг фаолияти такомиллаштирилсин.

Экономикани ва ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ўстириш асосида барча иттифоқдош республикаларда халқ фаровонлигини янада ошириш кўзда тутилсин. Бунда табиий шароитлари оғир бўлган ва янги ўзлаштирилаётган районлардаги аҳолининг талаб-эҳтиёжлари янада тўлиқроқ қондирилиши таъминлансин.

1981—1985 йилларда иттифоқдош республикаларни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг қуйидаги асосий йўналишлари белгилансин:

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 24—27 процент кўпайтирилсин. Машинасозлик, газ, химия ва нефть химияси саноати жадал ривожлантирилсин. Енгил, озиқ-овқат ва балиқ саноатини янада ривожлантириш кўзда тутилсин.

1985 йилда электр энергия ҳосил қилиш 950—970 миллиард киловатт-соатга, нефть, шу жумладан газ конденсати қазиб чиқариш 560—580 миллион тоннага, газ қазиб чиқариш 420—460 миллиард кубометрга етказилсин. Қора металлар тайёр прокати ишлаб чиқариш 12—14 процент, минерал ўғит ишлаб чиқариш 1,6 баравар, газламалар 13 процент, трикотаж буюмлар 1,2 баравар, қанд-шакар ишлаб чиқариш 1,5 баравар, мол ёғи етиштириш 13—15 процент кўпайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 134—136 миллион тонна, қанд лавлаги 33—34 миллион тонна, узум камида 1 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 8,4—8,7 миллион тонна, сут 50—52 миллион тонна, жун 235—240 минг тонна миқдорида етиштириш, кунгабоқар уруғи етиштиришни 1,3 баравар, сабзавот етиштиришни 1,2 баравар, картошка етиштиришни 10—12 процент ошириш таъминлансин. 1 миллион 550 минг — 1 миллион 650 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин ҳамда 1 миллион 720 минг — 1 миллион 820 минг гектар ботқоқ ва захкаш ерларнинг захи қочирилсин.

РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонасида уни ғоят маҳсулдор деҳқончилик ва чорвачилик районига айлантириш ҳамда саноатнинг шулар билан боғлиқ тармоқларини ривожлантириш борасидаги комплекс программани амалга ошириш давом эттирилсин. Уй-жой бинолари, автомобиль йўллари, социал-маданий ва коммунал-маиший объектлар илдам суръатлар билан қурилсин.

Москва ва Ленинград корхоналарини реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантиришга эътибор берилсин, ана шу корхоналарни юксак техникавий даражада ва ғоят сифатли бўлган буюмлар ишлаб чиқаришга ихтисослаштириш кучайтирилсин, ишлаб чиқарувчи қувватларнинг янада тўлиқ ишлаши, ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсишига нисбатан меҳнат унумдорлигини оширишнинг илдам суръатлари таъминлансин. Шаҳар хўжалигини тобора комплекс ривожлантириш кўзда тутилсин.

Коломна тепловозсозлик, Брянск машинасозлик ва Пенза дизель заводлари реконструкция қилиниб, кенгайтирилсин.

Череповец металлургия заводида янги қувватлар ишга туширилсин. КомиАССРда ва Ненец автоном округида ёқилғи-энергетика, руда ва ўрмон хомашё ресурслари базасида Тиман-Печора территориал—ишлаб чиқариш комплексини шакллантириш давом эттирилсин, Европа шимолидаги ўрмон ресурсларидан фойдаланиш яхшилансин, Сиктивкар ўрмон саноат комплексида қоғоз ишлаб чиқарувчи қўшимча қувватлар барпо этилсин.

Смоленск, Калинин, Курск атом электр станцияларида қувватлар ишга туширилсин.

Марказий Қоратупроқ районида қишлоқ хўжалигини ва у билан боғлиқ тармоқларни тобора ривожлантириш таъминлансин. Курск магнит аномалияси базасида территориал-ишлаб чиқариш комплексини вужудга келтириш давом эттирилсин. Осколь электр металлургия комбинатининг биринчи навбати ишга туширилсин.

Поволжьеда автомобиль, трактор ва бошқа турдаги машинасозликни ривожлантириш давом эттирилсин, нефть ва газ қазиб чиқариш даражасини сақлаб қолиш тадбирлари амалга оширилсин. Астрахань газ конденсат кони базасида газ ва конденсат қазиб чиқарадиган ва қайта ишлайдиган, шунингдек олтингугурт ишлаб чиқарадиган саноат узели яратишга киришилсин. Чебоксари ва Нижнекамск ГЭСларида, шунингдек Балаково АЭСида қувватлар ишга туширилсин.

Шимолий Кавказда интенсив деҳқончилик, юксак даражада товар чорвачилиги, озиқ-овқат саноати ривожлантирилсин. Катта Ставрополь каналининг тўртинчи навбатини қуришга киришилсин, ерларни суғориш ва уларни қишлоқ хўжалиги учун ўзлаштириш, шунингдек гидроэнергетика ресурсларидан фойдаланиш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин. Ростов АЭСида, «Атоммаш» заводида ва Новочеркасск электровозсозлик заводида қувватлар ишга туширилсин. «Ростсельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасида ва Таганрог комбайн заводида дон ўрадиган серунум комбайнлар ишлаб чиқарадиган қувватлар ривожлантирилсин.

Уралда қора ва рангли металлургия, машинасозлик, химия ва нефть химияси саноати корхоналарини реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш давом эттирилсин. Рангли металлургиянинг хом ашё базаси мустаҳкамлансин. Пермь ГРЭСида қувватлар ишга туширилсин.

Сибирда ёқилғи саноатини, электроэнергетика, рангли металлургия, химия, нефть химияси, ўрмон, целлюлоза-қоғоз, ёғочсозлик ва микробиология саноати, қурилиш индустриясини жадал ўстириш кўзда тутилсин. Қишлоқ хўжалигини ва қишлоқ хўжалик хом ашёсини қайта ишловчи тармоқларни юксалтириш ҳисобига озиқ-овқат базаси ҳар томонлама мустаҳкамлансин.

Ғарбий Сибирь территориал-ишлаб чиқариш комплексини янада ривожлантириш таъминлансин. Бу ерда 1985 йилда нефть, шу жумладан газ конденсати қазиб чиқариш 385—395 миллион тоннага, газ қазиб чиқариш 330—370 миллиард кубометрга етказилсин. Тобольск нефть-химия комбинатида, Томск химия заводида ва Сургут ГРЭСида ишлаб чиқариш қувватлари фойдаланишга топширилсин. Химия ва нефтни қайта ишлаш машина-ускуналарини ишлаб чиқарувчи завод қурилиши авж олдириб юборилсин. Қурилиш базаси мустаҳкамлансин. Уй-жой, социал-маданий ва йўл қурилиши кучайтирилсин. Сургут-Уренгой темир йўли фойдаланишга топширилсин.

Кузбассда энергетика кўмири ва коксланувчи кўмир қазиб чиқариш кўпайтирилсин. Қулунда даштида суғориш ишлари давом эттирилсин.

(Давоми еттинчи бетда).

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари

(Боши олтинчи бетда).

Канск-Ачинск территориал-ишлаб чиқариш комплексини вужудга келтириш давом эттирилсин. Березовскдаги 1-кўмир разрезининг ва Красноярск оғир экскаваторлар заводининг биринчи навбатлари, 1-Березовск ГРЭСидаги қувватлар ишга туширилсин. Саян территориал-ишлаб чиқариш комплексининг янада ривожлантирилиши таъминлансин. Саян-Шушенск ГЭСи асосан қуриб битказилсин. Абакан вагонсозлик ва Саян алюминий заводларида қувватлар ишга туширилсин, Минусинск шаҳрида электротехника корхоналари қурилиши давом эттирилсин.

Красноярск дон ўриш комбайнлари ишлаб чиқариш бирлашмасида серунум дон ўриш комбайнларини ишлаб чиқаришни кўпайтирадиган қувватлар ривожлантирилсин.

Богучанск ГЭСи қурилиши авж олдириб юборилсин. Харанор ГРЭСида дастлабки агрегатлар ишга туширилсин, Гусиноозёрск ГРЭСи қурилиши ниҳоясига етказилсин. Озерний полиметалл конларини ўзлаштиришга доир тайёргарлик ишлари ўтказилсин.

Узоқ Шарқда рангли металлургия, нефтни қайта ишлаш, балиқчилик, ўрмон, ёғочсозлик ва целлюлоза-қоғоз санoатини янада ривожлантириш таъминлансин. Соя, шоли ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш кўпайтирилсин.

Байкал-Амур темир йўли магистралига яқин зоналарни хўжалик жиҳатдан ўзлаштириш борасидаги ишлар авж олдириб юборилсин. Удокан мис конига оид лойиҳа ишлари тугаллансин. Жанубий Якутия территориал-ишлаб чиқариш комплексини вужудга келтириш давом эттирилсин, кўмир разрези, саралаш фабрикаси ва Нерюнгринг ГРЭСининг биринчи навбати қуриб битказилсин. Жанубий Якутияда темир руда конини ўзлаштириш, шунингдек Беркакит—Томмат—Якутск темир йўлини қуриш техника-иқтисодий негизлари ишлаб чиқилсин.

Бурея ГЭСини қуриш давом эттирилсин, Приморье ГРЭСи ва Колима ГЭСи қурилиши ниҳоясига етказилсин.

Қайта ишланадиган чўяндан пўлат ишлаб чиқарадиган металлургия заводи қурилсин. Мавжуд портлар янада ривожлантирилсин ва реконструкция қилинсин. Чуқур Восточний портининг иккинчи навбатини барпо этишга киришилсин.

Сибирь ва Узоқ Шарқда, айниқса маҳаллий хом ашё манбалари асосидаги санаторий-курорт ишлари кенг ривожлантирилсин.

Украина ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 20—23 процент кўпайтирилсин.

1985 йилда электр энергия ҳосил қилиш 280 — 290 миллиард киловатт-соатга етказилсин, унинг асосий ўсишига атом электр станциялари ҳисобидан эришилсин. Жанубий Украина, Хмельницкий, Запорожье, Қрим, Чернобил, Ровно АЭСларида ва Одесса атом ТЭЦида қувватлар ишга туширилсин. Кўмир саноати корхоналарини қуриш, реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш жадаллаштирилсин, кўмир қазиб чиқариш кўпайтирилсин. Кокс химия заводларида, минерал ўғит ва автомобиль шиналари ишлаб чиқарувчи корхоналарда қувватлар ишга туширилсин. Қора металлар тайёр прокати ишлаб чиқариш 14 — 16 процент оширилсин.

Энергетика ва химия машинасозлиги, электротехника саноати, станоксозлик ва приборсозлик, чорвачилик ва озуқа етиштириш учун машиналар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Ужгород шаҳридаги электр двигателлар заводининг биринчи навбати ишга туширилсин. Ворошиловград тепловозсозлик заводи, шунингдек енгил ва озиқ-овқат саноатининг ишлаб турган корхоналари реконструкция қилиниб, техника билан қайта қуроллантирилсин. Мол ёғи ишлаб чиқариш 1,2—1,3 баравар кўпайтирилсин. 1985 йилда қанд-шакар ишлаб чиқариш 6,6—6,8 миллион тоннага, сабзавот мева консервалари ишлаб чиқариш 3—3,3 миллиард шартли банкага етказилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12 — 14 процент ва кунгабоқар уруғи йиғиб олиш 1,2 баравар оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 51 —52 миллион тонна, қанд лавлаги 56 — 57 миллион тонна, узум камида 1 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 3,9—4,1 миллион тонна, сут 22,5—23 миллион тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. Дунай-Днестр ва Каховка суғориш системалари, Днепр-Донбасс каналининг иккинчи навбати қурилиши давом эттирилсин. Шимолий Қрим каналининг учинчи навбати ва Азов бўйи суғориш системасининг биринчи навбати қурилиши бошлансин. 500 — 510 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин ва 640 — 680 минг гектар захли ерлар захи қочирилсин.

Курортлар ва туристик базалар янада ривожлантирилсин.

Белоруссия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 26 — 29 процент, машинасозлик маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,5 баравар, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 1,3 баравар, шу жумладан калийли ўғитлар ишлаб чиқариш 1,4 баравар, газламалар тўқиб чиқариш ва мол ёғи 1,2 баравар кўпайтирилсин. Радио-техника, электрон ва приборсозлик саноати илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Гомель шаҳридаги қишлоқ хўжалик машиналари заводини ва Брестдаги гилам-мовут комбинатини кенгайтириш ниҳоясига етказилсин. Новополоцкдаги «Полимир» ишлаб чиқариш бирлашмасида янги қувватлар ишга туширилсин. Қайта ишланадиган чўяндан пўлат ишлаб чиқарувчи металлургия заводи қурилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 10 — 12 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 7,8 — 8,1 миллион тонна, картошка — 12,5 — 13,5 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 950 минг — 1 миллион тонна, сут — 6,5— 6,7 миллион тонна миқдорида етиштирилиши таъминлансин. 480 — 520 минг гектар майдондаги захли ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилсин.

Ўзбекистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 28—31 процент кўпайтирилсин. 1985 йилда электр энергия ҳосил қилиш 44 — 45 миллиард киловатт-соатга етказилсин, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 1,4 баравар оширилсин.

Олмалиқ кон-металлургия комбинатида мис ишлаб чиқарувчи ва қўрғошин-рух рудаси қазиб чиқарувчи қувватлар, Бекобод заводида пўлат ва прокат ишлаб чиқарувчи қувватлар ривожлантирилсин. Тошкент трактор заводида, Ангрен 2-ГРЭСида, Андижон ва Нукус шаҳарларидаги ип-газлама комбинатларида, енгил саноат, шунингдек озиқ-овқат саноатининг трикотаж ва бошқа корхоналарида қувватлар фойдаланишга топширилсин. 1985 йилда 560 — 570 миллион квадрат метр ип-газлама ва шойи газламалар, 480 — 485 минг тонна ўсимлик ёғи, 1 — 1,1 миллиард шартли банкада сабзавот-мева консервалари ишлаб чиқарилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 17—19 процент оширилсин. Пахта йилига ўрта ҳисобда камида 5,9 миллион тонна, шу жумладан ингичка толали пахта —400—420 минг тонна, дон —2,8—3 миллион тонна, сабзавот — 2,4—2,5 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 400 — 410 минг тонна, сут — 2,5 — 2,7 миллион тонна, жун—20—21 минг тонна, қоракўл тери — 2,25 миллион дона миқдорида етиштирилиши таъминлансин. Узумчилик, полизчилик ва мевачилик жадал ривожлантирилсин. Қарши ва Жиззах даштларини ўзлаштириш давом эттирилсин. 450 — 465 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин. 1,5 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Қозоғистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 22 — 25 процент кўпайтирилсин. Электр энергетика, рангли ва қора металлургия, машинасозлик, кўмир, химия, нефть химияси, енгил ва озиқ-овқат саноатини ривожлантириш давом эттирилсин. 1985 йилда кўмир қазиб чиқариш 134 миллион тоннага, электр энергия ҳосил қилишни 90—95 миллиард киловатт-соатга, қора металллар тайёр прокатини 5,1—5,3 миллион тоннага, газламалар 208 — 210 миллион квадрат метрга етказилсин. Нефтни бирламчи қайта ишлаш 2,1 баравар, минерал ўғит ишлаб чиқариш 1,3 баравар кўпайтирилсин.

Рангли ва қора металлургиянинг хом ашё базаси мустаҳкамлансин. Качар кон-бойитиш комбинатида темир руда қазиб чиқарувчи қувватлар ишга туширилсин. Жайрем полиметалл конида руда қазиб чиқариш оширилсин. Ғарбий Қозоғистонда нефть ва газ конларини топиш учун геология-разведка ишлари кенгайтирилсин. Бўзачи ярим оролида нефть конларини ўзлаштириш жадаллаштирилсин.

Қоратов ҳавзаси ва Актюбинск областида фосфоридлар қазиб чиқарувчи, сариқ фосфор ва минерал ўғитлар ишлаб чиқарувчи янги қувватлар ишга туширилсин. Чимкент нефтни қайта ишлаш заводи қуриб битказилсин.

Павлодар—Экибастуз территориал ишлаб чиқариш комплексида кўмир қазиб олиш, гилмоя ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, 4 миллион киловатт қувватли катта ГРЭСлар барпо этиш давом эттирилсин, нефтни қайта ишлаш заводининг иккинчи навбати ишга туширилсин. Павлодар трактор заводини реконструкция қилиш асосан тугаллансин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 11 — 13 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 28 — 29 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) — 1,2—1,3 миллион тонна, сут —4,9 —5 миллион тонна, жун 110 — 115 минг тонна, қоракўл тери 2,5 миллион дона миқдорда етиштирилиши таъминлансин. Дон, хусусан буғдойнинг қаттиқ ва бақувват навлари, ёрма экинлар барқарор етиштирилишини таъминлаш чоралари кўрилсин. Асосан гўшт молчилиги ва майин жунли қўйчилик ҳисобига чорвачилик янада ривожлантирилсин. Қишлоқ хўжалик аҳамиятидаги группа водопроводлари тармоғи қурилиши давом эттирилсин. 400—420 минг гектар суғориладиган ер фойдаланишга топширилсин. Чўл ва ярим чўл районларида 15 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Грузия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 30—33 процент, электр қуввати ҳосил қилиш 1,2 баравар, машинасозлик маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,6 баравар, химия саноати маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,5 баравар, енгил ва озиқ-овқат саноати маҳсулоти ишлаб чиқариш 1,3 баравар, шу жумладан сабзавот-мева консервалари ишлаб чиқариш 1,7 баравар кўпайтирилсин. Электротехника, электрон, радиотехника саноатини, приборсозликни илдам ўстириш кўзда тутилсин.

Пўлат арқон йўллари учун машина-ускуналар ишлаб чиқарувчи завод қуриб битказилсин.

Жинвали гидроузелини барпо этиш ниҳоясига етказилсин, Худон ГЭСи қурилиши давом эттирилсин ва Намахвани ГЭСини қуришга киришилсин.

Чой баргини, узумни қайта ишловчи ва минерал сувни идишларга қуювчи янги қувватлар ишга туширилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми — 22—24 процент оширилсин; уни узумчилик, чойкорлик, субтропик мевачилигига ихтисослаштириш давом эттирилсин. Дон етиштириш йилига ўрта ҳисобда камида 740 минг тоннага, навли чой барги камида 466 минг тоннага, узум 1—1,1 миллион тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) камида 160 минг тоннага, сут камида 710 минг тоннага етказилсин. Колхида пасттекислигида 35 минг гектар майдондаги ернинг захини қочириш ва ўзлаштириш, 60 минг гектар майдондаги ерни суғориш ишлари амалга оширилсин.

Қора денгиз соҳилида қирғоқни мустаҳкамлаш ишлари ўтказилсин. Кавказ довон автомобиль йўли қуриб битказилсин. Марабда — Ахалкалаки темир йўл линиясини қуриш давом эттирилсин.

Курорт зоналари ва туристик базалар ривожлантирилсин.

Озарбайжон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 29 — 32 процент, машинасозлик маҳсулоти ишлаб чиқариш тахминан 1,6 баравар кўпайтирилсин.

Электротехника, приборсозлик, радиотехника, электрон саноати ҳамда саноатнинг меҳнат ресурсларидан тўлиқ фойдаланишни таъминлайдиган бошқа тармоқларини илдам ривожлантириш йўли билан саноат структурасини такомиллаштириш давом эттирилсин. Чуқур сув тагига тушириладиган тирган заводи ҳамда саноат автоматикаси ва телемеханикаси заводлари барпо этилсин. «Азерэлектротерм» бирлашмаси заводлари ва махсус автомобиллар заводи қуриб битказилсин.

Нефть ва газ қазиб чиқаришини барқарор қилиш учун уларнинг запаслари оширилсин. Бокудаги нефть конлари учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқарадиган заводлар реконструкция қилинсин.

Шамхор ГЭСи ва Озарбайжон ГРЭСи, Сумгаит шаҳридаги химия корхоналарининг янги қувватлари ишга туширилсин.

Евлах—Белокани темир йўл линияси қурилсин.

1985 йилда электр қуввати ҳосил қилиш 20 миллиард киловатт-соатга етказилсин. Енгил ва озиқ-овқат саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми тахминан 1,3 баравар оширилсин, ана шу тармоқлар маҳсулотининг хили кўпайтирилсин ва сифати оширилсин. Газламалар, гиламлар ва гилам буюмлар, консервалар, овқатбоп концентратлар ишлаб чиқариш қувватлари оширилсин, узумни қайта ишловчи янги заводлар ишга туширилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 15 — 17 процент кўпайтирилсин. Пахта йилига ўрта ҳисобда камида 600 минг тонна, узум 1,3 — 1,4 миллион тонна, дон 1,1 миллион тонна, сабзавот 850—900 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) камида 150 минг тонна, сут 850 — 860 минг тонна етиштирилиши таъминлансин. 80 минг гектар суғориладиган ер фойдаланишга топширилсин.

Литва ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21 — 24 процент, электр энергияси ҳосил қилиш 2 баравар, нефтни қайта ишлаш 4 баравар, гўшт ва сут консервалари ишлаб чиқариш 2,5 баравар кўпайтирилсин. Электрон ва радиотехника саноати илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Ҳисоблаш техникаси воситалари, газламалар, мебель ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Овқатбоп балиқ маҳсулотининг сифати ва ассортименти яхшилансин.

Игнали АЭСининг, Вильнюс 3-ТЭЦининг биринчи навбати, Мажейка нефтни қайта ишлаш заводининг иккинчи навбати ишга туширилиши таъминлансин. Зиғир толасини саноат усулида қайта ишловчи корхоналар реконструкция қилинсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 8 — 10 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 3,2 — 3,4 миллион тонна, картошка—2,3—2,5 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) 500—520 минг тонна, сут — 2,8—2,9 миллион тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. 440—460 минг гектар майдондаги захли ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилсин.

Молдавия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 30 — 33 процент кўпайтирилсин. Аграр саноат комплексининг янада ривожлантирилиши таъминлансин. Рангли телевизорлар заводи ва Резинск цемент заводи қуриб битказилсин. Помидор йиғиштирувчи, боғ ва токзорлардаги ишларни механизациялаштирувчи машиналар ишлаб чиқариладиган заводлар қурилиши авж олдириб юборилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 20 — 22 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда 3,6 — 3,8 миллион тонна, қанд лавлаги 4, 1— 4,2 миллион тонна, кунгабоқар уруғи 310 — 320 минг тонна, мева ва резавор мева 1,4—1,6 миллион тонна, сабзавот 1,3 — 1,4 миллион тонна, узум 1,5—1,6 миллион тонна, гўшт (сўйилган вазнда) камида 300 — 310 минг тонна, сут 1250—1350 минг тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. 120 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Латвия ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 15—18 процент кўпайтирилсин. Электрон саноати, приборсозлик ва алоқа воситалари ишлаб чиқаришни илдам ўстириш, балиқ маҳсулотларининг сифатини ошириш ва ассортиментини кенгайтириш таъминлансин.

Олий ва биринчи класс рўзғор радио аппаратларини ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Тармоқлараро аҳамиятдаги маҳсулотларни марказлаштирилган тартибда тайёрловчи қувватлар ривожлантирилсин. Енгил саноат техника билан қайта қуроллантирилсин, Даугавпилс ГЭСи қурилиши авж олдириб юборилсин. Денгиз портларини ривожлантириш давом эттирилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент оширилсин, дон етиштириш йилига ўрта ҳисобда камида 2—2,1 миллион тоннага, картошка — 1,7 — 1,8 миллион тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) — 300 — 310 минг тоннага, сут — 1,8 — 1,9 миллион тоннага етказилсин. 280—290минг гектар майдондаги захли ерларни мелиорациялаш ишлари ўтказилсин.

Қирғизистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21—24 процент кўпайтирилсин. Қурпсой ГЭСини барпо этиш ниҳоясига етказилсин. Тошкўмир ГЭСида қувватлар ишга туширилсин. Қалай руда корхонасини қуришга киришилсин, олтинруда комбинати фойдаланишга топширилсин. Электрон саноати ривожлантирилсин. Газлама тўқиш 1,2 баравар кўпайтирилсин. Гилам комбинати қуриб битказилсин.

Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 8 — 10 процент кўпайтирилсин. Майин юнгли ва ярим майин юнгли қўйчиликни янада ривожлантириш, баланд тоғли яйловларни ўзлаштириш ҳисобига чорвачиликнинг ем-хашак базасини мустаҳкамлаш кўзда тутилсин. Дон етиштириш йилига ўрта ҳисобда 1,4—1,6 миллион тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) 170 минг тоннага, сут — камида 700 минг тоннага, жун — 32—35 минг тоннага етказилсин. Камида 75 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин. Папан сув омбори қуриб битказилсин. 500 минг гектар яйловга сув чиқарилсин.

Иссиқкўл областида ва Чу водийси районларида минерал хом ашё, ер, сув ва энергетика ресурсларидан комплекс фойдаланишга доир илмий-тадқиқот ва лойиҳа-қидирув ишлари ўтказилсин.

Тожикистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 24 — 27 процент кўпайтирилсин.

Жанубий Тожикистон территориал ишлаб чиқариш комплексида Ёвон электрохимия заводи қурилиши давом эттирилсин ва алюминий заводида янги қувватлар ишга туширилсин. Рогун ГЭСи қурилиши авж олдириб юборилсин ва Бойназа ГЭСи ишга туширилсин. Республикада ҳосил қилинадиган электр энергия 16 миллиард киловатт-соатгача етказилсин.

Душанба шаҳридаги ип газлама комбинати ва Ленинобод шаҳридаги шойи комбинати техника билан қайта қуроллантирилсин. Ип-газламалар тўқиб чиқариш 1,3 баравар, сабзавот-мева консервалари ишлаб чиқариш 1,2 баравар кўпайиши таъминлансин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12 — 14 процент оширилсин. Дон ўрта ҳисобда йилига камида 315 минг тонна, пахта 910—920 минг тонна, шу жумладан ингичка толали пахта 315 — 320 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) 110 минг тонна, сут —520 минг тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин, боғдорчилик ва узумчилик ривожлантирилсин, 50 — 55 минг гектар майдондаги ерни суғориш борасидаги ишлар амалга оширилсин. Данғара даштини ўзлаштириш давом эттирилсин.

Арманистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 29—32 процент кўпайтирилсин, радио техника ва электрон саноатининг, приборсозлик ва станоксозликнинг улуши оширилсин.

Раздан машинасозлик заводида қувватлар ишга туширилсин, автопогрузчиклар ишлаб чиқарувчи завод ва атир-упа фабрикаси қурилсин. Рангли металлургия ва химия саноати корхоналари реконструкция қилинсин. Ижеван—Раздан темир йўл линияси қуриб битказилсин. Минерал сувларни идишларга қуювчи қувватлар кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 10 — 12 процент кўпайтирилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда камида 310 минг тонна, узум 240—260 минг тонна, сабзавот 400 — 430 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) 95 минг тонна, сут 520 минг тонна миқдорда етиштирилиши таъминлансин. Мева, резавор мева ҳамда эфир мойли маҳсулотлар етиштириш кенгайтирилсин. 30 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Туркманистон ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21 — 24 процент, электр энергия ҳосил қилиш 1,8 баравар кўпайтирилсин. Химия, енгил саноат, озиқ-овқат саноати ва машинасозлик жадал ривожлантирилиши таъминлансин.

Нефть ва газ конларини разведка қилиш ҳамда фойдаланиш учун қазиш ишлари кенгайтирилсин. Газ қазиб чиқариш 81 — 83 миллиард куб метрга етказилсин. Чоржўй нефтни қайта ишлаш заводи, Туркманистон азот ўғит заводи ишга туширилсин, Мари ГРЭСининг қувватлари ошириб борилсин. Нефтни қайта ишлаш икки баравар, минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 2,8 баравар кўпайтирилсин. Тошовуз шаҳрида графитланган электродлар заводи қурила бошлансин.

Безмеин шаҳридаги гилам комбинати ва Чоржўй шаҳридаги нотўқима материаллар фабрикаси қуриб битказилсин, Ашхобод шаҳридаги ип-газлама комбинати техника билан қайта қуроллантирилсин. Ўсимлик ёғи ишлаб чиқариш 1,7 баравар ўсиши таъминлансин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 14 — 16 процент оширилсин. Дон йилига ўрта ҳисобда камида 380 минг тонна, пахта — 1210—1230 минг тонна, шу жумладан ингичка толали пахта 290 — 300 минг тонна, гўшт (сўйилган вазнда) камида 90 минг тонна, сут камида 325 минг тонна, қоракўл териси 1,25 миллион дона етиштирилиши таъминлансин. Хусусан, хўраки ва майиз бўладиган узумлар етиштириш кенгайтирилсин.

Қорақум канали қурилиши давом эттирилсин. 90 — 93 минг гектар суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилсин. 6,9 миллион гектар яйловга сув чиқарилсин.

Эстония ССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 14—17 процент кўпайтирилсин. Сланец химияси, электрон, приборсозлик, электротехника саноати илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Мебель, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, балиқ хўжалиги ва денгиз транспортини ривожлантириш давом эттирилсин. Сланецни қайта ишловчи саноатни техника билан қайта қуроллантириш, «Кренгольмская мануфактура» ип газлама комбинатини ҳамда енгил ва озиқ-овқат саноатининг бошқа корхоналарини реконструкциялаш борасидаги ишлар авж олдириб юборилсин.

Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 11 — 13 процент оширилсин. Дон етиштириш йилига ўрта ҳисобда 1400 — 1450 минг тоннага, картошка — 1300 — 1400 минг тоннага, гўшт (сўйилган вазнда) 210—215 минг тоннага, сут 1,2 — 1,3 миллион тоннага етказилсин. 100 — 110 минг гектар майдондаги ерларнинг захи қочирилсин.

XI. Ташқи иқтисодий алоқаларни ривожлантириш

Ташқи савдо, чет мамлакатлар билан иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик янада ривожлантирилсин. Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш учун ташқи халқаро меҳнат тақсимотининг афзалликларидан ва ташқи иқтисодий алоқалар имкониятларидан оқилона фойдаланилсин.

Социалистик мамлакатлар билан ўзаро манфаатли савдо, иқтисодий ва илмий-техникавий алоқалар бутун чоралар билан ривожлантирилсин. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ўртасидаги социалистик иқтисодий интеграцияни янада чуқурлаштиришда фаол қатнашилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ҳамкорлигининг узоқ муддатга мўлжалланган ва энергетикани, ёқилғи — хом ашё тармоқлари, машинасозлик, қишлоқ хўжалиги, транспортни, халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг энг муҳим проблемаларини ҳал этишга қаратилган тармоқ программаларини, шунингдек ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперациялашнинг узоқ муддатга мўлжалланган икки томонлама программаларини амалга ошириш изчиллик билан давом эттирилсин.

СССР билан Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган ва кооперацияда қатнашадиган мамлакатларнинг тармоқ министрликлари, ишлаб чиқариш бирлашмалари, корхоналари ва ташкилотлари ўртасидаги бевосита алоқалар такомиллаштирилсин. Ташқи иқтисодий муносабатлар соҳасида олинган мажбуриятларнинг бажарилиши учун министрликлар, ишлаб чиқариш бирлашмалари, корхоналар ва ташкилотларнинг жавобгарлиги оширилсин. Ягона стандарт ва нормативлар кенг жорий қилинсин.

Экономикани интенсивлаш, мол ресурсларининг қўшимча манбаларини вужудга келтириш проблемаларини муштарак куч-ғайрат сарфлаб ҳал этиш мақсадида социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари илмий-техника ва ишлаб чиқариш потенциалидан, моддий, молиявий ва меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш учун ҳамкорликни ривожлантиришнинг янги имкониятлари қидириб топилсин.

Совет Иттифоқининг ривожланаётган мамлакатлар билан ўзаро манфаатли мол айирбошлаш, ҳар томонлама иқтисодий, илмий-техникавий алоқалари ва бошқа хилдаги алоқалар узоқ муддатга мўлжалланиб, ҳуқуқий жиҳатдан тенг асосда ривожлантирилсин. Бу мамлакатларнинг иқтисодий ва сиёсий мустақиллигини мустаҳкамлашга ёрдам берадиган саноат корхоналари, энергетика, қишлоқ хўжалик объектлари ва бошқа объектларни қуришда уларга иқтисодий ва техникавий ёрдам бериш давом эттирилсин.

Турли социал системалардаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принципларини ва халқаро кескинликнинг юмшатилишини мустаҳкамлаш зарурлигини кўзда тутиб, Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик қилишдан манфаатдор бўлган капиталистик мамлакатлар билан ўзаро манфаатли барқарор савдо-иқтисодий ва илмий-техникавий алоқалар амалга оширилсин. Мавжуд аҳдномаларни амалга ошириш ва ёқилғи, металлургия, химия саноати ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида кенг кўламли лойиҳаларни амалга ошириш соҳасида янги битимлар тузиш давом эттирилсин. Бу мамлакатлар билан ҳамкорликни ривожлантиришнинг бошқа йўллари ҳам қидириб топилсин.

Хом ашё, ёқилғи ва энергетика, озиқ-овқат, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, космосни тинч мақсадларда ўзлаштириш, жаҳон океанининг ресурсларидан фойдаланиш соҳасидаги халқаро проблемаларни ҳал этишда ва халқаро иқтисодий муносабатларни адолатли ҳамда ҳуқуқий жиҳатдан тенг асосда такомиллаштиришда актив иштирок қилинсин.

Экспорт қилинадиган моллар ишлаб чиқариш ривожлантирилсин. Экспортнинг структураси аввало машинасозлик маҳсулотини ва ташқи бозор талабларига мос бўлиб тушадиган бошқа тайёр буюмлар ишлаб чиқариш ҳамда етказиб беришни кўпайтириш йўли билан яхшилансин, уларнинг техника даражаси ва сифати доим оширилсин, янада мукаммал даражада қайта ишланган молларни экспорт учун етказиб бериш кенгайтирилсин.

Импорт соҳасида фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, халқ хўжалигининг прогрессив машина-ускуналарга, энг янги технологик жараёнларга, хом ашё ва материалларга бўлган эҳтиёжларини, шунингдек аҳолининг халқ истеъмол қиладиган молларга талабини тўлароқ қондириш учун халқаро меҳнат тақсимоти имкониятларидан оқилона фойдаланилсин.

XII. Экономиканинг барча бўғинларида бошқарувни такомиллаштириш, хўжалик юритиш даражасини ошириш

Етук социализм экономикасининг имкониятлари ва афзалликларидан тўлиқ фойдаланиш мақсадида ишлаб чиқариш миқёслари ўсганлигини, иқтисодий алоқаларнинг мураккаблашаётганлигини, фан-техника революциясининг талабларини эътиборга олиб, халқ хўжалигини бошқариш изчиллик билан яхшилансин.

Ўн биринчи беш йилликда хўжалик механизмини такомиллаштириш ва униыг иш самарадорлиги ва сифатини оширишга ўтказадиган таъсирини кучайтириш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирлар комплекси жорий қилинсин, бошқарувнинг ташкилий структураси, иш услуби ва методлари яхшилансин. Халқ хўжалигини бошқарув партиянинг мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантириш ҳақидаги қарорларини бажаришга, экономикани интенсив ривожланиш йўлига кўчиришни тезлатишга, халқнинг турмуш даражасини оширишга йўналтирилсин.

Халқ хўжалигини бошқарувнинг марказий бўғини сифатида планлаштиришнинг роли оширилсин. Партиянинг иқтисодий сиёсатини амалга оширишнинг асосий воситаси бўлган беш йиллик планнинг аҳамияти, планларнинг социал йўналиши кучайтирилсин. Марказлаштирилган тартибда планлаштириш юксак даражага кўтарилсин, планларда ишлаб чиқаришнинг ички резервлари ва фан-техника тараққиётининг ҳозирги ютуқлари тўлароқ ҳисобга олинсин.

Планлаштиришда биринчи навбатдаги вазифаларни тўғри белгилаш, халқ хўжалигида юксак натижаларга эришишнинг энг самарали йўлларини танлаб олиш таъминлансин.

Иқтисодий ва социал ривожланиш давлат перспектив планларининг узвий таркибий қисмлари сифатида тармоқ комплекс программаларидан кенг фойдаланилсин, бу планларни асослаб бериш, пировард натижаларга ва конкрет илмий-техникавий, иқтисодий ва социал проблемаларни ҳал этишга йўналтириш даражаси оширилсин. Программали бошқаришнинг самарали системалари вужудга келтирилсин ва тадбиқ этилсин.

Халқ хўжалигининг ўзаро боғланган тармоқларини ва мамлакатнинг иқтисодий районларини ривожлантиришни планлаштиришга комплекс равишда ёндашилсин. Барча кўрсаткичлар бўйича балансланштирилган план топшириқларини ишлаб чиқиш таъминлансин. Шу мақсадда прогрессив техникавий-иқтисодий нормативлардан фойдаланилсин.

Экономикага раҳбарликнинг ҳамма босқичларида тармоқларнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиб, ишлаб чиқаришни тўлароқ акс эттирадиган, уни ўстиришни, ишлаб чиқариш самарадорлигини, меҳнат унумдорлигини, маҳсулотнинг сифатини ошириш, иш вақти, металл, энергияни ва бошқа ресурсларни тежашни рағбатлантирувчи такомиллаштирилган ҳамда табақалаштирилган план кўрсаткичлари жорий қилинсин.

Территориал планлаштиришнинг таъсирчанлиги ва районларни ривожлантиришда унинг роли оширилсин. Планлаштириш ва территориал-ишлаб чиқариш комплексларига раҳбарлик такомиллаштирилсин. Территориал-ишлаб чиқариш комплекслари ва саноат узелларини вужудга келтириш ва уларни идоралараро бошқарувнинг ягона ҳуқуқий асослари ишлаб чиқилсин.

Планлаштиришни ташкил этиш, план органларининг структураси, иш формалари ва методлари яхшилансин. План ҳисоб-китобларининг автоматлаштирилган системаси жорий этилсин ва ундан самарали фойдаланилсин. Планларнинг асослаб берилиши ва уларни ижрочиларга ўз вақтида маълум қилиниши учун СССР министрликлари ва идораларининг, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг, шунингдек бирлашмаларнинг масъулияти оширилсин.

Тежамкорлик кучайтирилсин, хўжалик ҳисоби мустаҳкамлансин. Мамлакат экономикасини янада ўстириш ва совет кишиларининг фаровонлигини ошириш учун социалистик мулк кўпайтирилсин ва ундан самарали фойдаланилсин. Халқ хўжалигининг барча бўғинларида қаттиқ иқтисод қилиш ва тежамкорлик таъминлансин, вақт омили тўлароқ ҳисобга олинсин, қўйилган вазифалар қисқа муддатларда бажарилсин, хўжасизлик ва исрофгарчиликка қарши қатъий кураш олиб борилсин. Бу соҳада министрликлар, идораларнинг ва бошқа бошқарув органларининг роли ҳамда масъулияти оширилсин.

Хўжалик юритишнинг барча босқичларида ресурсларнинг ҳамма турларидан — меҳнат, энергия, хом ашё ва материаллардан, машина-ускуна ва ишлаб чиқариш қувватларидан тўлароқ фойдаланиш, ҳар қандай нобудгарчилик ва чиқиндиларни қисқартириш, унумсиз харажатларни тугатишга қаратилган тадбирлар системаси амалга оширилсин.

Беш йиллик план топшириқлари ва узоқ муддатли иқтисодий нормативлар асосида хўжалик ҳисоби бутун чоралар билан ривожлантирилсин ва мустаҳкамлансин. Фондларнинг берадиган самарасини ошириш, маҳсулотнинг таннархини пасайтиришга алоҳида эътибор берилсин, корхоналар ва бирлашмалар коллективларининг фаолиятига баҳо бериш ва уларни рағбатлантиришда бу кўрсаткичнинг роли анча кучайтирилсин. Рентабелликни оширишга, ишлаб чиқаришнинг зарар кўришини тугатишга ва аввало маҳсулотнинг таннархини қамайтириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш ва маҳсулотнинг сифатини яхшилаш йўли билан фойдани кўпайтиришга эришилсин.

Маҳсулот етказиб буюртмачилар билан истеъмол қилувчилар ўртасида, шунингдек буюртмачилар билан пудратчилар ўртасида хўжалик ҳисоби асосида муносабат формалари такомиллаштирилсин ва план топшириқлари ҳамда шартномаларда олинган мажбуриятларни бажаришдан ўзаро иқтисодий манфаатдорлик ҳамда масъулият оширилсин.

(Охири саккизинчи бетда).

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1981—1985 ЙИЛЛАРГА ВА 1990 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Охири. Боши еттинчи бетда).

Илмий текшириш, лойиҳалаш, конструкторлик ва технологик ташкилотларида, бирлашмаларда ва корхоналарда наряд-буюртма асосида янги техникани яратиш, ўзлаштириш ва жорий қилиш соҳасидаги ишларни ташкил этишда хўжалик ҳисоби системасининг таъсирчанлиги кучайтирилсин.

Янги техника ва янги маҳсулотнинг, янги қурилишларнинг харажатларини тез ва самарали қоплашга нисбатан талабчанлик оширилсин.

Барча ишлаб чиқариш ресурсларини нормалаштириш анча яхшилансин, эскириб қолган нормативлар мунтазам равишда қайтадан кўриб чиқилсин ва техника, технологиянинг, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил қилишнинг ҳозирги даражасига мос бўлиб тушадиган прогрессив нормалар жорий этилсин. Тежамкорликни амалга ошириш ва хўжалик ҳисобини мустаҳкамлашда техникавий жиҳатдан асослаб берилган нормаларнинг сафарбар қилувчилик роли кучайтирилсин.

Ҳар бир меҳнат коллективининг ва ҳар бир ходимнинг эришилган натижаларга қўшган конкрет ҳиссасини ҳисобга олиб, моддий рағбатлантириш системасини такомиллаштириш давом эттирилсин. План топшириқларини кам сонли ишчи ва хизматчилар билан тўла ва ошириб бажарганлик учун коллективларни рағбатлантиришнинг самарали формалари ривожлантирилсин, иш ҳақи фондининг тежалган маблағларидан меҳнат унумдорлигини ўстириш ва иш сифатини яхшилашни рағбатлантириш учун фойдаланилсин.

Ишлаб чиқаришни интенсивлаш, хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш, тежамкорликни кучайтиришда молия-кредит воситаларининг роли оширилсин. Юксак самарали янги техникани вужудга келтириш ва жорий қилишни тезлатиш, шунингдек эскириб қолган техникани ишлаб чиқаришдан олиб ташлаш, халқ истеъмол қиладиган моллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва аҳолига хизмат кўрсатиш, хўжаликдаги ички резервларни сафарбар қилиш, унумсиз харажатлар ва нобудгарчиликни тугатиш вазифаларини ҳал этишда бу воситалардан актив фойдаланилсин.

Халқ хўжалиги соҳаларида планли бошқаришнинг муҳим воситаси сифатида нарх белгилаш такомиллаштирилсин. Улгуржи нархларнинг буюмлар сифатини яхшилашга, янги юксак самарали техникани ўзлаштиришни тезлатиш ва эски техникани алмаштиришга, ишлаб чиқариш ресурсларидан оқилона фойдаланиш ва маҳсулотнинг таннархини камайтиришга рағбатлантирувчи таъсири кучайтирилсин. Давлат нарх интизоми мустаҳкамлансин.

Ҳисоб-китоб ва статистиканинг сифати ҳамда оперативлиги оширилсин, халқ хўжалигининг барча бўғинларида учёт ҳужжатлари ва ҳисоботларни тузиш бошқарувнинг, хўжалик фаолиятини планлаштириш ва анализ қилишнинг ҳозирги талабларига мувофиқ такомиллаштирилсин, бу соҳада электрон-ҳисоблаш техникасидан самарали фойдаланилсин.

Бошқарувнинг ленинча принциплари асосида хўжаликка раҳбарлик услуби ва методлари яхшилансин. Талабчанлик оширилсин, самарали ишлаш, самарали хўжалик юритиш ўрганилсин.

Барча бўғинларда ташкилотчилик иши, ишчанлик ва оперативлик юксак даражага кўтарилсин. Бошқарувнинг прогрессив методлари ва илғор тажрибалари умумлаштирилсин ҳамда актив жорий этилсин. Кадрларда ташаббус ва социалистик омилкорлик ҳамда истиқболни кўра билиш маҳорати бутун чоралар билан ривожлантирилсин ва меҳнаткашларнинг коллективлари олдимизда турган вазифаларни ҳал этишга сафарбар қилинсин. Бирлашмалар ва корхоналарнинг ҳуқуқларини бузишга, улар раҳбарлари ҳамда мутахассисларининг майда-чуйда ишларига аралашишга ва уларга нисбатан маъмурий усуллар қўлланишга йўл қўйилмасин. Ҳар бир меҳнаткаш коллективизм ва халқ бойлигига омилкорлик билан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялансин, кадрларни иқтисодий тайёрлаш такомиллаштирилсин. Хўжалик муносабатларида социалистик қонунчиликка қаттиқ риоя қилинсин, ҳуқуқий иш яхшилансин.

Бюрократизм ва расмиятчилик, маҳкамачилик ва маҳаллийчилик кўринишларига қарши муросасиз кураш олиб борилсин. Топширилган иш учун ва иш натижалари учун, планларнинг, директив органлар қарорларининг сўзсиз бажарилишини таъминлаш ҳамда давлат план ва молия интизомига қаттиқ риоя қилиниши учун министрликлар, идоралар, бирлашмалар, корхоналар ва уларнинг раҳбарларининг масъулияти оширилсин. План топшириқларини ва шартномаларда олинган мажбуриятларни бажармаганлик учун, материал ва молия ресурсларини оқилона сарф қилмаганлик учун иқтисодий жазо чораларининг таъсирчанлиги оширилсин.

Ишлаб чиқаришда меҳнат интизомини, тартиб ва уюшқоқликни анча яхшилашга эришилсин. Бу — иқтисодий ва социал ривожланиш планларини муваффақиятли бажариш, совет кишиларининг фаровонлигини янада ўстиришнинг зарур шартидир. Ишлаб чиқаришнинг ҳар бир участкасида ва хизмат кўрсатиш соҳасида иш вақтидан тўлиқ ва оқилона фойдаланиш таъминлансин. Кадрларнинг муқим ишлашини таъминлаш ва ишчи кучларнинг қўнимсизлигини камайтириш чоралари амалга оширилсин.

Интизомни бузувчиларга нисбатан моддий ва маънавий таъсир ўтказиш формаларидан кенг фойдаланилсин, ҳуқуқ-тартиботни ва социалистик жамиятда яшаш қоидаларини бузувчи шахсларга нисбатан, ижтимоий фойдали меҳнатдан бўйин товлаб, давлат ҳисобига, соф виждонли меҳнаткашлар ҳисобига бойийдиган шахсларга нисбатан муросачилик, кўнгилчанлик билан муносабатда бўлиш фактлари қатъиян йўқотилсин.

Экономиканинг ҳамма бўғинларида хўжалик юритиш натижалари устидан назорат кучайтирилсин. Контрол-ревизия иши такомиллаштирилсин. Давлат интизомини, социалистик мулкни сақлаш ва тежамкорликка риоя қилишни таъминлашда халқ контроли органларининг бухгалтерия учёти ва идоравий контролнинг роли оширилсин.

Бошқарув аппаратининг иши яхшилансин, бу аппаратга бўладиган харажатлар қисқартирилсин, ортиқча ва бир-бирини такрорлайдиган бўғинлар қатъиян тугатилсин.

Бошқарув меҳнатининг сифати ва самарадорлиги оширилсин. Ишнинг рационал усуллари актив ёйилсин, иш юритиш такомиллаштирилсин, ҳисоблаш техникасидан ва бошқа ташкилий техникадан тўлароқ фойдаланилсин. Бошқарувнинг автоматлаштирилган системалари ва коллектив суратда фойдаланиладиган ҳисоблаш марказлари шохобчаларини янада ривожлантириш ва уларнинг самарадорлигини ошириш таъминлансин, уларни ҳисобга олиш, планлаштириш ва бошқариш учун ахборот тўплаш ва уни ишлаб чиқишнинг ягона умумдавлат системасига бирлаштириш давом эттирилсин.

Бошқарувнинг ташкилий структураси такомиллаштирилсин. Идораларнинг тарқоқ ҳолда бўлишини бартараф қилишга, тармоқ бошқаруви билан территориал бошқарувни тўлароқ қўшиб олиб боришга қаратилган тадбирлар амалга оширилсин. Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий проблемаларини самарали ҳал этиш манфаатларини кўзлаб, бошқарувнинг марказий, тармоқ ва маҳаллий органлари фаолиятини мувофиқлаштириб олиб бориш яхшилансин.

Фан-техника тараққиётини бошқариш такомиллаштирилсин. Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларининг шохобчаларини ривожлантириш давом эттирилсин.

Тармоқларни бошқаришнинг саноатда ишлаб чиқилган бош схемалари ўн биринчи беш йиллик вазифаларига мувофиқ аниқлаб берилсин. Концентрациялаш, ихтисослаштириш ва кооперациялашни янада чуқурлаштириш негизида ишлаб чиқариш ва саноат бирлашмаларининг ташкилий структураси планли равишда яхшилансин ва уларнинг иш самарадорлиги оширилсин.

Капитал қурилишда бошқарувнинг бош схемаларини ишлаб чиқиш тугаллансин ва уларни амалга ошириш ниҳоясига етказилсин, қурилиш министрликларининг фаолият соҳаси аниқ белгилансин, бошқарувда бўғинларга бўлиниш ва майда мустақил ташкилотларнинг сони қисқартирилсин, қувват ва объектларни комплекс равишда қуриб, фойдаланишга топширадиган ишлаб чиқариш қурилиш-монтаж бирлашмаларининг шохобчалари кенгайтирилсин.

Қишлоқ хўжалигини бошқаришни такомиллаштириш соҳасидаги ишлар давом эттирилсин. Давлат — кооператив, колхозлараро, совхозлараро бирлашмалар ва колхоз-совхоз бирлашмалари ҳамда аграр-саноат ташкилотлари ривожлантирилсин.

Ягона озиқ-овқат комплексига самарали раҳбарлик таъминлансин, план кўрсаткичлари ва моддий рағбатлантириш системаси такомиллаштирилсин. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш, сақлаш, қайта ишлаш, етказиб бериш ва реализация қилишни бошқаришни шундай уюштириш керакки, ана шу бўғинлардан ҳар бирининг ходимлари юқори сифатли маҳсулотларни истеъмолчига етказиб беришдан манфаатдор бўлсинлар.

Моддий-техника таъминотини бошқариш такомиллаштирилсин. Бирлашмалар ва корхоналар, моддий-техника таъминоти органлари, транспорт ташкилотлари ва бошқа ташкилотларнинг ўзаро ишлаб чиқариш — иқтисодий муносабатларида қўлланиладиган прогрессив форма ва методлар ривожлантирилсин, истеъмолчиларнинг буюртмаларига ҳамда узоқ муддатли шартномаларга мувофиқ маҳсулот етказиб бериш ва ташиш юзасидан план топшириқларининг ҳамда олинган мажбуриятларнинг ўз вақтида ва сифатли бажарилиши учун уларнинг ўзаро моддий жавобгарлиги оширилсин.

Савдо-сотиқни, аҳолига маданий-маиший хизмат тармоқлари ва уй-жой-коммунал хўжаликни бошқаришнинг ташкилий структураси, табиатни муҳофаза қилиш фаолияти яхшилансин. Бунда совет халқининг моддий ва маънавий эҳтиёжларини тўлароқ қондириш зарурлиги кўзда тутилсин. Бу тармоқларнинг ишини ташкил этиш ва ривожлантириш соҳасида халқ депутатлари Советларининг роли оширилсин.

Ташқи иқтисодий фаолиятни бошқариш такомиллаштирилсин.

Хўжаликни бошқаришда меҳнаткашларнинг ташаббуси, ижодий активлиги ривожлантирилсин. Ишлаб чиқаришни бошқариш ва планлаштиришда, кадрларни тайёрлаш, ходимларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш масалаларини ҳал этишда, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш ҳамда меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашда меҳнат коллективларининг роли кучайтирилсин. Доимий ишлаб чиқариш кенгашлари ва меҳнат коллективлари умумий йиғилишларининг аҳамияти оширилсин. Меҳнатни ташкил этиш ва меҳнатга ҳақ тўлашнинг бригада формасини янада ёйиш ва унинг самарадорлигини ошириш тадбирлари кўрилсин. Хизмат кўрсатиш доирасини кенгайтириш, турдош касбларни эгаллаш ҳаракати кучайтирилсин.

Социалистик мусобақани ташкил этиш яхшилансин ва унинг таъсирчанлиги оширилсин, социалистик мусобақа планларни тўла ва ошириб бажаришга, ишнинг юксак сифатли бўлишини таъминлашга, меҳнат унумдорлигини ўстиришга, тежамкорлик режимини амалга оширишга йўналтирилсин. Мусобақа, ўртоқларча ҳамкорлик ва меҳнатда ўзаро ёрдам ривожлантирилсин.

Беш йиллик планнинг тегишли йилга мўлжалланган топшириқларидан ошиб кетадиган муқобил планларни ишлаб чиқиш ва бажариш ҳаракати ривожлантирилсин. Муқобил планларни муваффақиятли амалга ошириш учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтиришда министрликлар ва идораларнинг роли оширилсин. Хом ашё, материал ва комплектли буюмлар етказиб берувчи корхоналар коллективларининг пировард маҳсулот ишлаб чиқарувчи турдош завод ва фабрикалар коллективлари билан мусобақасини уюштириш такомиллаштирилсин. Шахсий (бригада) ишлаб чиқариш планлари асосида ишчилар мусобақаси ривожлантирилсин. Моддий ва маънавий рағбатлантиришнинг ишлаб чиқариш самарадорлиги ва иш сифатини ошириш учун ўтказиладиган социалистик мусобақа натижалари билан боғланиши кучайтирилсин.

Мусобақанинг ошкоралиги оширилсин, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари иззат ва ҳурмат қилинсин. Мураббийлик ривожлантирилсин. Илғор тажрибани ўз вақтида умумлаштириш ва планли равишда ёйиш таъминлансин.

* * *

Партия ўн биринчи беш йиллик ва саксонинчи йилларга мўлжаллаб илгари сураётган иқтисодий сиёсат совет халқининг туб, ҳаётий манфаатларини акс эттиради. Бу сиёсат жамиятимизнинг меҳнаткашлар фаровонлигини ўстириш, коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтириш йўлидан муттасил олға ҳаракат қилиб боришини таъминлайди.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1981—1985 йилларга ва 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишларини совет халқи тамомила маъқуллаб, қўллаб-қувватлади. Бу йўналишлар ўн биринчи беш йилликда давлат планини тузиш учун негиз бўлиб хизмат қилади. Қўйилган вазифаларни бажариш учун совет тузумининг битмас-туганмас кучларидан жуда катта ишлаб чиқариш потенциали ва илмий-техника потенциалидан, мамлакатнинг бой табиий ресурсларидан моҳирлик билан фойдаланиш зарур. Ишлаб чиқариш самарадорлигини кескин суратда ошириш, барча резервларни халқ хўжалигига хизмат қилдириш — партия, давлат ва хўжалик органларининг, барча жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективларининг, ҳар бир совет кишисининг бурчидир.

Ишчилар, колхозчилар ва зиёлилар меҳнати билан моддий ва маънавий бойликлар вужудга келтирилади, мамлакатнинг миллий бойлиги кўпайтирилади. Жамият ишлаб чиқарилган нарсанигина тақсимлай олади. Шу боисдан меҳнат натижалари нақадар юқори бўлса, социалистик Ватаннинг қудрати шу қадар кўпроқ мустаҳкамланади, шахсий ва ижтимоий эҳтиёжлар шу қадар тўлароқ қондирилади, совет кишиларининг турмуш даражаси шу қадар юксак поғонага кўтарилади.

Ўн биринчи беш йиллик топшириқларини бажариш учун ташкилотчилик ва сиёсий ишни такомиллаштириш талаб этилади. Белгиланган топшириқларни бажариш учун, юксак даражадаги уюшқоқлик билан пухта иш олиб бориш учун, корхонадан тортиб министрликкача—барча бўғинларда план интизомига қаттиқ риоя қилиш учун кадрларга нисбатан талабчанликни кучайтириш лозим. Хўжалик юритишни юксак даражага кўтариш, кадрларни ишчанлик, масъулиятни сезиш ва ташаббус кўрсатиш руҳида тарбиялаш — ишлаб чиқаришда муваффақиятларни қўлга киритишнинг зарур шартидир.

Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, округ, шаҳар ва район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари беш йилликнинг биринчи кунлариданоқ ҳар бир ишлаб чиқариш коллективида план топшириқларини сўзсиз бажариш учун меҳнаткашларни сафарбар қилишлари, иш услуби ва методларини такомиллаштиришлари, бюрократизм ва сансалорликка нисбатан муросасиз бўлишлари лозим. Ходимларни юксак онглилик ва топширилган иш учун масъулиятни сезиш руҳида, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ҳамда халқ хўжалигида юксак пировард натижаларга эришиш вазифаларини ҳал этишда ҳар бир кишининг қўшадиган ҳиссаси муҳим эканлигини чуқур англаш руҳида тарбиялаш зарур. Барча меҳнат коллективлари самарадорликнинг ўсишини таъминлаш йўлини ўзларининг жонажон иши деб, олға қараб муваффақиятли ҳаракат қилишнинг зарур шарти деб билишлари лозим. Ўн биринчи беш йиллик топшириқларини бажариш, ишлаб чиқариш резервларини тўла-тўкис сафарбар қилиш, фан ва техника ютуқларини тез жорий этиш, халқ меҳнати билан яратилган ҳамма нарсадан оқилона фойдаланиш учун умумхалқ социалистик мусобақасини кенг ривожлантириш керак. Хўжалик юритишнинг илғор тажрибаси ҳамма ерда мавжуддир. Бу тажрибани барча корхоналар ва ташкилотларнинг мулкига айлантириш лозим.

СССР Конституциясига мувофиқ кенг ҳуқуқларга эга бўлган халқ депутатлари Советлари партия белгилаб берган планларни амалга оширишда масъулиятли роль ўйнайдилар. Миллионларча депутатлар, жуда кўп активлар — буюк ижодий куч бўлиб, бу кучдан ҳар томонлама фойдаланиш лозим. Планларни тузишда ва уларнинг бажарилиши устидан, совет қонунларига сўзсиз риоя қилиниши устидан назоратни амалга оширишда Советлар жуда актив қатнашишлари лозим. Улар ижтимоий ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ўз таъсирини кучайтиришлари, аҳоли учун моллар ишлаб чиқаришни кўпайтиришга, халқ маорифи, соғлиқни сақлаш, уй-жой ва социал-маданий қурилишни, савдо-сотиқни, маиший хизмат ва умумий овқатланишни ривожлантиришга катта эътибор беришлари керак.

Етук социализм босқичида бошқариш мактаби, хўжалик юритиш мактаби, коммунизм мактаби бўлган касаба союзларининг аҳамияти ортиб боради. Улар беш йиллик планни бажаришга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшишлари, ишлаб чиқаришни бошқаришга, хилма-хил иқтисодий ва социал вазифаларни ҳал этишга меҳнаткашларни кенг жалб этишлари, уларда ишлаб чиқаришнинг хўжайинимиз деган туйғуни тарбиялашлари, социалистик мусобақанинг таъсирчанлигини оширишлари, кишиларнинг меҳнат қилиш, турмуш ва дам олиш шароитлари тўғрисида доим ғамхўрлик қилишлари, меҳнат ҳақидаги қонунларга ва коллектив шартномаларга риоя қилиниши устидан назоратни қатъий амалга оширишлари лозим. Ўн биринчи беш йилликда партиянинг содиқ ёрдамчиси бўлган Ленин комсомоли олдида, барча совет ёшлари олдида катта вазифалар турибди. Комсомол заводда, қурилишда ва далада, фан ва маданият, маориф ва соғлиқни сақлаш соҳасида, коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида план топшириқларини тўла ва ошириб бажариш учун курашда ёшларга етакчилик қилиши, уларни совет ватанпарварлиги, социалистик Ватанга муҳаббат туйғулари руҳида, билимларни, фан, техника ва маданият ютуқларини эгаллашга, бутун янгилик ва илғорликни ишлаб чиқаришга жорий этишга интилиш руҳида тарбиялаши лозим.

Беш йилликнинг муваффақиятли бажарилиши мамлакатнинг иқтисодий потенциалини янада кўпайтиришни ва халқ фаровонлигини оширишни, Совет давлати мудофаа қудратининг юксак даражада бўлишини таъминлайди, унинг халқаро майдондаги обрў-эътиборини янада юксак даражага кўтаради, жаҳон социализм системасини мустаҳкамлашга ва тинчлик ҳамда социал тараққиёт учун курашаётган барча кучларни жипслаштиришга ёрдам беради.

КПССнинг XXVI съезди совет халқи Ленин партиясининг раҳбарлигида коммунистик қурилишда, Ватанимизнинг қудратини мустаҳкамлашда янгидан-янги муваффақиятларга эришади, деб қаттиқ ишонч билдиради.

ОЛАМДА НИМА ГАП

КЕСКИНЛИКНИ ЮМШАТИШНИ ДАВОМ ЭТТИРИШ ВА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ПРОГРАММАСИ

КПСС СССРни совет халқининг моддий ва маданий турмуш даражасини муттасил юксалтириш, бутун дунёда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш йўлидан ленинча собитқадамлик билан бошлаб бораётганини съезд тасдиқлади. Совет коммунистларининг XXVI съезди иши тамом бўлганлиги тўғрисида жаҳон жамоатчилиги, оммавий ахборот воситалари билдираётган фикр ва мулоҳазаларнинг асосий мазмуни мана шундай. Съезднинг бутун иши партиямизни қудратли ва енгилмас кучга айлантирган бирлик ва жипслик руҳида ўтди.

Л. И. Брежнев КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари қилиб сайланганлиги партиянинг ички ва ташқи сиёсати давомийлиги ҳамда изчиллигининг тасдиғи деб баҳоланмоқда. Жаҳон ахборот агентликлари, радио ва телевидение ўртоқ Л. И. Брежневнинг съезд ёпилиши вақтида сўзлаган нутқини батафсил баён этиб, съезд ўртага қўйган тарихий вазифалар муваффақиятли ҳал этилади, деб таъкидламоқда.

Съезд СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг Асосий йўналишларини тасдиқлаганлиги ҳамда меҳнаткашлар Ленин партияси раҳбарлигида ўзларининг бутун ижодий кучлари, билимлари ва тажрибаларини коммунистик қурилиш вазифаларини амалга оширишга сарфлайдилар, деб ишонч билдирганлиги уқтириб ўтилмоқда. Барча қитъаларда Совет Иттифоқининг ўртоқ Л. И. Брежнев докладида ўртага ташланган янги тинчлик ташаббуслари батафсил муҳокама қилинмоқда.

Совет Иттифоқининг ташқи сиёсат программаси — кескинликни юмшатишни давом эттириш ва чуқурлаштириш программаси эканлиги, қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун кураш программаси эканлиги таъкидланмоқда.

КПССнинг съезди, деб ёзади ГБСП Марказий Комитети органи **«Нойес Дойчланд»** газетаси, совет халқи Ленин васиятларига амал қилиб, коммунистик қурилиш вазифаларини нақадар зўр шижоат ва комил ишонч билан ҳал этаётганини яққол намойиш этди. Унинг ҳамма соҳалардаги буюк муваффақиятлари социализмнинг ҳал қилувчи афзалликларини очиқ-равшан тасдиқлаб турибди. Совет Иттифоқининг 80-йилларга мўлжалланган иқтисодий режалари тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган. Бу режалар улуғвор социал вазифаларни ҳал этиш, мамлакатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш, актив ташқи сиёсат йўлини ўтказиш учун пухта замин яратади. Совет экономикаси олдида улуғвор ўсиш истиқболлари очилмоқда. Съезд халқ хўжалигини муттасил, жадал ривожлантириш асосида совет кишиларининг фаровонлигини янада ошириш вазифасини ўртага қўйди.

Совет халқи, деб қайд этади Венгрияда чиқадиган **«Непсабадшаг»** газетаси, коммунизм қурилишининг шонли ленинча йўлидан бориб, фан ва экономика соҳасида тобора янгидан-янги чўққиларни забт этмоқда. У ўзининг юксак интернационал вазифасини бажариб ва инсоният тақдири учун масъулиятни ҳис этиб, тинчлик ва тараққиёт иши учун зўр ғайрат билан курашмоқда.

Л. И. Брежневнинг съезддаги докладида халқаро аҳволга берилган баҳо социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг ташқи сиёсат соҳасидаги бутун фаолияти учун принципиал аҳамиятга эгадир, деб таъкидлайди Польшада чиқадиган **«Трибуна люду»** газетаси. Халқаро жамоатчилик Совет Иттифоқининг муттасил тинчлик сиёсатига амал қилиш йўлидаги азму қарорини нақадар миннатдорчилик билан кутиб олаётганини совет раҳбарининг доклади тўғрисида билдирилаётган фикр ва мулоҳазалар ишонарли тарзда кўрсатмоқда.

КПСС XXVI съезди социализм ва коммунизм қурилиши нақадар илгарилаб ва мустаҳкамланиб бораётганининг далили бўлди, деди Куба Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари, республика Давлат Кенгаши ва Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари **Р. Кастро.** У Совет Иттифоқининг Л. И. Брежнев докладида баён этилган ва тинчлик учун курашни кучайтиришга қаратилган янги таклифларига юқори баҳо берди.

Совет Иттифоқининг янги тинчлик ташаббуслари, деди Вьетнам Социалистик Республикаси ташқи ишлар министри **Нгуен Ко Тхать,** беҳисоб муҳим аҳамиятга эгадир. Бу таклифлар ядро фалокатининг олдини олиш, қуролланиш пойгасини чеклаш, халқаро кескинликни юмшатиш учун курашнинг амалий ва изчил программасидир. Америка империализми Хитой гегемонизми билан тил бириктириб олиб, кескинликни кучайтириш, қуролланиш пойгасини авж олдириш, дунёни «совуқ уруш» замонларига қайтариш учун жон-жаҳди билан уринаётган бир пайтда Совет Иттифоқи мана шундай тинчлик ташаббуслари билан майдонга чиқди. Янги Америка маъмуриятининг урушқоқлик руҳидаги даъватлари ва авантюрачилик режалари дунё халқларини ташвишга солиб ғазаблантираётган бўлса, КПСС XXVI съездида ривожлантирилган Тинчлик программаси ғоят кенг миқёсда қўллаб-қувватланди ва ёппасига маъқулланди.

АҚШ ва бошқа Ғарб мамлакатларидаги буржуа матбуотининг кўпдан-кўп энг муҳим халқаро проблемаларни ўз ичига олувчи янги совет тинчлик ташаббусларига соя ташлашга тўхтовсиз уринаётган бўлишига қарамай, ўша давлатлардаги кўпгина матбуот органлари Л. И. Брежневнинг съезддаги докладида баён этилган конкрет ва реал таклифлар муҳим ва ўз вақтида қилинган таклифлар эканини тан олмоқдалар. Масалан, Америкадаги **«Тайм»** журнали совет тинчлик ташаббусларига юқори баҳо бериб, бу ташаббусларни инкор қилиш қийингина эмас, балки уларни «инкор қилиб бўлмайди» деб таъкидлайди. Журналнинг фикрича, бу таклифлар Шарқ билан Ғарб ўртасидаги муносабатларни яхшилаш муддаосини кўзлайди. «Совет Иттифоқи, — деб таъкидлайди журнал, — Ғарбга тинчлик рамзи бўлмиш зайтун шохини узатди». «Тайм» журналининг фикрича, совет таклифлари «Ғарб экспертлари учун кутилмаган воқеа бўлди». Америкада чиқадиган бошқа бир **«Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт»** журнали ҳам шу фикрни билдиради. «Совет раҳбари, — деб уқтиради журнал, — Р. Рейганга қаттиқ жавоб бериш ўрнига кескинликни юмшатишни жонлантириш йўлида янги куч-ғайратлар сарфлашга чақирди».

ГФРда чиқадиган **«Шпигель»** журнали СССРнинг янги тинчлик ташаббуслари хусусида расмий Бонннинг фикрини тасдиқлаб, қуйидагиларни ёзади: «ГФР ҳукумати ташқи ишлар министри Г.-Д. Геншернинг ошкора қистови билан СССРнинг ўртача олисликка учадиган ракета-ядро қуроли юзасидан музокаралар ўтказиш тўғрисидаги таклифини тез ва асоссиз равишда рад қилди. Аммо соғлом фикрловчи социал-демократлар ташқи ишлар министридан фарқли ўлароқ Москванинг таклифларини Бонннинг шу қадар енгилтаклик билан қўлдан чиқариб юбориши жоиз бўлмаган имконият деб билмоқдалар».

(ТАСС, 3 март).

БАХТАР АГЕНТЛИГИНИНГ БАЁНОТИ

КОБУЛ, 3 март. (ТАСС). Бу ерда Бахтар агентлигининг баёноти тарқатилди. Унда айтилишича, кеча Покистон авиация компаниясининг «Боинг-720» самолёти Кобул аэропортига қўнди. Ичида 145 киши бўлган бу самолёт Карочи — Пешовар маршрути бўйлаб учиб бораётган вақтда номаълум кишилар томонидан ушлаб олинган. АДР ҳукумати пассажирларни озод қилиш ва уларнинг хавфсизлигини таъминлаш учун ҳамма зарур чораларни кўрди. Самолётнинг барча пассажирлари эсон-омон.

ИСЛОМОБОД, 3 март. (ТАСС). Бу ерда эълон қилинишича, Покистон авиация компаниясининг самолётини ўғирлаб кетган кишилар — Покистон халқ партиясининг тарафдорларидир. Покистоннинг ППИ ахборот агентлиги хабар қилишича, улар сиёсий маҳбуслар ва Карочидаги студентлар ғалаёни вақтида қамоққа олинган ўқувчилар озодликка чиқарилишини талаб қилмоқдалар.

Покистон ҳукумати рўй берган муаммони Афғонистон маъмурлари билан бирга ҳал қилиш учун Кобулга «ваколатли делегация» юборишга тайёр эканлигини билдирди.

ТИНЧЛИК МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

БЕРН, 4 март. (ТАСС). Совет Иттифоқининг тинчликни мустаҳкамлаш соҳасида ўртага қўйилаётган таклифлари ўзгарувчан бўлмай, улар доимий, узоқ муддатли характерга эга бўлган таклифлардир, дейилади Швейцария тинчлик ҳаракатининг «Унзоре вельт» газетасида босилган редакцион мақолада. Мазкур таклифлар социалистик мамлакатларнигина эмас, шу билан бирга бошқа мамлакатлар халқларининг ҳам орзу умидларига мос бўлиб тушади. Тинчликка интилаётган халқлар тинчлик йўлидаги адолатли курашни янада таъсирчан ва амалий курашга айлантирмоқ учун ўз куч-ғайратларини бирлаштиришлари лозим.

АҲОЛИНИНГ ЁРДАМИ БИЛАН

КОБУЛ. (ТАСС). АДР халқ қуролли кучлари Бадахшон, Бағлон ва Қундуз вилоятларида яна бир неча босмачи тўдаларини аҳолининг ёрдам билан тор-мор қилдилар. Босмачиларнинг Америка, Англия ва Хитойда ишлаб чиқарилган қурол-яроғлари, чет элда босилган қўпорувчилик адабиёти мусодара қилинди. Босмачилар кўприкларни, касалхона, мактаб биноларини портлатганлар, тинч аҳолига ҳужум қилганлар. Улар маҳаллий аҳолига дўқ-пўписа қилиб, уни чўчитишга ва игвогарлик мақсадида ҳукуматга қарши норозилик уюштиришга интилганлар.

Р. РЕЙГАН НУТҚИ

ВАШИНГТОН, 3 март. (ТАСС). Президент Р. Рейган шаҳарларнинг миллий уюшмаси конференциясида сўзга чиқиб, Америка экономикаси оғир аҳволда турганини яна тан олди.

Кейинги йигирма йил мобайнида америкаликлар тўхтовсиз кўпайиб бораётган солиқлардан, пулнинг қадрсизланиши, ишсизлик, банкларнинг ҳисоб ставкалари кўплигидан азоб чекмоқдалар, деди у. Биз кейинги 60 йил мобайнидаги пулнинг энг кўп қадрсизланиши даврини бошдан кечиряпмиз. Қарийб саккиз миллион америкалик иш тополмай юрибди. Қўшма Штатлар саноатга капитал маблағ сарфлаш даражаси жиҳатидан ўзининг асосий чет эллик рақобатчиларидан орқада қолмоқда, америкаликларнинг турмуш даражаси пасаймоқда, деб уқтирди у. Америкалик ишчиларнинг реал иш ҳақи кейинги беш йил ичида 5 процент камайганини уқубатли аҳвол деса бўлади, деди президент.

Оқ уйнинг бошлиги айтдики, 1969 йилдан бери федерал бюджет камомат билан якунланмоқда, 1980 молия йилида бюджетнинг камомати 59,6 миллиард доллар бўлди. Ҳозирги молия йилида АҚШда мана шунча миқдорда камомат бўлиши кутилмоқда, деди у. «Ҳозир Қўшма Штатлар иқтисодий жар ёқасига келиб қолди», — деб таъкидлади Р. Рейган.

Президент экономикадаги аҳволни «тезлик билан» яхшилаш чораларини кўриш зарурлиги тўғрисида гапириб, ўз иқтисодий программасининг асосий қоидаларини эслатиб ўтди ва бу программа «пулнинг қадрсизланиш суръатини ва ишсизлик даражасини камайтиради», деб ишонтирмоқчи бўлди.

Маълумки, программада социал эҳтиёжларга қилинадиган харажатларни кескин камайтириш билан айни бир вақтда ҳарбий харажатларни кўпайтириш кўзда тутилган. Кўпгина иқтисодчиларнинг уқтириб айтишларича, бу программанинг амалга оширилиши ҳозирги иқтисодий чигалликларни кескинлаштиришгагина олиб боради, шунингдек миллион-миллион оддий америкаликларнинг бусиз ҳам оғир аҳволини баттар мушкуллаштиради.

Маъмуриятнинг мана шундай иқтисодий йўли АҚШда кенг миқёсда таҳлил қилинди. Президент ўз нутқида буни тан олган бўлса ҳам, аммо танқидчилар, гўё «худбинлик манфаатлари»ни кўзламоқдалар, деб уларни айблади. Шу билан бирга у Пентагонга ажратиладиган маблағни янада кўпайтиришни оқлашга зўр бериб уринди. Айни вақтда Р. Рейган ўзининг социал программалар харажатларини камайтириш тадбирлари конгрессда маъқулланишини қистади. Шу муносабат билан «Вашингтон пост» газетаси Оқ уйдаги манбаларга асосланиб, маъмурият бюджетдан шу моддаларга ажратиладиган маблағни яна 10 миллиард доллар миқдорида қисқартириш тўғрисида янги таклифларни тайёрлаб қўйди, деб хабар қилди.

Редактор Н. НАСИМОВ.

Р. 01641. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64683. В. 1555. 5